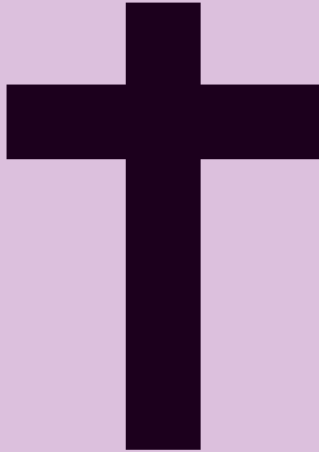

Lačo lafi taro Luka

The Gospel According to Luke in the Gurbet dialect of Vlax
Romani

Lačo lafi taro Luka

The Gospel According to Luke in the Gurbet dialect of Vlax Romani

copyright © 2018 Pioneers

Language: Gurbet (Romani, Vlax)

Dialect: Gurbet

Translation by: Pioneers

DRAFT VERSION

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-03-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Mar 2023 from source files dated 23 Mar 2023

9c40ddbf-b9d4-5e38-a96e-a0843fd7db6d

Contents

Luka	1
----------------	---

Lačo Lafi taro Luka

Kava si Lačo Lafi savo pisisada manuš palo alav Luka, savo sasa doktori, misionari savo phirda e apostolesa e Pavlesa thaj ni sasa Jevreja. Kava lil sikavol e Isuseso bijandipe, lesa džuvdipe, sikajipe, čudesura thaj meripe ko krsto, uštipe tare mule thaj lesa vazdipe ko nebo. Jekh tare glavno tema kale Lače Lafesi si kaj o Isus pherol e obećanjura save o Dol dija e Izraelese ano Purano Savez kaj o Radosno haberi naj samo e Jevrejende nego i paše manuša save naj Jevreja. Ane kava lil taro Lačo Lafi sikada tare but teme, gothe uključil pe i molitva, o Duxo Sveto, radujipe, zahvalnost thaj e pare. Kava lil gija sikavol sar o Isus sastarda thaj oprostisada bute manušende, gothe si kola so sesa but nasvale il opsednutime bendencar, čore, bezehale, čhudime manuša thaj but džuvlja. O Luka kava pisisada, khatende paše o 65 berš palo Hrist.

O Luka bičhalol lil e Teofilese tare Isuseso džuvdipe

¹ Mangleja Teofile, sar so džane, but džene lije te pisin tar okova so sasa, so o Dol obećisada prekale prorokura, a čerdilo maškar amende. ² Pisisade amende kola save korkore dikhlje vadži tare anglune divesa thaj čerdile sluge e Devlese Lafese, ³ gija i me, mangleja Teofile, tuče pisiv sa redasa, golese so sa taro anglunipe ispitujisadem. ⁴ Gija ka ave uverimo kaj okova so sikade tut tare Hristoso džuvdipe si čačipe.

O meleko vačarol taro bijandipe e Jovaneso e Krstiteľeso

⁵ Ano vreme e Irodeso o caro e Judejako sasa nesavo svešteniko tare Avijinaso redo,* akhardola Zaharija thaj lesi romni sasa taro pleme e Aaroneso, savi akhardola Jelisaveta. ⁶ Solduj džene sesa čačutne anglo Dol thaj živisade palo vačaripe thaj palo zakono e Gospodeso bizo nisavo bilačipe. ⁷ Len naj sasa čhave, golese kaj i Jelisaveta naštine te ačhol khamni, a solduj džene sesa već purane.

⁸ Jekh đive, o Zaharija kandija e Devle ano Hram golese kaj palo dužnost sasa lesa redo, ⁹ kaj palo adeti e sveštenikurengo birisade le barbutosa te džal e Devlese te kadil ano Svetišće e Gospodeso.† ¹⁰ Thaj kana o Zaharija dija te kadil ano Hram, but manuša sesa avral thaj molisajle e Devlese.

¹¹ Tegani e Zaharijase sikadilo o meleko e Gospodeso savo ačhilo ki desno rig taro oltari e kadimaso. ¹² Kana o Zaharija dikhlja le, but darajlo.

¹³ Al o meleko vačarda lese: “Ma dara, Zaharije! Golese kaj či molitva sasa šundi. Či romni i Jelisaveta ka bijanol murše thaj tu ka de le alav Jovan. ¹⁴ Tu ka ave radosno thaj bahtalo thaj but džene ka aven blagoslovime lese bijandimasa. ¹⁵ Golese kaj ka avol baro anglo Gospod thaj ni ka pijol mol thaj zuralo pijipe thaj ka pherdol e Svetone Duxosa dok si ano vodi pe dako. ¹⁶ O Jovane bute čhaven e Izraelese ka iril anglo Gospod, lengo Dol. ¹⁷ Vov ka džal anglo Gospod sar manuš savo anol o haberi ano Duxo thaj ano zuralipe sar o Ilija o proroko. Ka miril e ile e dadende premale e čhave thaj okola so ni šunen e Devle te aven gođaver sar e manuša save čeren kova so o Dol phenol kaj si šukar. Sa kava ka čerol te pripremil e manušen te šaj aven spremna e Gospodese avimase.”

¹⁸ O Zaharija vačarda e melekose: “Pale soste me gova ka džananv? Golese kaj sem purano thaj mi romni si bute beršendi.”

¹⁹ O meleko phenda lese: “Me sem o Gavrilo savo ačhav anglo Dol.‡ Bičhaldalo sem te vačarav tuče kava lačo lafi. ²⁰ Ak, ka ave laloro thaj ni ka vačare dži gova đive dži kaj sa gova ni čerdol, golese so ni pačajan an me lafura save ka pherdon ano pravo vreme.”

²¹ Thaj avral e manuša adučarde e Zaharija thaj čudisajle sose gači majisajlo ano sveto than e Hrameso. ²² A kana ikילו o Zaharija naštine te vačarol. Vov dija len znakura golese kaj sasa laloro thaj e manuša haljarde kaj dikhlja dičhipe dži kaj sasa ano sveto than e Hrameso.

²³ Kana nakhle e divesa tar lesa kandipe ano Hramo, o Zaharija đelo čhere. ²⁴ Pale kala divesa ačhili khamni i Jelisaveta lesi romni thaj ni ikילו avral pandž čhon§ thaj vačarda: ²⁵ “Gija čerda mande o Gospod ane kala divesa kaj pelo lese žal mande! Uljarda mandar kaja lađ maškare manuša kaj ni sasa ma čhave.”

* **1,5** O Avija sasa šorutno tar kaja grupa sveštenikura thaj sa von sesa kuštika (čhave) e Aaronese, savo sasa angluno izraelsko svešteniko (dikh 2. Dnev 24). † **1,9** E sveštenikura trubeje te phabaren guglo-mirišljavo tamjano sar anipe (prinos) e Devlese svako sabalje thaj rat ko oltari savo si posebno andre ano Hramo. ‡ **1,19** savo ačhav anglo Dol Ano original ačhol: “save ačhen anglo Dol”. Kava si phendo sar ukor e Zaharijase. Prisutnost e Gavrilo, savo avol taro Dol, bi trubula te avol dovoljno dokaz e Zaharijase. § **1,24** Pale pandž čhon ka pindžarol kaj si khamni.

O meleko vačarol taro bijandipe e Isuseso

²⁶ Kana i Jelisaveta sasa šovto čhon khamni, o Dol bičhalda e meleko e Gavrilo ano cikno foro Nazaret ani Galileja ²⁷ ki jekh čhej Marija savi sasa mangli romese e Josifese savo sasa tari kuštik e carosi e Davidesi. ²⁸ Kana o meleko o Gavrilo avilo late, phenda: "Av radosno, tu so arakhljan milost. O Gospod si tusa. [Blagoslovimi san maškare džuvlja!]"

²⁹ A voj kaj dikhlja e meleko darajli tare lafura lese thaj dija gođi savo sasa kava pozdrav. ³⁰ Thaj phenda laće o meleko: "Ma dara, Marija! Golese kaj arakhljan milost anglo Dol.* ³¹ Ak, ka ače khamni, ka bijane čhave thaj ka de le alav Isus.† ³² Vov ka avol baro thaj ka akhardol Čhavo Embareso. O Gospod o Dol ka dol le autoritet te vladil sar caro, sar o David, leso paradad. ³³ Vov ka caruil ane kuštika e Jakovese sa e divesa thaj lese carstvose ni ka avol krajo."

³⁴ Tegani i Marija pučlja e meleko: "Sar ka avol gova kana sem me vadži čhej?"

³⁵ O meleko o Gavrilo vačarda laće: "O Duxo Sveto ka avol pe tute thaj o zuralipe e Embareso ka učharol tut. Golese kaj gova so ka bijandol ka avol sveto thaj ka akhardol Čhavo e Devleso. ³⁶ Ak, či bibi i Jelisaveta ačhili khamni ane purane berša i ka bijanol murše. E manuša vačarde kaj voj naštine te ačhol khamni, al akana si šov čhon khamni. ³⁷ Golese kaj o Dol šaj sa so phenol!"

³⁸ I Marija phenda: "Ake i me sem sluškinja e Gospodaresi. Nek avol palo čiro lafi!" Thaj o meleko delo latar.

I Marija džal te dičhol e Jelisaveta

³⁹ A i Marija pale gola divesa spremisajli thaj sičarda ani bregali phuv ano foro e Judejako. ⁴⁰ Kana resli odori, deli ano čher e Zaharijaso thaj pozdravisajli e Jelisavetasa. ⁴¹ Thaj kana i Jelisaveta šunda o pozdrav e Marijako, čhelda o čhavo ane lako vodi thaj i Jelisaveta pherdili Svetone Duxosa. ⁴² Ane sa o glaso vačarda e Marijače: "Em blagoslovimi san maškare sa e džuvlja thaj blagoslovimo o čhavo ane čiro vodi. ⁴³ Kotar mande kava čast kaj tu i dej me Gospodaresi aviljan ke mande? ⁴⁴ Golese dikh, kana šundem čiro pozdrav ane mingre kana, čhelda o čhavoro ane mingro vodi. ⁴⁵ Blago tuće so pačajan kaj ka čerdol kova so vačarda tuće o Gospod!"

I Marija slavil e Devle

⁴⁶ Tegani i Marija vačarda:

"Slavil mi duša e Gospode!

⁴⁷ Mo duxo veselil pe ano Dol, ane mingro Spasitelji,

⁴⁸ so sasa milostivno e poniznone sluškinjače.

Golese dikh, od akana ka akharen man blagoslovimi sa e manuša.

⁴⁹ Golese so čerda mande but šukaripe o Zuralo Dol, sveto si leso alav!

⁵⁰ Vov si milostivno sa e manušenđe tare sa e kuštika, kolenđe save daran lestar.

⁵¹ Sikada po zuralipe pe vastesa, čhudija e barikanen ane lenđe ponosna mislura.

⁵² Čhudija e vladaren taro lengo tron, thaj vazdija e teljarden.

⁵³ E bokhalen čaljarda šukarimasa, thaj e barvalen mukhlja čuče vastencar.

⁵⁴ Pomožisada e Izraele, čire sluga, te dol pe gođi taro milost,‡

⁵⁵ sar so obečisada amare kuštikende, e Avraamese thaj lese semese dži ko poslednjo đive."

⁵⁶ I Marija bešli e Jelisavetasa paše trin čhon thaj pale gova irisajli čhere.

Bijandilo o Jovane o Krstitelj

⁵⁷ A i Jelisavetače avilo o sato te bijanol thaj bijanda čhave. ⁵⁸ Kana šunde laće pašutne thaj lačni familija kaj o Gospod sikada laće baro milost, radujisajle lasa.

* **1,30** arakhljan milost anglo Dol Idiom "nači milost" značil te ave pozitivno prihvatio nekastar: "O Dol odlučisada te dol tut po milost" li "O Dol sikavol po ljubaznost." † **1,31** Alav "Isus" značil: o Gospod spasil. ‡ **1,54** O Dol našti bistrol. Kana o Dol "dol pe gođi", gova si idiom savo značil kaj o Dol delujil ko temelji ke okova so obečisada. Kava vačarol tare Devleso obečanje e Avraamese ("golese so obečisada amare kuštikende kaj ka avol milosrdno").

⁵⁹ Thaj kana o čhavoro sasa ohtoto ðive, avile te ćeren le suneti thaj manglje te den le alav Zaharija. ⁶⁰ Al i Jelisaveta vaćarda: "Na, leso alav ka avol Jovan!"

⁶¹ Von phende laće: "Naj tut khoni ani ćiri familija gole alavesa!" ⁶² Tegani pućlje e dade e Zaharija vastencar sar bi vov mandola te avol leso alav. ⁶³ Thaj o Zaharija manglja khanći pe soste šajine te pisil thaj pisisada: "Jovan ka avol leso alav." Thaj savore ćudisajle. ⁶⁴ Tare jekh drom o Zaharija lija te vaćarol thaj lija te slavil e Devle.

⁶⁵ I dar e Devlesi avili ane sa e pašutne lende thaj ki sa i bregali Judeja šundilo kava so sasa. ⁶⁶ Savore dije gođi tar gova:§ "So ka avol tar kava čhavo? Golese so o va e Gospodeso sasa pe leste."*

O Zaharija prorokujil taro po čhavo o Jovane thaj taro Mesija

⁶⁷ O Zaharija, o dad e Jovaneso, pherdilo e Svetone Duxosa thaj prorokuisada:

⁶⁸ "Blagoslovimo o Gospod o Dol e Izraleso so avilo thaj ikalda pe† manušen!

⁶⁹ Vazdija amende e zurale Spasitelje,‡
tari kućtik e Davidesi§ pire slugasi,

⁷⁰ sar so vaćarda ano purano vreme
andare muja tare sveta prorokura pire,

⁷¹ kaj ka ikalol amen tare amare dućmanura
thaj tare vasta* savorende save mrzin amen.

⁷² Sasa milosno amare kućtikende,
thaj ispunisada po sveto savez†,

⁷³ savez savo dija e Avraamese amare paradadese,

⁷⁴ te ikala amen tare vasta amare dućmajende,
thaj te kanda e Devle bizi dar,

⁷⁵ ano svetost thaj ano pravrednost angle leste sa dok sam dźuvde.

⁷⁶ A tu, Jovane mo čhavo, ka akhardo proroko Embareso
golese kaj ka dźa anglo Gospod te ćere leso drom.

⁷⁷ Ka sikave lese manušen sar te pindźaren o spasenje
prekalo oproćenje tare lende grehura.

⁷⁸ Golese so si e Devleso ilo Ńukar,
ka avol o svetlost‡ pe amende sar nevi sabalin,

⁷⁹ te svetlil kolende so si ano kalipe§ thaj ani sena e merimasi,
a amare pingre ka phiren ko drom taro mir."*

⁸⁰ A o čhavoro o Jovane barilo thaj zurajlo duxosa. Kana barilo, ćelo ani pustinja sa dźi kaj ni ikalilo angle Izraelcura te vaćarol o Lafi e Devleso.

2

E Isuseso bijandipe

(Mt 1,18–25)

¹ Ane gola đivesa kana bijandilo o Jovane o Krstitelj, ikalilo o vaćaripe e caroso e Avgustineso te popisni pe sa e manuša ano Rimsko carstvo. ² Kava sasa angluno popis kana o Kvirinije vladisada e Sirijasa. ³ Thaj savore pojdisade te pisin pe alava ko spisko, ko foro kaj beće lende kućtika.

§ **1,66** Ano original aćhol: ćhute ano ilo * **1,66** o va e Gospodeso sasa pe leste Izraz "va e Gospodeso" odnosil pe pe Gospodeso zuralipe. "E Gospodeso zuralipe sasa lesa" il "O Gospod ćerda ane leste zurale". † **1,68** ikalda pe "poćinda, otkupisada" ‡ **1,69** e zurale Spasitelje Ano original aćhol: "sing-rog spasenja amende". I Ńing e ĳivotinjendi sasa simboli taro blagoslovimo zuralipe te branin pe. O Mesija vaćarol vov si sar i Ńing savi isi la zuralipe te spasil o Izrael sar "savo Ńaj te spasil amen". § **1,69** Ano original aćhol: "ano ćher lese slugasi e Davidese". E Davideso "ćher" kate sikavol lese familija, taćno, lese kućtika: "ani familija lese slugasi e Davidesi" li "savo si tari kućtik tar leso kandino o David". * **1,71** vasta predstavil zuralipe save bilaće manuša koristin protiv e Devleso narodo. † **1,72** Ano original aćhol: "Savez" dikh: Ps 106,45–46 ‡ **1,78** svetlost Svetlo si ćesto metafora pašo ćaćipe. Kate vaćarol pe taro duxovno ćaćipe savo o Spasitelj ka dol sar iklipe e khameso savo sikadol ki phuv. DikhMal 4,2. § **1,79** kalipe Kate si i tama metafora pašo odsutnost taro duxovno ćaćipe. Kate e manuće savende nedostajil duxovno ćaćipe vaćarol sar te phene bećen ano kalipe: "manuša save ni dźanen o ćaćipe". * **1,79** drom taro mirsi metafora pašo đuvdi pe savo anol dźi gova sar manuć te avol le mir e Devlesa: "te avol mirno an po dźuvdipe" il "te phire ko drom savo indarol ko mir".

⁴ Gija o Josif tari familija tari kuštik e Davidesi, pojdisada taro Nazaret, so si ani Galileja, ane Davideso foro savo akhardol Vitlejem savo si ani Judeja,^{*} ⁵ te pisil po alav ko spisko e Marijasa, savi sasa mangli lese. Voj sasa khamni ⁶ thaj kana sesa ano Vitlejem, avilo o vreme i Marija te bijanol. ⁷ Thaj bijanda pe anglune čhave, pačarda le thaj čhuta le ani jaslica,[†] golese kaj naj sasa than ani gostionica.[‡]

E čobanura thaj e melekura

⁸ Ane goja phuv pašo Vitlejem sesa nesave čobanura, save arakhlje ke poljura račasa pe bakren. ⁹ Thaj tari jekh drom o meleko e Gospodeso ačhilo maškare lende thaj e Gospodaresi slava svetlisada len thaj von but darajle. ¹⁰ Al o meleko vačarda lende: "Ma daran! Dikh, anav tumende lačno lafi e radujimaso so ka avol sa e manušenje! ¹¹ Golese kaj ađive bijandilo o Spasitelj, savo si o Hrist o Gospod, ano foro kaj sasa bijando o caro o David. ¹² Kava ka avol tumende znako pale savo ka pindžaren le: ka aračhen čhavore savo si pačardo thaj pašljol ani jaslica."

¹³ Tari jekh drom pašo meleko sikadili bari vojska e melekurendi[§], save hvalina e Devle vačarindož:

¹⁴ "Slava e Devlese ko učipe,
thaj ki phuv mir maškare manuša
save si pale Devleso mandipe."

¹⁵ Kana e melekura đele lendar ano nebo, e čobanura phende jekh averese: "Ka dža dži o Vitlejem, te dikha gova so odori sasa sar so vačarda amende o Gospod."

¹⁶ E čobanura đele sigate thaj arakhlje e Marija, e Josife thaj e čhave sar pašljol ani jaslica. ¹⁷ Kana dikhlje le, savorende vačarde so o meleko lende vačarda taro čhavoro. ¹⁸ Savore save šunde e čobanuren divisajle. ¹⁹ Al i Marija dija gođi tar kala lafura thaj čhuta len ane po ilo.^{*} ²⁰ E čobanura irisajle, slavisade thaj hvalisade e Devle za sa so šunde thaj dikhlje, golese so pherdile sa e lafura sar so sasa lende phendo.

²¹ Ohtoto đive palo bijandipe e čhaveso avilo o vreme te čeren le suneti[†]. Dije le alav Isus, sar so vačarda o meleko, angleder so i Marija ačhili khamni.

I Marija thaj o Isus ko Hram palo Zakono

²² Kana avilo o vreme, o Josif thaj i Marija te džan palo adeti e thodimaso sar so palo zakono e Mojsijaso, von ande e čhavore ano Jerusalim ano Hram te preden le e Gospodese ²³ (sar so si pisimo ano zakon e Gospodeso kaj "svako čhavo murš čhavo savo putrol e dejako por te posvetil pe e Gospodese") ²⁴ thaj te anen kurbano (sar e Gospodeso zakono phenol: "Đuj grlice il duj terne golubura").

O Simeon pindžarda e Mesija

²⁵ Tegani sasa ano Jerusalim manuš kaso alav sasa Simeon. Gova manuš sasa pravredno thaj pobožno. Adučarda o Mesija te ikalol o Izrael[‡] taro ropstvo thaj o Duxo Sveto sasa pe leste. ²⁶ O Duxo Sveto sikada lese but angleder kaj ni ka merol sa dži kaj ni dičhol e Hriste e Gospodese. ²⁷ O Duxo vačarda lese te džal ano Hram.[§] Tegani o Josif thaj i Marija ande e čhave e Isuse ano Hram te čeren okova so si palo adeti ane Mojsijaso zakono. ²⁸ Kana o Simeon dikhlja e Isuse, lija le ke pire vasta, hvalisada e Devle thaj phenda:

²⁹ "Gospode, akana muk ano mir te merol čo sluga,
palo okova sar so phendan.

³⁰ Golese so me jakha dikhlje čiro spasipe^{*},

³¹ savo pripremisadan angle sa e manuša.

³² Vov si svetlo[†] savo ka avol pe abandžije,
thaj vov ka avol ki slava pire manušenje e Izraelese."

^{*} **2,4** Vitlejemlako o Vitlejem sasa cikno foro, gothe o caro o David sasa bijando i sasa proroštvo kaj o Mesija ka bijandol gothe (Mih 5,2). [†] **2,7** Than ano savo čhuvola pe phus e stokaće [‡] **2,7** "naj sasa than lende dujende te ačhen ani soba e gosturendi." Golese so verovatno avile but manuša ano Vitlejem te pisin pe ko spisko. [§] **2,13** Ano original ačhol: Vojska e nebosi.

^{*} **2,19** I Marija smatrisada gova so sasa phendo tar lako čhavo sasa dragoceno: "radosno, brižljivo dola pe godi pe gola lafura". [†] **2,21** suneti E zakonura save o Dol dija e Jevrejende te čeren suneti murše čhave thaj gova određeno kurbano savo o dad em i dej trubul te anen (3. Mojs 12,3). [‡] **2,25** Ano original ačhol: "Adučarda uteha e Izraelese." [§] **2,27** ano Hram "ani hramsko avlin." Samo e sveštenikura šajine te den ano Hram.

^{*} **2,30** čiro spasipe "Spasenje" vačarol taro manuš savo ka anul spasenje (čhavore e Isuse) save o Simeon ičarol: "Spasiteljivo savo si bičhaldo" il "kova kas tu bičhaldan te spasil amen". [†] **2,32** svetlo Kaja metafora značil kaj o čhavoro ka pomožil e manušenje te dičhen thaj te razumin ko isto sar o svetlo pomožil e manušenje šukar te dičhen.

³³ E Isusesi dej thaj leso dad sesa čudime so vačarda o Simeon taro Isus. ³⁴ Tegani blagoslovisada len o Simeon thaj vačarda e Marijače, lese dače: "Dikh, o Dol odredisada kale čhavore te peravol buten Izraelcuren thaj te vazdol buten.‡ Vov si odredimo te avol e Devleso znako, al but džene ka odbacin le. ³⁵ Gija ka sikadol so garandoj den an pe gođa. A tut i bari čhurik§ ka pusavol ani duša."

I Ana zahvalil e Devlese pašo Mesija

³⁶ Thaj sasa i Ana, e Devlesi proročica, e Fanuiloši čhej, tari kuštik e Asiresi.* Voj sasa but purani. Efta berš sasa pe romesa thaj lako rom mulo, ³⁷ thaj pale gova sasa udovica ohtovardeš thaj štar berš†. Ni džala taro Hram, al kandija e Devlese i rat thaj o đive, thaj postisada thaj molisada. ³⁸ Voj avili gothe ane gova sato, hvalisada e Devle thaj vačarda taro čhavoro savorende save ađučarde o Dol te ikalol o Jerusalem.

³⁹ Kana o Josif thaj i Marija cerde sa palo zakono e Gospodeso, irisajle ani Galileja, ane po foro ano Nazaret. ⁴⁰ A o čhavo barilo thaj zurajlo. Pherdilo mudrost thaj o šukaripe e Devleso sasa ane leste.

O Isus sar čhavoro ano Hram

⁴¹ E Isuseso dad thaj lesi dej đele svako berš ano Jerusalem ko baro đive ki Pasha. ⁴² Kana sasa e Isuse dešuduj berš, i vov delo palo adeti te svetkujil lençar o baro đive i Pasha ano Jerusalem. ⁴³ Kana nakhle gola đivesa, von pojdisade čhere. Al o čhavoro o Isus ačhilo ano Jerusalem, a lesi dej thaj leso dad gova ni džanglje. ⁴⁴ Dije gođi kaj si i vov lençar maškare avera manuša save putujisade lençar. Đele jekh đive phirindoj thaj lije te roden le ki familija thaj ke pire pindžarutne manuša. ⁴⁵ Kana ni arakhlje le, irisajle ano Jerusalem te roden le. ⁴⁶ O trito đive arakhlje le ano Hram sar bešol maškare učitelja, sar šunol len thaj pučol len. ⁴⁷ Savore save šunena e Isuse divisajle lese džanglimasa thaj lese irimasa o pučipe.

⁴⁸ Kana dikhle je, čudisajle thaj lesi dej vačarda lese: "Čhaveja! So čere amencar kava? Ak, me thaj čo dad daraljam thaj rodijam tut!"

⁴⁹ O Isus vačarda lenđe: "Sose rodijen man? Ni li džanen kaj trubul te avav ano čher me Dadeso?"‡ ⁵⁰ Al von ni haljarde so vov manglja te phenol lenđe.

⁵¹ Tegani avilo lençar ano Nazaret thaj ane sa šunola len. Lesi dej sa kala lafura garada ane piro ilo.§ ⁵² O Isus barola ano mudrost, ano baripe* thaj ano milost ko Dol i ke manuša.†

3

O Jovane o Krstiteľ čerol o drom (Mt 3,1-12; Mk 1,2-8; Jn 1,19-28)

¹ Kana o cezar o Tiberija vladisada po rimsko carstvo dešupandžto berš,* o Pontije o Pilat o upravniko vladisada ani Judeja, o Irod vladisada ani Galileja, o Filip leso phral vladisada ani Itureja thaj ani Trahonitada thaj o Lisanije vladisada ani Avilina,† ² a kana o Ana thaj o Kajafa sesa šorutne sveštenikura,‡ o Dol bičhaldala po lafi e Jovanese, e

‡ **2,34** te peravol ... te vazdol "Te perol" značil te crdol pe taro Dol, te avol osudimo il te avol uništimo, a te vazdol značil te avol po paše e Devlese, te avol blagoslovimo il spasimo. § **2,35** Kaja metafora sikavol bari žal savi i

Marija ka osetil: "Či žal ka avol gači dukhadi sar i bari šhurik (mač) savi pusavol čo ilo." * **2,36** O Asir sasa jekh tare dešuduj čhave e Jakovese. † **2,37** Kava šaj te značil (1) voj sasa udovica 84 berš il (2) voj si udovica sava isi akana 84 berš. ‡ **2,49** Ni li džanen kaj trubul te avav ano čher me Dadeso? Leso dad thaj lesi dej trubuje te džanen i svrha za ki savi bičhaldala le leso Dad taro nebo. Ane 12 berš o Isus o Čhavo e Devleso haljarda (razumisada) kaj o Dol leso pravo Dad (na o Josif, e Marijako rom). § **2,51** sa kala lafura garada ane piro iloTare sa i Marija so šunda, vačarol pe kaj si sar barvalipe savo voj arakhlja thaj vrednujisada: "Ano šukaripe dija godi tar sa kala buča".

* **2,52** barola ano mudrost, ano baripe "Avola sa po džanglo i po zuralo." Kava vačarola pe tar leso mentalno thaj fizičko baripe (rast). † **2,52** ano milost ko Dol i ke manuša Kava vačarol taro duxovno thaj društveno rast (baripe). Kava šaj bi vačarola pe: "O Dol blagoslovisada le sa po but em po but, thaj e manuša manglje le sa po but thaj po but." * **3,1** Pale amaro kalendarani ano 27 il 28 berš. † **3,1** O Irod, o Filip thaj o Lizanije sesa "tetrahura". Lafii "tetrahurh" odnosil pe po manuš tari vlada savo vladila pe nesavo kotor taro Rimsko carstvo. Dži jekh tetrahurh sasa taro autoritet e rimskone caroso. O carstvo e Irodeso o "Baro", savo sasa caro ko vreme e Isuseso bijandipe, sasa ulado ke štar kotora pale leso meripe, a gole kotorencar vladisade lese čhave sar "tetrahura" il "vladarura taro štarto kotor". Sa jekh kotor sasa le jekh il po but cikne kotora save akhardona provincije, sar so sesa i Galileja thaj i Samarija. ‡ **3,2** a e šorutne sveštenikura sesa o Ana thaj o Kajafa "Kana o Ana thaj o Kajafa kandije solduj sar baresveštenikura." O Ana sasa barosvešteniko, a e jevreja gija pindžarena sa le čak i kana e Rimljanura čhute lese džamutre, e Kajafa, te zamenil le sar barosvešteniko.

Zaharijase čhavese, ani pustinja. ³ O Jovane delo taro than dži ko than tare solduj riga tari len e Jordanesi, vačarindoj kaj e manuša trubul te irin pe tar pe grehura thaj te aven ko Dol te oprostil lenđe thaj te krstin pe. ⁴ Sar so pisisada o proroko o Isaija, o Jovane sasa

“o glaso so dol vika ani pustinja:

‘Pripremin o drom e Gospodese!

Ravnin lese o drom!

⁵ Sa e doline te pherdon,

thaj sa e gore thaj e bregura nek ravnin pe,

thaj sa e bande droma te aven prava,

a e bilače droma te aven ravnome.Š

⁶ Thaj sa e manuša ka dičen e Devleso spasenje!’ ”

⁷ O Jovane vačarda e manušenđe save avena te krstil len: “Tumen e sapese čhave! Ko vačarda tumenđe kaj šaj te našen tare Devlesi holi so avol?*” ⁸ Sikaven tumare džuvdimasa thaj tumare bučencar kaj irisaljen taro greh thaj aviljen anglo Dol!† Ma xoxaven tumen golesa so vačaren: ‘Amaro paradad si o Avraam!†’ Golese vačarav tumenđe kaj o Dol šaj tar kala bara te vazdol čhaven e Avraamese. ⁹ Golese kaj o tover tare Devleso sudo ačhol pašo koreno e kaštesoŠ thaj dži jekh kaš savo ni bijanol šukar bijandipe ka činol pe thaj ani jag ka čhudol pe.”

¹⁰ E manuša pučlje e Jovane: “So te čera?”

¹¹ O Jovane vačarda lenđe: “Kas isi duj fistanura, nek dol jekh kolese so naj le nijekh thaj kas isi xamase, nek dol okole kas naj.”

¹² Avile te krstin pe thaj i nesave carincura thaj pučlje le: “Učitelju, so te čera amen?”

¹³ O Jovane phenda lenđe: “Ma manden po but nego so vačardo si tumenđe taro vlast.”

¹⁴ Thaj nesave vojnatura pučlje le: “Amen so te čera?”

Vov vačarda lenđe: “Khanikastar ma len silasa e pare thaj ma čeren xoxaipe pe nikaste. Aven bahtale okolesa kobar počinen tumen.”

¹⁵ E manuša ađučarde e Mesija thaj savore pučlje pe ane pe ile naj li o Jovane o Mesija. ¹⁶ Al o Jovane vačarda savorende: “Me krstiv tumen pajesa, al avol khoni savo si po baro mandar, kase naj sem dostojno lese sandale te putrav.* Vov ka krstil tumen e Svetone Duxosa thaj jagasa.† ¹⁷ Le isi vila‡ ane vasta te čistil o gumnoŠ thaj te čidol o điv an po ambari. Thaj i pleva ka phabarol jagasa savi ka phabol thaj ni ka ačhol.”* ¹⁸ Gija but aver lafura vačarda o Jovane e narodose sar te teril len te pokajin pe thaj phenda lende o Lačo Lafi.

¹⁹ O Jovane prekorisada e Irode e vladare tari Galileja golese so lija romnjače pe phralese romnja e Irodijada† thaj zbog but bilače buča so čerda. ²⁰ Pale sa gova o Irod čerda i kava: čhuta e Jovane ano phanglipe.

Š **3,5** Kana e manuša čeren o drom e carose savo avol, peraven e uče thana thaj pheren e hva te šaj o drom avol lačo. Kava si kotor tar jekh metafora savi počnisada ko stih angleder kalestar. * **3,7** O Jovane ukoril la sa e narodo, golese so rodije te krstil len sar te ni kaznil len o Dol, al von ni ačhile te čeren grehura: “Našti gija te našen tare Devleso gnjev” il “Našti našen tare Devleso gnjev gijate samo so ka aven krstime.” † **3,8** Ano original ačhol: Bijanen bijandipe savo si dostojno ko obraćenje. Ke akaja metafora o ponašanje e manušeso uporedil pe e bijandimasa. Sar tare luluša so ađučarol pe bijandipe savo si lačo za ki lači vrsta, taro manuš savo vačarol kaj pokajisajlo lestar ađučarol pe te živil sar o Dol so rodol lestar. ‡ **3,8** Mislisade kaj o Dol ni ka kaznil len golese so si o Avraam lendi kuštik. Š **3,9** O tover kate metafora za ki kazna savi sigate ka avol: “O Dol si sar manuš savo čhuta po tover po koreno e kaštengo.” * **3,16** Te putren pe e pertle tare sandale sasa buči e robosi. O Jovane vačarda kaj okova savo avol si gači baro kaj o Jovane naj vredno ni lesa robo te avol. † **3,16** jagasa “Jag” si metafora il za ko (1) sudo il (2) pročišćenje. ‡ **3,17** Kava si alati savasa čhudola pe o điv ano vazduho te bi odvojila pe i pleva taro điv. E zrnura si po phare pa perena tele, a e pleva em okova so naj điv letil e balvaljasa. Kava alati si slično e grabulje. Š **3,17** Gumno si than kaj o điv čhuvol pe te spremil pe za čistipe. “Čistil pe” gumno značil te završil pe o čistipe e diveso: “te završil piro čistipe taro điv” * **3,17** O Jovane vačarol taro Hrist savo avol te sudil sar te phene kaj si vov zemljoradniko savo si spremno te delil e zrnura taro điv tari pleva: “a vov ičarol i vila golese so si spremno” il “vov si spremno te sudil sar o zemljoradniko spremno te vejil o điv”. † **3,19** pe phralese romnja e Irodijada O Irod Antipas mukhlja pe prvone romnja thaj lija pe phralese romnja e Irodijada, savi sasa romni lese phralese i Filipesi I (dikh Mt 14,3; Mk 6,17). Mojsijaso si zakono ano 3. Mojs 18,16; 20,21 zabranisada manušese te lol romnjače pe phralese romnja dok si o phral vadži džuvdo.

*O Jovane krstil e Isuse**(Mt 1,1-17; 3,13-17; Mk 1,9-11; Jn 1,32-34)*

²¹ Kana o Jovane krstisada sa e manušen thaj o Isus krstisajlo. Thaj dok o Isus molisajlo, putajlo o nebo, ²² thaj o Sveto Duxo ulilo pe leste ano oblik sar golubo. Thaj šundilo glaso taro nebo: "Tu san mo čhavo o manglo. Tu san mingro manglipe!"

*E kuštika e Isuse Hristese**(Mt 1,1-17)*

²³ E Isuse sasa le paše tranda berš kana počnisada pi služba. E manuša smatrisade kaj o Isus si čhavo e Josifeso.

O Josif sasa čhavo e Ilijaso.

²⁴ O Ilija sasa čhavo e Matataso,

O Matat sasa čhavo e Levijaso.

O Levi sasa čhavo e Melhijaso.

O Melhi sasa čhavo e Janejaso.

O Janej sasa čhavo e Josifeso.

²⁵ O Josif sasa čhavo e Matatijaso.

O Matatij sasa čhavo e Amoseso.

O Amos sasa čhavo e Naumeso.

O Naum sasa čhavo e Eslijaso.

O Eslija sasa čhavo e Nangejeso.

²⁶ O Nangej sasa čhavo e Maateso.

O Maat sasa čhavo e Matatijaso.

O Matatij sasa čhavo e Semeinaso.

O Semein sasa čhavo e Josiheso.

O Josih sasa čhavo e Jodaso.

²⁷ O Jod sasa čhavo e Joananaso.

O Joanan sasa čhavo e Risaso.

O Risa sasa čhavo e Zorovaveleso.

O Zorovavel sasa čhavo e Salatiillaso.

O Salatiil čhavo e Nirijaso.

²⁸ O Niri sasa čhavo e Melhijaso.

O Melhi sasa čhavo e Adijeso.

O Adija sasa čhavo e Kosamaso.

O Kosam sasa čhavo e Elmadameso.

O Elmadam sasa čhavo e Iroso.

²⁹ O Ir sasa čhavo e Isuseso.

O Isus sasa čhavo e Eliezereso.

O Eliezer sasa čhavo e Jorimaso.

O Jorim sasa čhavo e Matatoso.

O Matat sasa čhavo e Leviso,

³⁰ O Levi sasa čhavo e Simeoneso,

O Simeon sasa čhavo e Judaso.

O Juda sasa čhavo e Josifeso.

O Josif sasa čhavo e Jonameso.

O Jonam sasa čhavo e Eliakimeso.

³¹ O Eliakim sasa čhavo e Melejeso.

O Meleja sasa čhavo e Menaso.

O Mena sasa čhavo e Matateso.

O Matata sasa čhavo e Nataneso.

O Natan sasa čhavo e Davideso.

³² O David sasa čhavo e Jesejaso.

O Jesej sasa čhavo e Jovideso,

O Jovid sasa čhavo e Voozeso.

O Vooz sasa čhavo e Salmoneso.

O Salmon sasa čhavo e Naasoneso.

³³ O Naason sasa čhavo e Aminadaveso.

O Aminadav sasa čhavo e Admineso.

O Admin sasa čhavo e Arnijeso.

O Arni sasa čhavo e Esromeso.

O Esrom sasa čhavo e Fareseso.

O Fares sasa čhavo e Judaso.

³⁴ O Juda sasa čhavo e Jakoveso.
 O Jakov sasa čhavo e Isakoso.
 O Isak sasa čhavo e Avraameso.
 O Avraam sasa čhavo e Tarajeso.
 O Tara sasa čhavo e Nahoreso
³⁵ O Nahor sasa čhavo e Seruheso,
 O Seruh sasa čhavo e Ragaveso.
 O Ragav sasa čhavo e Falekoso.
 O Falek sasa čhavo e Evereso.
 O Ever sasa čhavo e Salaso.
³⁶ O Sala sasa čhavo e Kainameso.
 O Kainam sasa čhavo e Arfaksadeso.
 O Arfaksad sasa čhavo e Simeso.
 O Sim sasa čhavo e Nojeso.
 O Noje sasa čhavo e Lamehoso.
³⁷ O Lameh sasa čhavo e Matusalaso.
 O Matusala sasa čhavo e Enoheso.
 O Enoh sasa čhavo e Jareteso.
 O Jaret sasa čhavo e Malaleileso.
 O Malaleil sasa čhavo e Kainameso.
³⁸ O Kainam sasa čhavo e Enoseso.
 O Enos sasa čhavo e Siteso.
 O Sit sasa čhavo e Adameso.
 O Adam sasa čhavo e Devleso.

4

O beng iskušil e Isuse

(Mt 4,1–11; Mk 1,12–13)

¹ O Isus pherdo Duxo Sveto irisajlo tari len i Jordan thaj inđarda le o Duxo ani pustinja ² thaj saranda đive o beng iskušisada le. Thaj gola đive khanči ni xalja thaj kana nakhle e saranda đive, vov bokhajlo.

³ Thaj vačarda lese o beng: "Te san e Devleso Čhavo phen kale barese te avol mangro."

⁴ Thaj o Isus phenda lese: "Ano Sveto Lil ačhol: 'O manuš ni ka avol džuvdo samo taro mangro.'"^{*}

⁵ Thaj ikalda le o beng ko učo than thaj sikada lese sa e carstvura ki phuv tari jekh drom. ⁶ Thaj o beng vačarda lese: "Tuće ka dav sa kava lengo zuralipe thaj i slava, golese kaj mande dija pe thaj me ka dav la kase mangav. ⁷ Tu ako pere angle mingre koča sa čiro ka avol."

⁸ Thaj o Isus vačarda lese: "Ano Sveto Lil ačhol: 'Per ke koča e Gospodese e Devlese čirese thaj lese jekhese kande.'"[†]

⁹ Thaj inđarda le ano Jerusalim, čhuta le najučeste po Hramo thaj vačarda lese: "Te san e Devleso Čhavo, čhude tu katar tele, ¹⁰ golese kaj ano Sveto Lil ačhol: 'Vov ka phenol pe melekurende te aračhen tut'

¹¹ thaj: 'ka lol tut ke vasta te ma čalave tut ko bar će pingresa.'"[‡]

¹² Thaj o Isus vačarda lese: "Ano Sveto Lil ačhol:

'Ma iskuši e Gospode, e Devle čire.'"[§]

¹³ Thaj kana ačhile sa e iskušenjura, o beng đelo lestar dži aver nesavo vreme.

O Isus sikavol ani Galileja

(Mt 4,12–17; Mk 1,14–15)

¹⁴ Thaj irisajlo o Isus ano zuralipe e Duxoso ani Galileja thaj o lafi lestar đelo pe sa e thana. ¹⁵ Thaj sikada ane lenđe sinagoge thaj savore šukar lestar vačarde.

E Isuse traden taro Nazaret

(Mt 13,53–58; Mk 6,1–6)

¹⁶ Thaj avilo ano foro Nazaret kaj barilo, ko savato palo piro adeti džalasa ani sinagoga thaj uštilo te čitil. ¹⁷ Thaj dije le o Lil e prorokoso e Isaijaso, putarda o Lil thaj arakhlja than kaj sasa pisimo:

¹⁸ "O Duxo e Gospodeso si pe mande,

^{*} 4,4 5. Mojs 8:3 [†] 4,8 Pnz 6:13 [‡] 4,11 Psalam 91,11–12 [§] 4,12 Pnz 6,16

golese kaj pomazisada man thaj bičhalda man te anav o Lačo Lafi e čororende, te vačarav e phanglende kaj ka aven oslobodime, thaj e korende kaj ka dičhen, thaj e mučime ka aven mekhle,

¹⁹ te vačarav taro lačo berš taro milost e Gospodeso.”

²⁰ Thaj phanglja o Lil thaj dija e slugase, pale gova bešo. Thaj savore ani sinagoga dikhlje ane leste. ²¹ Thaj o Isus lija te vačarol lende: “Ađive, kava so šunden taro Lil pherdilo”.

²² Savorende sasa šukar thaj sesa bahtale kale šukar lafesa so ikliło andaro leso muj thaj pučlje pe: “Naj li kava e Josifeso čhavo?”

²³ Thaj o Isus vačarda lende: “Čače, tumen mande ka vačaren kaja poslovica: ‘Lekarona, sastar korkore tut!’ So šundam kaj čerdan ano Kafarnaum čher i kate ane čo than kaj bariljan.” ²⁴ Tegani vačarda: “Čače vačarav tumende, nijekh proroko naj manglo ano po than kaj barilo.”

²⁵ A čače vačarav tumende: “But džuvlja kase roma mule sesa ano Izrael ano vreme e Ilijaso kana o bršnd ni pelo* trin berš thaj šov čhon thaj sasa baro bokhalipe pe sa i phuv. ²⁶ A o Ilija ni sasa bičhaldo ni jekhače lendar, sasa bičhaldo ke abandžijengo foro Sarepta pašo Sidon ki jekh džuvli kaso rom mulo. ²⁷ Thaj but sesa gubava ano Izrael ko vreme e prorokoso e Jelisijeso thaj khoni ni thodilo lendar, nego thodilo o Neman Sirijančo.”

²⁸ Thaj savore ani sinagoga pherdile holi kana kava šunde. ²⁹ Thaj uštile thaj tradije le avral taro foro thaj indarde le ko brego najuče kaj sasa čerdo lengo foro te čuden le odupral natele. ³⁰ A o Isus naxhlo maškar lende thaj đelo pire dromesa.

O Isus ikalol e demone taro manuš
(Mk 1,21-28)

³¹ Pale gova, o Isus ulilo ano Kafarnaum ano foro Galilejsko thaj sikada ko đive e savatoso. ³² Thaj čudisajle lese sikaimasa, golese kaj leso vačaripe sasa zuralo.

³³ Gothe ani sinagoga sasa manuš ane kaste sesa e benga thaj dija vika: ³⁴ “So mande amendar, Isuse taro Nazaret? Aviljan li te mudare amen? Džanav ko san tu: Sveco e Devleso!”

³⁵ Thaj o Isus dija vika pe leste: “Phande čo muj thaj ikli lestar!” Thaj perada o beng e manuše angle sa e manuša, thaj o beng ikli lestar thaj khanči ni čerda lese bilače.

³⁶ Thaj ane savorende avili i dar thaj čudisajle thaj jekh averese vačarde: “Save si kala lafura! Ano autoritet thaj ano zuralipe vačarol e bendende te ikljon thaj von ikljen!”

³⁷ Thaj đelo o lafi lestar ane sa e pašutne thana.

O Isus sastarol buten
(Mt 8,14-17; Mk 1,29-34)

³⁸ O Isus uštilo gothar andari sinagoga thaj avilo ano čher e Simonese, a e Simonese sasuja sasa la bari jag thaj rodije lestar te vazdol la. ³⁹ Thaj o Isus ačhilo paše late, pretisada e jagače thaj i jag mukhlja la. Sigate uštili thaj kandija len.

⁴⁰ Thaj kana pelo o kham, savoren save sesa len nasvate tare sa dži jekh nasvalipe ande len angle leste, a vov pe savorende čhuta pe vasta thaj sastarda len. ⁴¹ Thaj e beng ikli leste tare pherdo thaj dije vika thaj vačarena: “Tu san o Čhavo e Devleso!” Thaj darada len te ma vačaren khanikase golese kaj džanglje kaj si vov o Hrist.

⁴² Thaj kana ikliło o đive, ikliło thaj đelo ani pustinja, thaj e manuša rodije le thaj avile leste thaj manglje te ačhaven le te ma džal lendar. ⁴³ A o Isus vačarda lende: “Trubul ane avera forura te vačarav o Lačo Lafi taro carstvo e Devleso, golese sem bičhaldo.” ⁴⁴ Thaj ni ačhada te vačarol ane sinagoge ani Judeja.

5

O Isus akharol e anglune sikaden
(Mt 4,18-22; Mk 1,16-20)

¹ O Isus jekh drom kana ačhilo pašo Galilejsko jezero*, paše leste čidije pe but manuša, te šunen o lafi e Devleso, ² thaj dikhlja duj čamcura kaj ačhen ko than, a e manuša save dolen mače ikli le lendar thaj thode e mreže. ³ Thaj o Isus dija ano čamco savo sasa e

* 4,25 o bršnd ni peloAno original ačhol: “o nebo phanglilo”. * 5,1 Galilejsko jezero aver alav pašo Genisaretsko jezero

Simonese, thaj pučlja le te crden le zala ano paj. Thaj bešlo thaj sikada e manušen taro čamco.[†]

⁴ Kana ačhilo te vačarol e manušenđe, vačarda e Simonese: "Dža ko duboko paj, thaj čhude e mreže čire, thaj dol mačhen". ⁵ Thaj o Simon vačarda lese: "Gospod! Sa i rat čerdam bući, thaj khañci ni doldam, al palo čiro lafi ka čhudav e mreže." ⁶ Thaj čerde gova thaj dolde bute mačhen, thaj e mreže lije te pharadon. ⁷ Thaj vastesa dije vika pe amalen save sesa ane aver čamco te ikalen e mreže, thaj avile, thaj pherde solduj čamcura gija so lije te pherdon paj taro pharipe e mačhengo.

⁸ Kana dikhlja o Simon Petar, pelo ke pe koča angle Isusese pingre thaj vačarda: "Dža mandar, Gospod! Me sem grešno manuš." ⁹ Golese kaj dolda le dar thaj savoren save sesa lesa tare but mače so doldepe. ¹⁰ A gija dolda i dar e Jakove thaj e Jovane e čhaven e Zevedejevese, so sesa amala e Simonese. Thaj o Isus vačarda e Simonese: "Ma dara, od akana ka dole e manušen."[‡]

¹¹ Thaj ikalde e čamcura ki phuv, ačhade sa thaj đeje pale leste.

O Isus sastarda e gubavco

(Mt 8,1-4; Mk 1,40-45)

¹² Thaj kana sasa o Isus ane jekh foro, thaj dikh, manuš sa ani guba (nasvalipe pi koža), kana dikhlja e Isuse pelo angle leste mujesa dži ki phuv, molisada le thaj vačarda: "Gospode! Ako mande šaj te sastarema!"

¹³ O Isus vazdija po va dolda le, thaj phenda: "Mangav. Av thodo!" Thaj o nasvalipe tar lesi koža sigate crdija pe. ¹⁴ Thaj o Isus vačarda lese ma te vačarol khañkase: "Dža thaj sikado e sveštenikose, thaj inđar kurbano sar so vačarda o Mojsije an po zakono, golese kaj sastiljan te bi avola tu dokaz angle manuša."

¹⁵ A taro Isus o lafi sa pobut šundilo thaj e manuša sa pobut čidije pe te šunen le thaj te sastarol len tar lengo nasvalipe. ¹⁶ A vov delo ke thana kaj naj khoni thaj molisajlo.

O Isus sastarol e manuše savo našti phirol

(Mt 9,1-8; Mk 2,1-12)

¹⁷ O Isus jekh dije sikada ano jekh čher, thaj gothe bešle e fariseja thaj e učitelja taro Mojsijaso zakono save avile tare sa e gava andari Galileja thaj i Judeja thaj andaro Jerusalim. A i zor e Gospodaresi sasa pe leste te bi vov sastarola. ¹⁸ Thaj dikh, e manuša ande ano than e pašljimaso e manuše savo našti phirol, thaj rodije sar te anen le thaj te mučhen le anglo Isus. ¹⁹ Thaj kana ni arakhlje kotar te anen le tare but manuša, uštile po čher thaj taro tavano mukhlje le sa e thanesa kaj pašlilo ko maškar anglo Isus.

²⁰ Thaj kana dikhlja o pačaipe lengo vačarda lese: "Manušeja, oprostín pe će grehura!"

²¹ Thaj lije ane peste te den gođi e fariseja thaj e učitelja taro Mojsijaso zakono: "Savo si kava savo hulil[§] po Dol? Ko šaj oprostil e grehura sem jekh Dol?"

²² Thaj kana o Isus haljarda so von den gođi ane peste, vačarda lende: "So den gođi ane tumare ile? ²³ So si po lokho te phenol pe: 'Oprostín pe e grehura čire', il te phenol pe e manušese savo našti phirol: 'Ušti thaj phir?' ²⁴ A te džanen kaj isi man vlast, me o Čhavo e Manušeso,* ki phuv te oprostiv e grehura, me ka sikavav tumende mi zor." Irisajlo premalo manuš savo naštime te phirol thaj phenda: "Tuče phenav: 'Ušti thaj le čo than kaj pašliljan thaj dža ane čo čher.'"

²⁵ Thaj sigate uštilo angle lende, thaj lija po than kaj pašlilo, thaj delo pese čhere hvalindoj e Devle. ²⁶ Thaj savore sesa radosna, thaj hvalisade e Devle, pherdile dar thaj vačarde: "Čudo dikhlijam ađive!"

O Isus akharol e Levi (Mateje)

(Mt 9,9-13; Mk 2,13-17)

²⁷ Thaj pale gova iklilo, thaj dikhlja e carinco[†] savo akhardola Levi sar bešol ki carina, thaj vačarda lese: "Av pale mande." ²⁸ Thaj o Levi uštilo, ačhada sa thaj delo pale leste.

²⁹ E Isusese čerda o Levi ano po čher baro xape, gothe sesa but carincura thaj avera manuša bešle lesa ko astali. ³⁰ E fariseja thaj maškar lende nesave učitelja tare

[†] 5,3 Thaj bešlo thaj sikada e manušen taro čamco Taro but narodo savo sasa ki obala, o Isus morajlo te bešol ko čamco i odural te sikavol len. [‡] 5,10 ka dole e manušen simbolično značil: o Petar te inđarol o Lafi e Devleso e manušenđe. [§] 5,21 hulil značil "vredil" * 5,24 O Isus korkoro pes akharol "o Čhavo e Manušeso". [†] 5,27 E Jevreja mrzisade e poreznikuren golese so e poreznikura sesa Jevreja save čerdile izdajice gijate so saradujisade e Rimljanurenar save okupirisade o Izrael. Gothe i e poreznikura sesa nepoštена, čorena tare Izraelcúra pare.

Mojsijaso zakono lije te den vika thaj te vačaren lese sikadende: “Sose xan thaj pijen e carincurenar thaj e grešnikurenar?”

³¹ Thaj o Isus vačarda lenđe: “Ni trubul e sastende doktora, e nasvalende trubul. ³² Me ni aviljem te akharav e pravednikuren[‡] aviljem te akharav e grešnikuren ko pokajipe.”

E Isuse pučen pašo post

(Mt 9,14-17; Mk 2,18-22)

³³ A von vačarde lese: “Sose e Jovanese sikade postin thaj molin pe e Devlese, gija thaj e farisejska sikade, a čire xan thaj pijen?”

³⁴ A o Isus vačarda lenđe: “Šaj li čhuve e manušen so avile ko abav te postin a lençar si o terno kaso si o abav? ³⁵ Ka avol o đive kana ka len lendar e terne, tegani i von ka postin ane gola đivesa.”

³⁶ Thaj vačarda lenđe i paramič: “Khoni ni čhuvol kotor taro nevo fostano po purano fostano, golese kaj i o nevo ka pharadol, thaj o kotor taro nevo fostano ni ačhol šukar ko purano. ³⁷ Thaj khoni ni čhorol nevi mol ane purane morča, golese kaj i nevi mol ka pharavol e morča thaj ka čhordol i mol, a e morča ka pharadon.[§] ³⁸ Golese i nevi mol čhuvol pe ane neve morča. ³⁹ Thaj khoni ko pilja i purani mol ni mandol nevi golese kaj phenol: ‘I purani si po šukar.’ ”*

6

O Isus po baro taro savato

(Mt 12,1-8; Mk 2,23-28)

¹ Ke jekh savato o Isus nakhlo maškaro điv, lese sikade lije o điv, morde vastencar thaj xalje. ² Nesave fariseja vačarde: “Sose čeren okova so ni trubul ko savato pale Mojsijaso zakono?”*

³ Thaj o Isus vačarda lenđe: “Ni li čitisaden ano Lil so čerda o David thaj okola so sesa lesa kana bokhajlo? ⁴ Dija ano čher e Devleso,[†] lija e mangre save čhute pe sar kurbano, save šajine te xan samo e sveštenikura o David xalja, thaj dija kolende so sesa lesa.”

⁵ Thaj o Isus vačarda lenđe: “Me o Čhavo e Manušeso[‡] sem po baro i taro savato.”

O Isus sastarol ko savato

(Mt 12,9-14; Mk 3,1-6)

⁶ A ko aver savato, o Isus dija ani sinagoga thaj lija te sikavol. Gothe sasa jekh manuš kaso desno va sasa šuko. ⁷ E učitelja tare Mojsijaso zakono thaj e fariseja dikhlje palo Isus na li ko savato ka sastarol, te bi čerena le bande. ⁸ Al o Isus džanglja so von den godi, thaj vačarda e manušese so sasa lesa va šuko: “Ušti thaj ava akari ko maškar!” O manuš uštilo thaj ačhilo angle savorende.

⁹ Thaj o Isus vačarda lenđe: “Te pučav tumen: Ko savato li šaj čerol pe šukar il bilače? Te aračhol pe o džuvdipe il te mudarol pe?” Thaj von khanči ni vačarde. ¹⁰ Dikhlja savoren so sesa gothe thaj vačarda e manušese: “Sikav čo va.” Vov gija i čerda, thaj lesa va sastilo. ¹¹ A e fariseja thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono pherdile bari holi, thaj vačarde jekh averese so te čeren e Isusesa.

O Isus akharol e Dešudujen apostoluren

(Mt 10,1-4; Mk 3,13-19)

¹² Gola đivesa, o Isus iklilo ko brego te molil pe e Devlese, thaj sasa sai rat ano molipe e Devlesa. ¹³ Thaj kana sasa đive, akharda pe sikaden, thaj lendar birisada Dešudujen thaj akharda len apostolura:

¹⁴ e Simone kas akharda Petar,

e Andrija lese phrale,

e Jakove thaj

e Jovane,

e Filipe

thaj e Vartolomeje,

¹⁵ e Mateja thaj

[‡] 5,32 Kola saven o Dol prihvatil § 5,37 I nevi mol našti čhuvol pe ani purani morči golese kaj i nevi mol šuvljol thaj buljol i tegani bi pharavola i purani morči. * 5,39 Kaja metafora razlikujil o purano sikajipe e verskone vođengo taro nevo sikajipe e Isuseso. Poenta si ane gova kaj e manuša save siklile ko purano sikajipe naj voljna te šunen nevo sikajipe savo o Isus sikavola. * 6,2 E fariseja dikhlje čak i o moripe o điv vastencar sar bari buči ko savato savu ni trubuje te čeren pale Mojsijaso zakono. † 6,4 O “Šatori e sastankoso” ‡ 6,5 O Isus korkoro pes akharol o “Čhavo e Manušeso”.

e Toma,
 e Jakove e Alfejeveso čhavo, thaj
 e Simone savo sasa Zilot,[§]
 16 e Juda e Jakoveso, thaj
 e Juda e Iskariotskone, savo izdajisada le.

*O Isus sikavol taro blagoslov thaj taro pharipe
 (Mt 4,23-25; 5,1-12)*

17 O Isus ulilo taro brego pe Dešudujencar thaj ačhilo ko ravno than, thaj but sikade lese, thaj but manuša andari sa i Judeja thaj taro Jerusolim, thaj taro foro Tir em taro foro Sidon thaj pašutne thana save si pašo more. 18 Von avile te šunen le thaj te sastardon taro piro nasvalipe, a sastardile i kola save sesa mučime tare bengi. 19 Thaj sa e manuša rodije te dolen pe po Isus, golese kaj lestar ikljola zor, thaj sastardona savore.

²⁰ Thaj o Isus dikhla an pe sikade thaj vačarda:

“Blagoslovime sen tumen save sen čore,
 golese kaj si tumaro o carstvo e Devleso.

21 Blagoslovime sen tumen save sen bokhale,
 golese kaj ka čaljon.

Blagoslovime sen tumen save roven akana,
 golese kaj ka asan.

22 Blagoslovime sen kana e manuša ni manden tumen, thaj kana čhuden tumen thaj ladžaren tumen, thaj tumaro alav ni manden sar e bi lačhengo golese so pačan an mande ano Čhavo e Manušeso.*

23 Radujin tumen ane gova đive thaj čhelen, thaj dikh, bari si tumari plata ko Dol. Golese kaj gija čerde e prorokurende lende paradada.

24 Al jao tumenđe tumen e barvale,
 golese kaj lijen tumari uteha.

25 Jao tumenđe save sen akana čale,
 kaj ka bokhavon.

Jao tumenđe save akana asan,
 golese so ka aven bibahtale thaj ka roven.

26 Jao tumenđe kana sa e manuša vačaren sa šukar tumendar,
 golese kaj gija vačarde šukar tare xoxavne prorokura lende paradada!”

*Manden tumaren dušmajen
 (Mt 5,38-48; 7,12)*

27 “Tumenđe vačarav save šunen: Manden tumaren dušmajen! Šukar čeren kolende save mrzin tumen! 28 Blagoslovin kolen save den tumen armaja! Molin tumen e Devlese kolende save bilače čeren tumencar. 29 Savo čalavol tut pi čham, iri lese aver, thaj savo mandol tutar o ogrtači, de le čo fostano. 30 De svakone okova so rodol tutar, thaj te lija tutar ma rode palal. 31 Gova so manden te čeren e manuša tumenđe, tumen čeren lende!

32 Thaj ako manden samo okolen save tumen manden, savi si tumari hvala? Golese kaj čak i e grešnikura† manden okolen ko len mandol. 33 Thaj te čeren šukar kolende save tumenđe čeren šukar, savi si tumari hvala? Golese kaj i e grešnikura čeren gija. 34 Thaj ako den zajam okolende savendar adučaren te irin o zajam, savi si tumari hvala? Golese kaj e grešnikura e grešnikurende den zajam te len palem gači.

35 Thaj manden tumare dušmanuren, čeren lende šukar, thaj den zajam te ni manden khanči golese, thaj ka avol tumen bari plata, thaj ka aven čhave‡ e Najbare Devlese,§ golese kaj si vov šukar* e nezahvalnonende thaj e bi lačhende. 36 Golese aven milosrdna sar so si tumaro Dađ taro nebo milosrdno.†”

§ 6,15 Pobunjeniko (“Zilot”) savo uštilo protiv o rimsko vlast. * 6,22 Kana phenol Čhavo e Manušeso vačarol korkoro pestar. † 6,32 Ponekad o lafi “grešnikura” koristisade e religiozna manuša sar e farizeja e manušenje save ni ičarde o zakono gija sar e farizeja so mislisade kaj trubul. Izraz “grešniko” koristisada pe baše manuša save smatrisajle po bare grešnikura tare avera manuša. Na primer, gija dena vika e poreznikuren thaj prostitutken.

‡ 6,35 ka aven čhave e Najbare Devlese so značil te sikava e Devlese osobine thaj e Devleso karakteri. § 6,35 e Najbare Devlese nazivil pe e Devlese. Sikavol pe lesi veličina i autoritet. Kava lafi si slično sar “suvereno” il “vrhovno”. Gova značil “Najbaro Dol” il “Najvrhovno deno” il “Dol savo si embaro savorendar” * 6,35 šukar O Dol dol milost gija so dol šukaripe kolende save ni zaslužin. † 6,36 milosrdno O Dol dol milosrde gija so ni dol kazna kolende save zaslužin.

O Isus sikavol te na osudi averen

(Mt 7,1-5)

³⁷ "Ma sudin, thaj ni ka aven sudime. Ma osudin, thaj ni ka aven osudime. Oprostin, thaj ka oprostil pe tumende. ³⁸ Den, thaj ka dol pe tumende. Pobari mera thaj popherdi ka dodol pe tumende ane tumare vasta. Golese save merasa merin gaći ka iril pe tumende."[‡]

³⁹ Thaj vačarda lenđe paramič: "Šaj li o koro e kore te inđarol? Na li solduj ka peren ani rupa? ⁴⁰ Nijekh sikado naj pobaro tar po učitelji. Kana ka sikljol sa, ka avol sar po učitelji. §

⁴¹ Sose diče i treska ane će phralesi jakh, a o kaš ani čiri jakh ni diče? ⁴² Sar šaj vačare će phralese: 'Phrala, ačh te ikalav i treska andari čiri jakh,' a čiro kaš ani čiri jakh ni diče? Dujemujengo! Ikal angleder čiro kaš andari čiri jakh, pa ka diče te ikale će phralese i treska andari jakh."

Kaš thaj leso bijanipe

(Mt 7,17-20; 12,34-35)

⁴³ "Golese kaj naj šukar kaš savo bijanol bilačo bijanipe, ni bilačo kaš savo bijanol šukar bijanipe. ⁴⁴ Golese sa e kašta pindžaron pale lengo bijanipe. Golese kaj i smokve thaj i drakh ni čiden pe tare kangre. ⁴⁵ E šukare manuše isi šukar ano ilo, i gija, lestar ikljol šukar, a bilačo manuš andar po ilo ikalol bi lačhipe, golese kaj andaro muj leso ikljol okova sosa si pherdo leso ilo."

E Isuseso sikaipse si šukar temelji

(Mt 7,24-27)

⁴⁶ "A sose akharen man: 'Gospod! Gospod!', a ni čeren sa so vačarav tumende? ⁴⁷ Ka vačarav tumende savo si kova savo avol ke mande thaj šunol me lafura thaj čerol len: ⁴⁸ Vov si sar manuš savo čerol po čher, pa hunol rupa thaj čalavol temelji ko bar, thaj kana aven e paja avol i bari len pe gova čher thaj našti peravol le, golese kaj si leso temelji ko bar. ⁴⁹ A savo šunda a ni čerda, vov si sar manuš savo čerol po čher ki phuv bizo temelji, pe savo avol i len, vov sigate perol, thaj gova čher rumil pe sa."

7

E kapetaneso zuralo pačaipe

(Mt 8,5-13; Jn 4,43-54)

¹ Kana vačarda o Isus sa kava angle manuša, đelo ano foro o Kafarnaum. ² Jekhe rimskone kapetano* sasa jekh sluga savo sasa nasvalo dži o meripe, save vov but manglja. ³ Thaj kana o kapetano šunda e Isusese,† bičhalda leste e phuredera e Jevrejende‡ te molin le te avol te sastarol lese sluga. ⁴ Von avile ko Isus thaj but molisade le vačarindoj: "Trubul gova te čere lese, ⁵ golese kaj mandol amare manušen, thaj vov pestar čerda amende sinagoga."

⁶ Thaj o Isus đelo lencar. Thaj kana avile pašo čher, bičhalda o kapetano pe amalen te vačaren lese: "Gospod! Ma čhuv tuće gova pharipe golesa so ka de an mo čher, golese so me naj sem dostojno te ave tali mi streja. § ⁷ Golese ni mangljem te avav angle tute kaj naj sem dostojno. Vačar jekh lafi gothar thaj sigate ka sastol mo manglo sluga. ⁸ Golese kaj sem i me manuš tale nekaso autoritet, thaj isi man tale mande vojnikura, pa vačarav jekhese: 'Dža', thaj džal. Vačarav dujtonesa: 'Av', thaj avol. Vačarav me mingre slugase: 'Čher', thaj čerol gova."^{*}

⁹ Thaj kana šunda gova o Isus, čudisajlo, thaj irisajlo e manušende save đele pale leste thaj vačarda lenđe: "Vačarav tumende, vadži ni arakhljem Jevreje ano Izrael kas isi gaći pačaipe."[†] ¹⁰ Thaj kana irisajle čhere okola so sesa bičhalde, arakhlje e nasvale sluga saste.

‡ **6,38** O Dol si sar šukar trgovco e divesa savo čhuvol pobut o div thaj tresil le em čhuvol gaći te čhordol tari mera, gaći but ka dol tumen. § **6,40** Manuš mora te dičhol šukar ko ka avol leso učitelji, golese so ka avol sar leste. Al te o učitelji ni sikavol šukar (golese kaj si duxovno koro), ka avol xoxado o sikado. * **7,2** kapetano manuš savo komanduil pe šel vojnikura † **7,3** O kapetano (o šoralo e šelengo) šunda so o Isus sastarda bute manušen, thaj kaj si vov paše, kaj irisajlo ano Kafarnaum. ‡ **7,3** O Isus si Jevrejo a o kapetano naj, pa o kapetano dija pe godi kaj o Isus ka šunol len te molisade le e Jevreja. But droma e rimska vojnikura sesa dušmanura e Jevrejende. § **7,6**

E Jevreja ne bi džana andre ano čher savo naj jevrejsko te ma bi avena duxovno melale. * **7,8** Sar o kapetano so isi le autoritet te phenol e vojnikurende, o Isus isi le autoritet te phenol e nasvalimase te načol. † **7,9** O Isus očkujisada e Jevreja te avol len gasavo pačaipe, al naj sasa len. Vov ni očkujisada te avol e abandžijen gasavo pačaipe, al palem, kale manuše sasa.

O Isus vazdija tare mule e čhavore

¹¹ Na but pale gova, o Isus delo ano foro savo akhardola Nain,[‡] thaj dele lesa lese sikade thaj pherdo manuša. ¹² Kana avile pašo vudar e foroso, thaj dikh, nesave terne čhave ikalde mule, jekhore čhave ani dej, savako rom mulo. Pherdo manuša andaro foro džana lasa te prahon e čhave. ¹³ Kana dikhlja la o Gospod, pelo lese žal laće, thaj vaćarda laće: "Ma rov!" ¹⁴ Avilo paše, dolda pe ko than kaj pašljardo sasa o mulo čhavo, thaj e manuša save indarena le ačhile. Thaj o Isus vaćarda: "Čhaveja! Tuće vaćarav, 'Ušti!' " ¹⁵ O mulo čhavo džuvdilo em bešlo thaj lija te vaćarol, thaj o Isus dija le lese daće.

¹⁶ Savore darajle, thaj hvalisade e Devle. Vaćarde: "Baro proroko maškar amende," thaj: "O Dol avilo te pomognil pire manušenđe." [§] ¹⁷ Kava šundilo taro Isus ani sa i Judeja thaj ane pašutne thana.

O Isus si Mesija a o Jovane ćerda lese o drom
(Mt 11,2-11)

¹⁸ Thaj vaćarde e Jovanese* lese sikade sa so o Isus ćerda. Thaj akharda o Jovane pire dujen sikaden ¹⁹ thaj bičhaldala len ko Gospod te pučen le vaćarindoj: "Tu li san gova save obećisada o Dol kaj trubul te avol, il te adučara avere?"[†]

²⁰ Thaj avile ko Isus gola duj manuša thaj phende lese: "O Jovane Krstitelj bičhaldala amen tute te puća tut: 'Tu li san gova save obećisada o Dol kaj trubul te avol, il te adučara avere?' "

²¹ A ane gova sato o Isus sastarda buten taro lengo nasvalipe, tar lengo pharipe thaj tare benga, thaj bute koren dija dičhipe. ²² Thaj o Isus phenda e Jovanese sikadende: "Džan thaj vaćaren e Jovanese so dikhljen thaj so šunden: e kore dičhen, e bande phiren, e gubava thodon, e kašuće šunen, e mule ušten, thaj okolende save si ani potreba vaćarol pe o Lačo lafi. [‡] ²³ Thaj vaćaren lese i kava: 'O Dol blagoslovil okole savo naj sablaznimo zbog mande!' "

²⁴ Thaj kana dele e sikade e Jovanese, o Isus lija te vaćarol taro Jovane e manušenđe: "So iklijlen te dičhen ki pustinja? I trska, savi bandol ki balval? Na! ²⁵ Il so iklijlen te dičhen? Manuše ane barvale fostanura urade? Na! Gasave manuša phiraven barvale fostanura, thaj ano šukaripe bešen ane carska palate. ²⁶ Il iklijlen te dičhen? Proroko? Va, me phenav tumende vov si po but taro proroko. ²⁷ Golese so si o Jovane manuš kastar o Dol vaćarda ane piro Sveto Lil:

'Ak me bičhalav me glasniko angle tute, savo ka ćerol tuće o drom angle tute.'

²⁸ Vaćarav tumende, tare sa e manuša save sesa bijande ni sasa[§] pobaro taro Jovane o Krstitelj, thaj po baro si lestar o em cikno ano Carstvo e Devleso."^{*}

O Isus sikavol e manušen kaj trubul te prihvatin le em e Jovane
(Mt 11,12-19)

²⁹ Sa e manuša so šunde e Isuse, pa i nesave carincura, pindžarde kaj si e Develeso sikaibe šukar thaj krstisajle e Jovaneso krstipe. ³⁰ A e fariseja thaj e učitelja tare Mojsijasao zakono čhudije o plan e Devleso savo sasa lenđe. Thaj von ni manglje o Jovane te krstil len.

³¹ A o Isus vaćarda: "Kasa te uporediv akale manušen save si akana džuvde? Thaj so te vaćarav lendar? ³² Von si sar manuša[†] save bešen ko drom thaj akharen jekh avere thaj vaćaren:

'Bašaldam tumende vesela đilja,[‡]
a tumen ni čhelden,

[‡] **7,11** Kava si pašo than kaj o proroko o Jelisije vazdija tare mule e jekhore čhave angleder but šel berša (dikh 2. Car 4,8-37). [§] **7,16** E manuša verovatno dije gođi kaj o Isus sasa baro proroko sar o Ilija il o Jelisije, golese kaj samo von vazdije ani Purano Savez nekas tare mule (1. Car 17,17-24; 2. Car 4,18-37). ^{*} **7,18** O Jovane o Krstitelj sasa ano phanglipe. [†] **7,19** E Jevreja očekujisade o Mesija te avol thaj te avol caro savo ka spasilen len taro rimsko vlast. Ni adučarde te avol samo Spasitelj ano duxo. O Jovane pindžarda e proročanstvura taro Mesija sar so si o Is 42,7; 61,1-2 (dikh gija Lk 4,18-19). Gija adučarda te avol o Isus caro, thaj e Jovane thaj averen pravdednonen manušen ikalola taro phanglipe, thaj te sudil te kaznil e manušen save ni manglje e Mesija (dikh e Jovaneso vaćaripe ano Lk 3; 9; 16-17), al tare gova vadži khanči ni ćerdilo. [‡] **7,22** Kava so ćerda o Isus sikadol kaj si vov o Mesija, sar so an po Lil o proroko Isaija pisisada (Is 29,18-19; 35,5-6; 61,1-2). [§] **7,28** Ano original ačhol: "maškare bijande tare džuvlja" si metafora "tare sa e manuša save sesa džuvde". ^{*} **7,28** Duxovno ačhipe e manušengo ano carstvo e Devleso si pobaro taro duxovno ačhipe e manušengo save živisade angleder so ćerdilo o carstvo. [†] **7,32** manuša Ano original ačhol "čhavore". [‡] **7,32** Bašaldam ... vesela đilja Ano original "Bašaldam ... flauta".

bašaldam tumenđe žalosna dilja,
a tumen ni rujen.'

³³ Golese, avilo o Jovane o Krstitelj. Savo ni xal ni mangro ni pijol ni mol, a tumen vačaren: 'O beng ane leste!' ³⁴ Aviljem me, o Čhavo e Manušeso, savo xav thaj pijav, a tumen vačaren: 'Dikh manuš halano thaj mato, amal e carinconengo thaj e grešnikurengo!' ³⁵ Al, sa gola so prihvatisade gova sikaipe, phende kaj si e Devleso mudrost čačukano!"§

O Isus šaj te oprostil e grehura
(Mt 26,6-13; Mk 14,3-9; Jn 12,1-8)

³⁶ Jekh fariseji kaso alav sasa Simon dija vika e Isuse te xal mangro ke leste, thaj vov delo ano čher e farisejeso thaj čhuta pe pašo astali.* ³⁷ Thaj dikh, sasa i džuvli ando foro savače džanglja pe kaj si grešnica, šunda kaj si o Isus pašo astali ano čher e farisejeso, i avili andre. Anda† skupo miris ko čaro savo sasa taro alabasteri. ³⁸ Rojindo, peli ke pe koča pale lese pingre. Laće asva pele pe lese pingre thaj lija te thovol len pe jasvencar, thaj pe balencar koslja len thaj čumidija lese pingre, thaj makhlja len e mirisesa.

³⁹ A kana dikhlja o fariseji savo akharda le, vačarda ane peste: "Te avol proroko, bi džanola ko si kaja džuvli savi dolol le‡ golese kaj si grešnica!"

⁴⁰ A o Isus phenda lese: "Simone! Isi man khanči te vačarav tuće."

A vov vačarda: "Učitelju, vačar."

⁴¹ A o Isus vačarda: "Duj džene sesa borči jekhe manušese. Jekh sasa borči panšel srebrenjakuri pare§ a o dujto pinda. ⁴² Thaj kana len naj sasa te irin, o manuš ni manglja palal o borči lendar. Vačar tare kala duj savo ka mandol le po but?"

⁴³ A o Simon vačarda lese: "Pa bi phenava kolese kas sasa pobaro borči." A o Isus vačarda lese: "Gija si, šukar vačardan."

⁴⁴ Thaj irisajlo premali džuvli em vačarda e Simonese: "Diče li kala džuvlja! Me aviljem ane čo čher, paj ni andan me pingrende,* a voj pe jasvencar thoda len, a pe balencar koslja len. ⁴⁵ Ni čumidipe ni dijan man, a voj sar aviljem ni ačhili te čumidol me pingre.† ⁴⁶ Uljesa ni makhljan mo šoro, a voj mirisesa makhlja me pingre. ‡ ⁴⁷ Golese vačarav tuće: 'Baro manglipe sikada mande, golese so si laće oprostime but bare grehura. Al kase zala oprostime, sikavol zala manglipe.' " ⁴⁸ A laće vačarda: "Oprostime si čire grehura."

⁴⁹ Thaj ane peste lije te vačaren kola so si lesa pašo astali: "Savo si kava so e grehura šaj oprostil?"

⁵⁰ A e džuvljaće vačarda: "Čo pačaipe ikalda tut. Dža ano mir."

8

Džuvlja save sledina e Isuse

¹ O Isus pale gova delo ane forura thaj ane gava. Sikada thaj vačarda taro Lačo lafi taro Carstvo e Devleso, thaj e dešuduj apostolura dele lesa ² thaj nesave džuvlja save sesa sastarde tare benga thaj nasvalipe: i Marija (savi akhardola Magdalena, kastar iklile efa benga), ³ thaj i Jovana (romni e Huzosi savo sasa upravitelji ko Irod), thaj i Suzana, thaj avera but de ja save kandije pumare parencar e Isuse thaj lese sikade.

O Isus vačarol taro manuš savo čhudol o seme ki phuv
(Mt 13,1-23; Mk 4,1-20)

⁴ Thaj kana čidije pe but manuša tare sa e forura avile pašo Isus, thaj vov vačarda lende paramič: ⁵ "Iklilo o manuš savo čhudola o seme pi phuv. Thaj kana sijisada, nesavo seme pelo ko drom thaj uštade le e manuša thaj e čiriklja sa xalje le. ⁶ Nesavo seme pelo pe bara, barilo thaj šučilo, golese kaj naj sasa paj ani phuv. ⁷ A nesavo seme

§ **7,35** O Isus kala izrekasa manglja te phenol da e manuša trubuje te prihvatin e Isuse em e Jovane. * **7,36** Sasa običaj kana e murša džana ke gasave večere, dok xana bešenasa pašljindo pašo astali. † **7,37** Sasa o adeti ane gova vreme e manuša save naj sesa akharde ko xape šajine te aven thaj te dičen thaj te šunen al ni xana e akhardandar. ‡ **7,39** dolol le O Simon mislisada i džuvli te dolda e Isuse, o Isus ka avol andral melalo. Golese mislisada da o Isus naj proroko. § **7,41** srebrenjakuri pare Jekh srebrno para počinola pe jekh dnevnica. * **7,44** E čherutneso adeti sasa te anol paj thaj kotor kosimase paše pire gosturi te šaj thoven thaj te šučaren pire pingre palo phiripe pe melale droma. † **7,45** I džuvli čumidija e Isusesese pingre mesto lese čhama te bi sikavola piro čačukano pokajipe thaj po poniznost. ‡ **7,46** Kava sasa adeti kana adučarol pe e gostu. I džuvli but počastisada golesa so čerda e Isusesese. Voj sikada po baro poniznost gija so makhlja lese pingre mesto lesa šoro. O Isus vadži sikavola i razlika maškare Simonese adučaripe e gostu thaj goja džuvli so čerda.

pelo ke kangre, thaj o seme barilo e kangrenar, thaj e kangre tasade le. ⁸ A nesavo seme pelo pi šukar phuv, thaj barilo thaj anda šel droma po but.” Kana vačarda kava dija vika: “Kas isi kana te šunol, nek šunol.”*

E manuša si sar lači thaj bilači phuv
(Mt 13,10-23; Mk 4,10-20)

⁹ A e sikade lese pučlje e Isuse: “Vačar amende savi si kaja paramič?” ¹⁰ A vov vačarda: “O Dol tumende dija te džanen o garajipe tare leso Carstvo, a averende vačarav ane paramiča, te pherdol okova so ačhol ano Sveto lil:

“Te dikhlje

ni ka shvatin,

Thaj te šunde

ni ka haljaren.’

¹¹ Kaja paramič phenol kava: O seme si sar o Lafi e Devleso. ¹² O seme savo pelo po drom si manuša save šunen o lafi e Devleso, thaj avol o beng, lol o lafi andaro lengo ilo, te ma pačan thaj te ni spasin pe. ¹³ A o seme savo pelo po bar gola si manuša save šunen radosno thaj len o lafi sar luluda saven naj koreno. Zala vreme pačan, a kana avol o vreme tare iskušenjura, tegani prestanin te pačan. ¹⁴ A o seme savo si ane kangre golasi kola manuša save šunen o Lačo lafi, al o pharipe, o barvalipe thaj o guglipe kale svetoso tasavol len thaj ni den šukar bijandipe. ¹⁵ A o seme savo si ki šukar phuv gola si manuša save šunen o lafi, thaj gova lafi ičaren ano šukar thaj iskreno ilo, sa dži kaj ni anen šukar bijandipe.”

Savo šunol e Isuseso sikaibe ka barol leso duxovno džanglipe
(Mk 4,21-25)

¹⁶ Khoni ni phabarol i svetiljka te bi učharola la e čaresa, thaj ni čhuvola talo than e sojimaso. Čhuvol la ke svetiljkako than te šaj okola save den andre dičen o svetlo savo phabol. ¹⁷ Sa so si garado ka avol pučardo, thaj so si čerdo garandoj ka ikljol ko dičhipe. ¹⁸ Golese pazin sar šunen, golese kas isi, ka dol pe lese,[†] a kas naj, ka lol pe lestar[‡] i kova zala so dol gođi kaj isi le.

E Isusesi čačukani familija
(Mt 12,46-50; Mk 3,31-35)

¹⁹ Avile e Isusesi dej thaj lese phrala,[§] thaj naštine tare but manuša te vačaren lesa. ²⁰ Thaj khoni vačarda e Isusesi: “Či dej thaj će phrala ačhen avri, thaj manden te dičen tut.”

²¹ A o vov vačarda lende: “Mi dej thaj me phrala si kola save šunen o lafi e Devleso thaj ičaren le.”

O Isus vačarol e balvaljaće te ačhol
(Mt 8,23-27; Mk 4,35-41)

²² Jekh đive o Isus phenda pe sikadende: “Te nakha ki aver rig e pajesi.” Dije ano čamco thaj dele. ²³ Thaj kana pojdisade o Isus zasuta. Thaj uštili bari balval, o čamco lija te pherdol paj thaj lije te tason, thaj but darajle so sesa ano baro bilačhipe.

²⁴ Thaj e sikade avile pašo Isus thaj lije te den vika: “Gospod! Gospod! Ka tasiva!”

Thaj o Isus uštilo, thaj vačarda e balvaljaće thaj e bare pajese te ačhen, thaj von ačhile thaj pale gova khanči ni šundilo. ²⁵ A o Isus vačarda lende: “Kaj tumaro pačaipe?”

A e sikade darajle thaj čudisajle thaj jekh averese vačarde: “Savo si kava so e barvaljende thaj e pajese vačarol te ačhen, thaj von šunen le?”

O Isus ikalol e melale duxura taro manuš
(Mt 8,28-34; Mk 5,1-20)

²⁶ Thaj resle paši Gerasinsko phuv savi si ki aver rig tari Galileja. ²⁷ Thaj kana iklilo o Isus taro čamco, avilo paše leste jekh manuš andaro foro ane kaste sesa benga. But berša sasa nango, thaj ni bešlo ano čher, nego bešlo ke limora. ²⁸ Thaj kana dikhlja e Isuse, dija vika thaj pelo angle leste thaj vačarda: “So mande mandar, Isuse Čhaveja

* **8,8** Ano original ačhol: “Kas isi kana, nek šunol.” † **8,18** kas isi, ka dol pe lese Taro kontekst dičhol pe kaj o Isus phenol taro razumipe thaj taro pačaipe. Kava značil: “Kas isi razumipe ka dol pe lese po but razumipe”, il: “O Dol ka čerol kolende save pačan o čačipe te razumin po but.” ‡ **8,18** kas naj, ka lol pe lestar Kava značil: “Al kas naj razumipe ka hasarol thaj i okova so dol gođi kaj razumil” il: “Al o Dol ka čerol okolende save ni pačan ano čačipe te ni razumin ni kova zala so den gođi kaj razumin”. § **8,19** Kava sesa e Isusesi po terne phrala, avera čhave e Marijaće thaj e Josifese save sesa bijande palo Isus. Sar so si e Isuseso dad o Dol, a lengo dad o Josif, von sesa lese phrala tari dej.

embare Devleso? Moliv tut ma mučima.”²⁹ Golese so o Isus več vačarda e bendese te ikljol andaro manuš, ane kaste sasa o beng but vreme. E manuša phandena le ane sindira thaj arachena le, činola e sindira thaj o beng inđarola le ani pustinja.

³⁰ A o Isus pučlja le: “Sar si čo alav?” Vov phenda: “Legija* (but džene amen)”, golese kaj but bengsa ane leste. ³¹ Thaj molisade e Isuse e bengsa te ma bičhalol len ano bezdan.†

³² Paše gothar sasa jekh brego kaj sesa pherdo bale save čarona, a e bengsa molisade e Isuse te mučhol te džan ane bale. Thaj o Isus mukhlja te džan. ³³ Tegani ikile e bengsa andaro manuš thaj čele ane bale, a e bale taro brego čudije pe ano paj thaj tasile.

³⁴ Kana dikhlje so sasa e manuša save arakhlje e balen, našle thaj čele te vačaren ano foro thaj ane gava. ³⁵ Thaj ikile vadži manuša te dičen so sasa. Kana avile pašo Isus, arakhlje e manuše kastar ikile e bengsa. A o manuš bešol urado thaj gođaver paše Isusesse pingre, thaj von darajle. ³⁶ A kola save gova dikhlje vačarde averende sar o Isus sastarda e manuše ane kaste sesa e bengsa. ³⁷ Thaj sa e manuša tari Gerasa thaj tare pašutne thana phende e Isusesse te džal lendar, golese kaj but darajle. A o Isus dija ano čamco thaj irisajlo palal ani Galileja.

³⁸ O manuš kastar o Isus ikalda e benden molisade e Isuse te džal lesa, a o Isus mukhlja le vačarindoj: ³⁹ “Iri tut ane čo čher, thaj vačar sa so čerda tuće o Dol.” O manuš đelo thaj vačarda maškaro sa o foro so čerda lese o Isus.

O Isus sastarol e džuvlja thaj vazdol tare mule e čhejora
(Mt 9,18–26; Mk 5,22–43)

⁴⁰ Thaj kana irisajlo o Isus tare aver rig e jezerosi, e manuša sesa bahtale kana dikhlje le, golese kaj savore adučarde le. ⁴¹ Thaj dikh, avilo jekh manuš saveso alav sasa Jair, savo si angluno ani sinagoga, avilo thaj pelo ke koča anglo Isus. Thaj molisade le te avol ane leso čher ⁴² Golese kaj sasa le jekhori čhej tare dešuduj berš, thaj voj sasa dži o meripe.

Thaj kana pojdisada o Isus e Jairesa ane leso čher, čičidije le e manuša. ⁴³ Thaj maškare manuša sasa jekh nasvali džuvli tare rateso thavdipe dešuduj berš. I džuvli sa po barvalipe so sasa la dija e sastarutnende thaj ni jekh naštine te sastarol la. ⁴⁴ Voj avili od palal e Isusesse thaj dolda pe tare leso teluno kotor taro fostano, thaj sigate ačhada la o ratvalipe lako.

⁴⁵ Thaj vačarda o Isus: “Ko dolda pe gova pe mande?”

Dži jekh lendar phende da naj von, a o Petar vačarda: “Gospod! But manuša si paše tute čičidije tut, a tu puče: ‘Ko dolda pe pe mande?’”

⁴⁶ A o Isus vačarda: “Neko dolda pe pe mande, golese kaj osetisadem zor kaj iklili mandar. ⁴⁷ Thaj kana dikhlja i džuvli kaj našti garadol, avili darandoj, peli angle leste, thaj vačarda angle sa e manuša sose dolda pe pe leste thaj sar tare jekh drom sastili.”

⁴⁸ Thaj o Isus vačarda laće: “Mi čhej! Čo pačaipe sastarda tut. Dža ano mir.”

⁴⁹ Dok o Isus vačarda e džuvljaće, avilo jekh andare Jaireso čher thaj vačarda lese: “Jaire, muli či čhej. Ma muči e učitelje.”

⁵⁰ Kana šunda gova o Isus, vačarda lese: “Ma dara, samo pača. Voj ka uštol.”

⁵¹ A kana o Isus avilo ano čher, ni dija khoni te džal andre sem o Petar, o Jovane thaj o Jakov, thaj e čhejorako dad em dej. ⁵² Thaj savore ruje andaro ođi pale late, a o Isus vačarda: “Ma roven. Ni muli. Sovol.”‡

⁵³ Thaj asaje e Isusesse golese kaj džanglje so muli. ⁵⁴ Vov dolda e čhejora taro va, thaj dija vika vačarindoj: “Čhejorije, ušti!” ⁵⁵ Thaj irisajlo lako duxo, thaj uštili sigate, thaj o Isus vačarda lende te den la te xal. ⁵⁶ Thaj lako dad thaj lači dej sesa začudime. A vov vačarda lende khanikase te ma vačaren so sasa.

9

O Isus bičhalol e dešudujen apostoluren
(Mt 10,9–14; Mk 6,7–13)

¹ O Isus dija vika e apostoluren thaj dija len zor thaj vlast pe sa e bengsa, thaj te sastaren taro nasvalipe. ² Thaj bičhalda len te vačaren taro carstvo e Devleso, thaj te sastaren e nasvalen. ³ Thaj vačarda lende: “Khanči ma len dromese, ni rovli, ni torba, ni so te xan, ni pare, thaj te ma avol tumen po duj fostanura. ⁴ Kana džan an nesavo than, bešen

* **8,30** Legija si grupa vojnika tare 6 milje vojnika. † **8,31** bezdan si phanglipe paše bengsa (melale duxura).

‡ **8,52** O Isus džanglja kaj i čhej muli. Phenda kaj sovol golese so džanglja kaj ka vazdol la tare mule. O Isus koristisada lafi “sovol” sar te bi phenola tare Lazareso meripe (dikh Jov 11,11–14), avere osobaće kas vazdija tare mule.

an jekh čher, dži kaj ni pojdin an aver than.* ⁵ Te ni manglje tumen ane gova than, ikljen gothar thaj tresin o praho tar tumare pingre,† sar svedočanstvo so ni lije o lafi e Devleso.”

⁶ Thaj e sikade ěele taro than ko than thaj vaćarde o Laćho Lafi thaj sastarde e manušen ke sa e thana.

O Irod si bunimo okolestar so šunda taro Isus

(Mt 14,1-2; Mk 6,14-16)

⁷ Thaj kana šunda o Irod o vladari,‡ tar sa so o Isus ćerda, sasa vadži ano čudo golese kaj nesave vaćarde kaj o Jovane o Krstitelj uštulo tare mule. ⁸ Avera vaćarde kaj sikadilo ki phuv o Ilija, a nesave vaćarde kaj uštulo tare mule nesavo proroko taro purano vreme.

⁹ Thaj vaćarda o Irod: “E Jovaneso šoro me čindem, a savo si akana kava kastar gasave ćudura šunav?” Thaj manglja te dićhol e Isuse.

O Isus parvarol pobut tare pandž milje manušen

(Mt 14,13-21; Mk 6,32-44; Jn 6,1-13)

¹⁰ Kana irisajle e apostolura, vaćarde e Isuseso sa so ćerde. O Isus thaj lese sikade ěele pašo foro savo akhardol Vitsaida te šaj aven zala korkore. ¹¹ Al but manuša šunde kaj delo o Isus, thaj lije te džan pale leste. O Isus phenda lende kaj šukar avile. Thaj lije te vaćarol lende taro Carstvo e Devleso thaj sastarda e nasvalen. ¹² Kana lija o ěive te naćhol, avile e dešuduj apostolura pašo Isus thaj vaćarde: “Te mukha e manušen? Nek džan ane pašutne gava thaj ane thana kaj šaj te araćhen khanći xamase thaj kaj šaj te soven, golese kaj sam ko than kaj naj khanći.”

¹³ A o Isus vaćarda lende: “Den len tumen te xan.”

Thaj von vaćarde lese: “Amen isi samo pandž mangre thaj duj maće. Amen li te dža te ćina sa kale manušenje te xan?” ¹⁴ A gothe sesa paše pandž milje murša. §

A o Isus vaćarda pe sikadende: “Čhuyen len te bešen po pinda džene.” ¹⁵ Thaj ćerde gija, thaj bešjarde len savore. ¹⁶ Thaj o Isus lije gola pandž mangre thaj gole dujen maćhen, dikhlja ano nebo, blagoslovisada len thaj phaglja e mangre, thaj dija ke sikade te den e manušen. ¹⁷ Thaj xalje thaj ćalile savore, thaj ćidije dešuduj korpe okolestar so aćhilo so xalje e manuša.

O Petar dikhlja thaj vaćarda kaj si o Isus o Hrist

(Mt 16,13-16; Mk 8,27-29)

¹⁸ Jekh ěive, kana o Isus molisajlo korkoro, thaj lesa sesa lese dešuduj sikade. Vov pućlja len: “So vaćaren e manuša, ko sem me?”

¹⁹ A e sikade vaćarde lese: “Nesave manuša vaćaren kaj san o Jovane o Krstitelj, a avera kaj san o Ilija o proroko, a nesave vaćaren kaj san jekh tare purane prorokura savo uštulo tare mule.”

²⁰ A o Isus pućlja len: “A tumen so phenen, ko sem me?”

A o Petar vaćarda: “Tu san o Hristos bićhald taro Dol.”

O Isus vaćarol tare piro meripe

(Mt 16,1-23; Mk 8,31-33)

²¹ A o Isus vaćarda e sikadende te ma vaćaren khanikase kaj si vov o Hrist. ²² Thaj phenda: “Golese so me o Čhavo e Manušeso, trubul te avav but mućimo, thaj e phuredera, e šorutne sveštenikura thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono,* ka ćhuden ma thaj ka mudaren ma, thaj trito ěive me ka uštav.”

So trubul manuš te ćerol te šaj avol e Isuseso sikado

(Mt 16,24-28; Mk 8,34-9,1)

²³ A o Isus savorende vaćarda: “Ko mandol te džal pale mande nek aćhavol korkoro pes thaj nek lol o krsto† piro svako ěive thaj nek džal pale mande. ²⁴ Golese ko mandol

* **9,4** Trubul te aven zadovoljna xamase so den len gothe e manuša; ni smin te roden khanći bolje sojmase. Al, šaj džan ke avera ćera kaj ka vaćaren o Laćho lafi. † **9,5** Gova si ani tradicija e Jevrejende. Znako pašo baro odbipe, golese sikade kaj ni manglje ni i prašina tar gova foro pe lende pingre ‡ **9,7** Irod o vladari “tetrah” kate vaćarol pe taro Irod Antipa savo sasa vladari jekh tare štar kotora taro Izrael. § **9,14** Gothe sesa 5 milje murša, e džuvlja em e ćhavore ni dinglje pe. * **9,22** E starešine, e šorutne sveštenikura thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono zajedno prestavisade sa e Jevrejende vođen. † **9,23** Manuš savo sasa već osudimo te merol raspimo, indarola bi o upruno kotor taro krsto dži ko than kaj ka mudaren le. Kale vaćarimasa, o Isus manglja te phenol: 1. te mangljam te ava lese sikade, mora odreknj amen tare amare želje ke kaja phuv, thaj mora te ava spremna te šuna e Isuse; il 2. kaj trubul te ava spremna svako ěive te trpi i te mera golese so sam lese sikade; il 3. solduj upruno opcije (rećenice).

po džuvdipe te aračhol, ka hasarol le, a ko hasarol po džuvdipe baše mande vov ka aračhol le. ²⁵ Thaj savo šukaripe ka avol e manuše ako sa o sveto dobil, a pes hasarol il pese bilače ćerol?[‡] ²⁶ Golese ko ladžal mandar thaj tare me lafura lestar i me o Čhavo e Manušeso ka ladžav kana ka avav ani slava mingri savi si slava me Dadesi thaj e sveta melekurendi. ²⁷ Čače vačarav tumende, nesave tumendar save sen kate ni ka meren dok ni dičhen o carstvo e Devleso.”

O Mojsije thaj o Ilija sikadile e Isuseso

(Mt 17,1–13; Mk 9,2–13)

²⁸ Thaj kana nakhle ohto đive pale gova, o Isus lija e Petre e Jovane thaj e Jakove thaj iklilo ko brego te molil pe e Devlese. ²⁹ Thaj kana molisajlo leso muj ćerdilo averčhane, thaj lese šėja ćerdile parne thaj sjajna. ³⁰ Thaj dikh, tar jekh drom iklile duj manuša, thaj lije te vačaren e Isusesa. Gola sesa o Mojsije thaj o Ilija. ³¹ Sikadile ani slava,[§] thaj vačarde tare leso meripe* savo trubuja te avol ano Jerusalim.

³² A o Petar thaj kala so sesa lesa von zasute, čim džungadile dikhlje e Isuse ani slava thaj duje manušen sar lesa ačhen. ³³ Thaj kana lije te crden pe o Mojsije em o Ilija, o Petar phenda e Isuseso: “Gospod! Šukar kaj sam kate, thaj te ćera trin senice: Jekh tuće, jekh e Mojsijase thaj jekh e Ilijase.” Ni džanglja so te vačarol ³⁴ A dok vov gova vačarda avilo o oblako, thaj von darajle kana učharda len o oblako.

³⁵ Thaj šunde glaso andare oblakura vačarindoj: “Kava si mingro čumidimo čhavo save me birisadem, le mangav te šunen.” ³⁶ Thaj kana šundilo o glaso, e sikade dikhlje e Isuse korkore. Thaj von khanči ni vačarde khanikase, tar gova so dikhlje.

O Isus ikalol o melalo duxo taro čhavo

(Mt 17,14–19; Mk 9,14–29)

³⁷ A thearinto đive o Isus em lese sikade sar ulile taro brego, but manuša avile ko Isus. ³⁸ Thaj dikh, tare but manuša akharda le jekh: “Učitelju! Moliv tut dikh pe mo čhavo golese kaj si jekhoro.” ³⁹ Thaj dikh, dolda le o melalo duxo, thaj tari jekh drom lija te dol vika, thaj te ikljol lestar i spuma taro muj, thaj o duxo ni ačhavol le thaj uništıl le. ⁴⁰ “Molisadem ćire sikaden te ikalen e melale duxo, von naštime.”

⁴¹ Thaj o Isus vačarda lende: “O, bipačaće thaj bilače manušalen[†]! Tumencar sem sa kava vreme, a tumen vadži ni pačan, pučav man vadži kozom trubul te trpiv tumen. An će čhave akari!” ⁴² A dok avola kare leste o beng perada e čhave ki phuv ane grčura, thaj lija te tresil le. A o Isus phenda e bendese te ikljol, thaj sastarda e čhave, thaj dija le lese dadeso. ⁴³ Savore sesa đivime e Devlese zuralimasa. Thaj savore divisajle sa okoleso so o Isus ćerola, o Isus vačarda pe sikadenđe:

⁴⁴ “Šukar šunen e lafura kala: Me o Čhavo e Manušeso trubul te avav dindo ane vasta e manušende.” ⁴⁵ A e sikade ni haljarde kala lafura, golese kaj sasa lendar garado te našti haljaren, thaj darajle te pučen le kale lafese.

E ponizna si embare ane Devlese jakha

(Mt 18,1–5; Mk 9,33–37)

⁴⁶ Thaj e sikade lije te vačaren maškar pumende ko si lendar em baro. ⁴⁷ A o Isus džanglja so si ane lengo ilo, vov lija e čhavore čhuta le angle peste, ⁴⁸ thaj o Isus vačarda lende: “Savo primil kale čhavore ane mingro alav, man primil, thaj ko man primil, primil me Dade savo bičhalda man, golese ko si maškare tumende em cikno, len o Dol dičhol embare.”

Ko naj protiv tumende tumencar si

(Mk 9,38–40)

⁴⁹ A o Jovane vačarda e Isuseso: “Gospod! Dikhlijam jekhe sar će alavesa tradol e benden, thaj amen vačardam lese te na ćerol gova, golese kaj ni džal amencar pale tute.” ⁵⁰ Thaj o Isus vačarda lese: “Mučhen le, golese ko naj protiv tumende tumencar si.”

E samarijancura ni manglje e Isuse

⁵¹ Thaj kana sesa paše e đivesa te iril pe ko nebo, o Isus pojdisada ano Jerusalim. ⁵² Thaj bičhalda glasnikuren angle peste, thaj von đele thaj dije ano gav ani Samarija

[‡] **9,25** Ano original ačhol: “So o manuš ka postignil ako prelol sa i phuv a hasarol thaj upropastil pes?” **§ 9,31** il sjaj * **9,31** Lafi savo si kate irime ki romani čhib si meripe, a ki grčko čhib si Izlazak (Iklipe). Ano Purano savez “Iklipe” odnosil pe po putaripe (oslobodipe) e Izraelsko narodo taro egipatsko phanglipe. E Hristoso meripe ko krsto si “Iklipe”, a gova si, delo taro okupljenje, savesa o Dol ikalol e manušen taro phanglipe tare grehura. [†] **9,41** manušalen Ano original ačhol: “generacija” il “naraštaj”.

te lačaren lese kaj te sovol. ⁵³Thaj ni manglje le gothe e manuša, golese kaj dikhlje kaj džal ano Jerusolim.‡ ⁵⁴Thaj kana dikhlje e sikade lese o Jakov thaj o Jovane pučlje e Isuse: “Gospod! Mande li te phena te uljol i jag taro nebo thaj sa te phabarol len?”§ ⁵⁵A o Isus irisajlo thaj dija vika pe lende.* ⁵⁶Thaj ěele ane aver gav.

*O Isus mandol te mekha sa thaj te dža lese dromesa
(Mt 8,19-22)*

⁵⁷A sar ěele dromesa nesavo manuš vačarda e Isuse: “Me ka džav tusa kaj tu dža.”

⁵⁸Thaj o Isus vačarda: “E lisicen isi jazbina thaj e ěirikljen isi len gnezdura: Me o Čhavo e Manušeso naj man kaj mo šoro te pašljarav.”†

⁵⁹A o Isus avere manušese vačarda: “Phir pale mande.”

A o manuš vačarda: “Gospod! Muk ma angleder te džav te prahov me dade.”‡

⁶⁰A o Isus vačarda lese: “Ačhav e mule, nek prahon pe mulen,§ a tu ajde vačar taro carstvo e Devleso.”

⁶¹A aver vačarda: “Gospod! Me ka džav pale tute, al muk ma te džav te oprostiv man mingre ěherutnencar.”

⁶²A o Isus vačarda lese: “Ni jekh naj lačhardo pašo carstvo e Devleso savo ěhuvol po va ko plugo te oril a dičhol palal.”*

10

*O Isus bičhalol eftavardeš thaj dujen sikaden te navestin o Carstvo e Devleso
(Mt 11,21-27; 13,16-17)*

¹A pale gova odredisada o Gospod averen eftavardeše thaj dujen sikaden,* thaj bičhaldal len duj po duj te džan angle leste ane sa e forura thaj ane thana kaj manglja te džal. ²A o Isus vačarda lende: “O ěidipe† si baro a e bučarne si zala, golese tumen molin e gospodare taro ěidipe te bičhalol e bučarnen ki po ěidipe.‡ ³Džan, ak bičhalav tumen sar terne bakren maškare ruva. ⁴Ma inđaren šljanpiko ni torba ni sandale, thaj dok phiren ma ačhen te vačaren ko drom khanikasa te ma hasaren tumaro vreme.

⁵Kana den an nesavo ěher angleder vačaren: ‘Mir ane kava ěher.’ ⁶Ako gola so bešen ano ěher manden o mir, o mir ka avol pe lende, ako ni manden ka iril pe tumende tumaro mir. ⁷Kana džan an nesavo ěher, ma tar gova ěher džan ke aver. Ačhen ke gova ěher, thaj xan thaj pijen so isi len,§ golese kaj o bučarno dostojno si pe plataće. ⁸Kana den ane nesavo foro thaj gothe manden tumen, xan so anen angle tumende. ⁹Sastaren e nasvalen save si ane gova foro, thaj vačaren lende: ‘Kava sikavol tumende kaj si o carstvo e Devleso paše.’ ¹⁰A kana džan an nesavo foro thaj ni manden tumen gothe, ikljen ko drom lengo thaj vačaren: ¹¹‘Thaj o praho taro tumaro foro savo si pe amende kosa amendar sar znako da o Dol ka sudil tumende.* Al te džanen paše avilo tumende

‡ **9,53** E Samarijancura em e Jevreja ni manglje pe maškar peste. Golese e Samarijancuri ni manglje te pomognin e Isuse pe leso džajipe ano Jerusolim, glavno foro e Jevrejengo § **9,54** O Jakov em o Jovane phende za ke kaja metoda taro sudipe, golese so džanglje kaj e prorokura sar o Ilija sudisade e manušen save ěhudije e Devle pestar (2. Car 1,10-12).

* **9,55** An nesave grčka rukopisura ačhol: Thaj vačarda: Ni džanen tar savo duho sen, me o Čhavo e Manušeso ni aviljem te mudarav e manušengo džuvdipe nego te spaviv (ikalav). † **9,58** O Isus iril e vačarimasa te sikavol e manuše sar si gova kana si leso sikado. O Isus phenol lese golesa te gova manuš džala pale leste, šaj gova manuš ni ka avol le ěher. ‡ **9,59** Naj jasno dal o dad gole manušeso mulo thaj vov sigate ka prahol le il mandol o manuš nesavo pobaro vreme te ačhol dži kaj leso dad ni merol pa tegani te prahol le. Poenta si ane gova kaj o manuš mandol khanči te ěerol angleder so džal palo Isus. § **9,60** O Isus baš gija ni dol godi kaj e mule ka prahon averen mulen. O značenje paše “mule” šaj avol: 1. Gova si metafora paše kola save sigate ka meren; il 2. Gola si kola save ni džanen pašo Isus thaj duxovno si mule. Akate si poenta kaj o sikado nisose ni smil te ačhavol le golestar te džal palo Isus.

* **9,62** Khoni ni dičhol palal kana oril i phuv našti vodil o plugo kaj trubul te džal. Gova manuš trubul leso dičhipe te avol anglal te bi lače orila i phuvSo bi vačharasa manuš savo džal e Devlesa našti iril pe palal an po džuvdipe savo sasa le ano sveto. † **10,1** Ane nesave grčka rukopisura ačhol: “eftavardešen” (thaj ano stiho 10:17) ‡ **10,2** gadikane “žetva” ‡ **10,2** O Isus podrazumil kaj isi but manuša save si spremna te den ane Devleso Carstvo, al naj but sikade te pomožin em te sikaven e manušen. § **10,7** O Isus ni vačarda da von trubul te ačhen an gova ěher sa e divesa dok bešen ano foro, nego kaj trubul te soven an gova ěher sa e raća dži kaj si odori; avere lafurencar; “Ma soven ane avera ěhera sa e raća”.

* **10,11** Gova si simbolično bući savasa sikadol pe kaj ěhuden e manušen tare gova foro; il: “Gija, sar tumen so ěhudijen amen, thaj o Dol gija ěhudol tumen.”

o Carstvo e Devleso.' ¹² Vačarav tumende kaj e Sodomaće† ka avol po lokho ko đive e Sudoso nego gole manuŝende tar gova foro!"

Kazne e bipokajime foruende
(Mt 11,20-24)

¹³ "Pharo tumende, manuŝalen taro Horazin! Pharo tumende, manuŝalen tari Vitsaida! Golese te bi čerdona e čudura ano foro Tir thaj ano foro Sidon‡ sar tumende so čerdile, dumutane bi pokajina pe thaj bi beŝena urade ano dorikalo čarŝafi thaj ano praho. § ¹⁴ A e manuŝende taro Tir thaj e manuŝende taro Sidon ka avol poloče ko sudo nego tumende. ¹⁵ A tumen manuŝalen taro Kafarnaum! Dži o nebo li ka uŝten? Ka peren dži ko than kaj si e mule, Had."

¹⁶ Thaj vačarda pe sikadende: "Ko tumen ŝunol, man ŝunol, thaj ko tumen čudol, man čudol. Ko čudol man, čudol e Devle savo bičalda man."

O Isus sikavol e sikaden so si em važno

¹⁷ Kana irisajle kola eftavardeš thaj duj sikade radosno vačarde e Isuses: "Gospod, e benga pokorisajle amende ke čiro alav."*

¹⁸ A o Isus vačarda lende: "Me dikhljem e Sotona sar pelo taro nebo sar munja. † ¹⁹ Ak dijem tumen zor te ačhen pe sapa thaj pe škorpije‡ thaj pe sa o vlast e duŝmaneso, § thaj khanči ni ka avol tumende. ²⁰ A golese tumen ma aven radosna so e duxura pokorin pe tumende, nego aven radosna so tumare alava pisime ko lil e Devleso ano nebo." *

Blagoslovime si sa okola save prihvatin e Isuseso lafi
(Mt 11,25-27; 13,16-17)

²¹ Ane gova sato o Isus pherdilo radost ano Sveto duxo thaj phenda: "Hvaliv tut, Dade, Gospod e phuvako thaj e nebos, so garadan čo čačipe tare but džangle thaj tare razumna a vačardan e ciknende. † Va, Dade, golese kaj si gova čiri volja."

²² Thaj irisajlo o Isus ke pe sikade thaj vačarda: "Sa mande dija o Dad mingro, thaj khoni ni džanol ko si o Čhavo sem o Dad, ni ko si o Dad sem o Čhavo, thaj okola kase o Čhavo mandol te vačarol. ‡"

²³ Thaj irisajlo e sikadende korkore kana sesa thaj vačarda lende: "Blagoslovime si e jakha so dičhen so tumen dičhen. ²⁴ Golese vačarav tumende kaj but prorokura thaj carura manglje te dičhen man thaj ni dikhlje, thaj manglje te ŝunen man thaj ni ŝunde."

O Isus sikavol taro džuvdipe bizo meripe
(Mt 22,34-40; Mk 12,28-31)

²⁵ Thaj uŝtilo jekh tare učitelja taro Mojsijasako zakono te iskuŝi e Isuse thaj pučlja le: "Učitelju! So trubul te čerav te avol ma džuvdipe bizo meripe?"

²⁶ A o Isus vačarda lese: "So si pisimo ane Mojsijasako zakono? Sar tu gova haljare?"

²⁷ A vov phenda e Isuses: "Čumide e Gospod e Devle čire sa e ileasa čirasa, sa duŝasa čirasa, thaj sa e zorasa čirasa, thaj sa e gođasa čirasa, thaj mang§ će paŝutne kozom mande korkore tut."

²⁸ A o Isus vačarda lese: "Šukar vačardan. Čher gova thaj ka avol tut džuvdipe bizo meripe."

²⁹ A o učitelji taro zakono manglja te opravdil pe, pa pučlja e Isuse: "Ko si mo paŝutno?"*

† **10,12** O Dol uniŝtisada e sumporne jağasa e manuŝen ano foro Sodoma golese so sesa bilače (dikh 1. Mojs 19,24-28). ‡ **10,13** Horazin! Pharo tumende, manuŝalen tari Vitsaida! Golese te bi čerdona e čudura ano foro Tir thaj ano foro Sidon Manuŝa save beŝle ano Horazin thaj ani Vitsaida si Jevreja pa trubuje te adučaren e Mesija. Manuŝa save beŝle ano Tir thaj ano Sidon naj Jevreja gija da von ne bi adučarena kaj ka avol o Mesija. Okova so o Isus kate vačarol kaj čak i okola so naj Jevreja trubul te pindžaren kaj si vov o Mesija golese so čerda sa gola čudura.

§ **10,13** An goja kultura, e manuŝa bi phiravena ŝeja čerde taro dorikalo čarŝafi, savo naŝti phiravol pe thaj naj udobno, thaj bi beŝena ano praho, te bi sikavena da lende žal so greŝisade anglo Dol. * **10,17** Kate o "alav" odnosil pe ke Isuseso moć em autoritet. † **10,18** O Isus koristil kaja paramič te bi uporedila sar o Dol pobedisada e Sotona, dži kaj lese 72 sikade propovedisade ane forura, odnosno Sotona pelo taro nebo sar i munja savi čalavol premali phuv. ‡ **10,19** Verovatno si e sapa thaj e škorpionura metafora za ke bilače duxura. § **10,19** O Duŝmano si o Sotona. *

* **10,20** O Dol pisisada lende alava, sar građanuri ano nebo, thaj gova značil kaj isi len džuvdipe bizo meripe. † **10,21** Kava odnosil pe pe kola save naj len but sikajipe, al si spremna te prihvatin e Isuseso sikajipe sar so e cikne čhavore save si spremna te ŝunen kolen ane kaste pačan. ‡ **10,22** Vlast, autoritet, zor, čačipe, thaj aver. § **10,27** voli, čumide * **10,29** Kava manuŝ manglja te džanol kas trubul te mandol, avere lafurenar: "Kas trubul te dikhav paŝutne thaj te mangav sar korkore man?"

³⁰ A o Isus vačarda lese: "Jekh manuš ulilo taro Jerusalem ano foro savo akhardol Jerihon, thaj dolde le e čora, save uljarde lese šėja thaj marde le. Ďele pese thaj ačhade le opaš mule pašo drom.

³¹ Thaj slučajno gole dromesa nakhlo nesavo jevrejsko svešteniko, thaj dikhlja le em crdijape lestar ki aver rig thaj nakhlo. ³² Gija thaj o levito e sveštenikoso sluga kana avilo ke gova than avilo paše, dikhlja le thaj nakhlo. ³³ A nesavo Samarijanco[†] avilo paše leste, dikhlja le pa pelo lese žal. ³⁴ Thaj avilo koslja e manušese rane[‡] uljesa thaj moljasa, thaj pačarda len, čuta le ke po her thaj indarda le ani mehana, thaj dikhlja pe leste. ³⁵ Thaj theara ěive kana lija te džal ikalda duj srebrejnjakuri pare[§] dija ko manuš kasi sasa i mehana, thaj phenda lese: 'Dikh pe leste, thaj te trošisadan po but me ka počinav kana ka irima.' "

³⁶ "So den gođi akana?" Pučlja o Isus. "Tare kala trin džene ko sikadilo lese thaj sasa pašutno kolese so dolde le e čora?"

³⁷ A učitelji e zakoneso phenda lese: "Okova savo ćerda milosrđe."

A o Isus vačarda lese: "Dža, thaj tu čher gija."

E Isuseso lafi trubul te avol amende ko angluno than

³⁸ A kana ěele premalo Jerusalem, o Isus thaj lese sikade avile ane jekh gav, a jekh džuvli, akhardola Marta, dija len vika ane po čher. ³⁹ Thaj la sasa phen, akhardola Marija, savi bešli paše pingre e Isuseso thaj šunda leso vačaripe. ⁴⁰ A i Marta dikhlja po but ani bući em sar emlače te kandol le, thaj avili pašo Isus thaj vačarda lese: "Gospod! Šukar li si kava so mi phen ačhada ma korkora te kandav tut? Vačar laće te pomožil ma."

⁴¹ A o Isus vačarda laće: "Marto! Marto! Sikiri tut thaj trudi tut butese. ⁴² A samo jekh trubul. I Marija ći phen birisada khanći šukar, te šunol mo lafi savo ni ka lol pe latar."

11

*O Isus sikavol pe sikaden sar te molin pe
(Mt 6,9-13; 7,7-11)*

¹ Kana o Isus molisajlo thaj kana ačhilo e molitvasa, jekh tar lese sikade vačarda lese: "Gospod, sikav amen te moli amen, sar o Jovane o Krstitelj so sikada pire sikaden."

² O Isus vačarda lende: "Kana molin tumen, vačaren:

'Dade amareja ko nebo,

te svetil pe čo alav,*

te avol čo carstvo,[†]

te avol ćiro mandipe ki phuv sar ko nebo,

³ Xamase so trubul amen de amen svako ěive,

⁴ thaj oprosti amare grehura,

sar amen so oprosti okolende so ćeren grehura premal amende![‡]

Thaj crde amen taro iskušenje.' "

⁵ Thaj o Isus vačarda:§ "Den gođi sar bi avola kana bi khoni tumendar džala ke po amal ki opaš rat, thaj te roden mangro lestar, thaj te vačaren lese: 'Amala, dema trin mangre, pa ka iriv tuće. ⁶ Golese kaj avilo taro drom mo amal ke mande, thaj naj so te čhuvav angle leste.' ⁷ A vov andral te phenol: 'Ačhav ma ko miro! Mo vudar si phanglo thaj me čhave si manca ano than e pašljimaso, thaj našti uštav te dav tut!' ⁸ Vačarav

[†] **10,33** Samarijanco E Samarijancura sesa e jevrejende potomkura save lije pe avere narodosa. Von ni slivisade e Devle ko Jerusalem sar e Jevreja so ćerde. E Jevreja sesa holjame pe Samarijancura thaj ni pačaje kaj e Samarijancura sesa e Devleso narodo. [‡] **10,34** i mol koristisade te čistin e rane, a o ulje verovatno koristisade te sprečil pe infekcija.

[§] **10,35** Ko original ačhol: duj denara save si duj dnevnice. * **11,2** Savore nek den će alavese čast tuće Devlese.

[†] **11,2** Kava značil te širil pe te bi barola e Devlesi vladavina ki phuv. [‡] **11,4** Gova si poniznost, a ponizno manuš uvek oprostil averende so ćerde lese bilačipe. Golese amen o Isus sikavol te phena, "Thaj oprosti amare grehura, sar amen so oprosti okolende so ćeren grehura premal amende." Da sar i amende so si dindo. Oprosti isto gija sar so i oprostimo si amende. [§] **11,5** O Isus vačarol kaja paramič sar te bi ilustrirala kaj tumaro amal ne bi odbila te pomožil ako isi tumen bari potreba thaj roden lestar gova po but droma. Ko isto način o Dol ni ka odbil te dol tumen okova so trubul tumende ako uporno roden lestar.

tumende: Ako ni uštilo golese kaj si leso amal, ka uštol te dol le golese so si bilađutno thaj uporno.”*

⁹Vačarav tumende: “Mandën thaj ka dol pe tumende! Roden thaj ka aračhen! Maren thaj ka putavol tumende! ¹⁰Golese kaj savore save mandën, dol pe lende, save roden aračhen, save maren, putardol lende.

¹¹Savo dad tumendar: kana bi o čhavo rodola mače, o dad dol le ke gova than sape? ¹²Il te manglja angro te dol le škorpija? ¹³Kana tumen, bi šukar manuša, džanen šukar buća te den tumare čhaven, kobar pobut tumaro Dad taro nebo ka dol tumen Duxo Sveto kolende save molin le?”

E Isuseso zuralipe avol taro Dol

(Mt 12,22–30; Mk 3,22–27)

¹⁴Jekh drom o Isus tradija e benđe taro manuš savo naštime te vačarol. Kana ikילו o beng lestar vov lija te vačarol, thaj zadivime e manuša sesa. ¹⁵A nesave lendar vačarde: “E Veelzevulese† zorasa savo si šorutno e bendengo, tradol e benden.” ¹⁶A avera iskušisade e Isuse gija so rodije znako te dičhen dal si bičhaldo taro Dol.

¹⁷Thaj o Isus džanglja so den gođi thaj phenda lende: “Dži jekh carstvo‡ savo si ulado ka properol. Čher§ an savo naj sloga ka properol. ¹⁸Gija i o beng* te ulada pe korkoro pestar, sar ka ačhol leso carstvo? Vačaren kaj e Veelzevulesa tradav e benden. ¹⁹Ako me e Veelzevulese zorasa tradav e benden, save zorasa traden len tumare sikade?† Thaj von korkore ka osudin tumen. ²⁰Thaj ako me e Devlese zorasa‡ tradav e benden, onda avilo tumende o carstvo e Devleso.”

O Isus si po zuralo taro Beng

²¹Thaj o Isus vačarda: “Kana okova savo si zuralo manuš§ naoružil pe, thaj aračhol po čher, leso barvalipe si šukar arakhado. ²²Al kana avol po zuralo lestar, pobedil le thaj lol sa leso oružije ane savo pačaja, thaj ulavol pirencar so lija taro slabo manuš.*

²³Savo naj manca, protiv mande si, thaj ko manca ni čidol, vov onda čhorol.”†

Aračhen tumen te ma iril pe o bilačo duho

(Mt 12,42–45)

²⁴“Kana o beng ikļjol andaro manuš, džal ke thana kaj naj khanči‡ te rodol than kaj šaj odmoril pe, thaj kana ni aračhol than vačarol: “Te irima ano mo manuš kotar ikļļjem.’§ ²⁵Thaj kana iril pe o melalo duxo aračhol kaj si gova manuš sar čučo čher savo si šulado thaj namestimo andral. ²⁶Tegani džal thaj aračhol eфта averen duxuren pobilače pestar, thaj aven andre te bešen, thaj avol e manušese po bi lače nego angleder.”

Čačukano blagoslov

²⁷A kana gova vačarda o Isus, jekh džuvli savi šunda le dija vika zurale: “Blagoslovimi i dej savi indarda tut an po vodi, thaj dija tut čuči!”

²⁸A o Isus vačarda: “Vadži po blagoslovime si kola save šunen o Lafi e Devleso thaj čeren le.”

E Jonaso znako

(Mt 12,38–42; Mk 8,12)

* **11,8** O Isus vačarol kaja paramič sar te sikavol kroz i usporedba kaj tumaro amal ka pomožil tumende ako isi tumen bari potreba thaj molin le više droma za ko pomoč. Ko gasavo način o Dol ka dol tumen okova so tumende trubul te mangljen lestar uporno. Ako čak i o komšija, savo ni mandol tut, ka dol tut okova so trubul će kana bizi lađ rode, kobar više o Dol, savo si šukar dad thaj kova savo mandol tut, ka dol tut okova so trubul će kana bizi lađ molli tut lese. † **11,15** Veelzevul si dujto alav e Sotonaso, vladari e bendengo. ‡ **11,17** Akate o “carstvo” vačarol tare manuša an leste: “Kana e manuša tare nesavo carstvo maren pe maškar peste, von ka uništin pumaro carstvo.” § **11,17** Akate o “čher” vačarol tari porodica: “Kana e čerutne maškar peste maren pe, ka uništin pumari porodica.” * **11,18** o beng Ano original ačhol “Sotona”. Kate “Sotona” vačarol tare demonura save služin e Sotona thaj e Sotonesa: “Kana o Sotona thaj e manuša tar leso carstvo maren pe maškar peste.” † **11,19** Kate vačarol pe tare farisejska sikade save traden e demonuren ‡ **11,20** Ano original ačhol: “e Devlese najesa” (dikh 2. Mojs 8,19) § **11,21** Sotona * **11,22** Kava vačarol taro Isus savo pobedil e Sotone thaj lese demonen sar te phene o Isus po zuralo manuš savo lol so pripadil e zurale manušese † **11,23** ko manca ni čidol, vov onda čhorol O Isus vačarol taro čidipe e sikadengo save džana pale leste: “Ko ni teril e manušen te aven thaj te phiren pale mande, vov teril len te džan dur mandar.” ‡ **11,24** thana kaj naj khanči Ano original ačhol: “thana bizo paj” savo vačarol tare “tare thana kaj naj khanči” kaj e melale duxuri phiren. § **11,24** Ano original ačhol: “ano čher tar savo ikļļjem”

²⁹ Po but manuša lije te čiden pe, a o Isus lija te vačarol lenđe: "Tumen e manuša so živin ke kava vreme sen bi lače manuša. Tumen roden o znako,* taj ni ka dol pe tumende znako sem e čudura so čerde pe e Jonase e prorokose.† ³⁰ Gova so sasa e Jonase, sasa znako kaj o Dol bičhaldale e manušenđe save živisade ani Niniva.‡ Gija mancar so ka avol, ka avol znako kaj me o Čhavo e Manušeso, o Dol bičhaldale man kale manušenđe.

³¹ Ko đive kana ka avol e Devleso sudo, i carica so angleder vladisada e južnone§ phuvasa ka uštol taj ka osudil manušen tar kava bijandipe, golese kaj odural avili tare em palune phuva te šunol e caro e Solomone savo sasa but mudro, a ake, kate si khoni po baro taro Solomon, a tumen ni manden te šunen le. ³² Ko đive kana ka avol e Devleso sudo, e manuša so beše ano purano foro Niniva ka ušten i ka osudin kale manušen tar kava bijandipe, golese kaj kajisajle kana o Jona sikadale len, a ake kate si khoni po baro taro Jona, a tumen ni pokajisaljen!"

O svetlo em i tama ano telo

³³ "Khoni ni phabarol i svetiljka pa te čhuvol la talo garado than, ni talo čaro, nego čhuvol la ko than e svetiljkako te šaj dičhen o svetlost okola so den ano čher.* ³⁴ Čiri jakh si sar svetiljka e telose. Ako gija čiri jakh si sasti, sa čo telo ka avol osvetlimo. Ako si čiri jakh bi lači, čo telo ka avol ani tama. ³⁵ Golese vodi redo ma gova svetlost sosi ane tute te avol tama. ³⁶ Golese ako si sa čo telo osvetlimo taj naj nisavo deo ani tama, ka avol sa osvetlimo sar kana i svetiljka osvetlil tut."

O Isus ukoril e jevrejskone šorutnen (Mt 23,1-36)

³⁷ Taj kana o Isus vačarola, jekh tare fariseja akhardale te xal mangro ke leste. Taj o Isus delo ke leste taj bešlo ki sinija. ³⁸ A o farisej čudisajlo kana dikhlja so o Isus bešlo a angleder golestar ni thoda pe vasta† anglo xape. ³⁹ A o Gospod o Isus vačardale lese: "Akana tumen e fariseja thoven od avral o tahtaj taj o čaro, a andral si pherde pohlepa taj bilačhipe. ⁴⁰ Bigodače! Naj li o Dol kova savo čerde e manuše od andral taj od avral? ‡ ⁴¹ A kava si po šukar: den e čororende okova so isi tumen andre, so halaneste garaven ane tahtaja em ane čare, taj ka aven thode od andral em od avral.

⁴² Pharo tumende e farisejende so den dešto kotor tare začinura§ taj taro sa o povrče, a ni marin te čeren averende okova so si šukar taj te manden e Devle. Trubul te den dešto kotor e Devlese, al ma te bistren te čeren okova so pobut trubul.

⁴³ Pharo tumende e farisejende! So volin te bešen ke anglune thana ane sinagoge taj kana dičhen tumen e manuša, pherde poštujipe premal tumende, te pozdravin tumen ke trgura. ⁴⁴ Pharo tumende! Tumen sen opasnost sar e neprimetna limora pe save e manuša uštaven a ni džanen kaj uštaven len."*

⁴⁵ Phenda e Isusese nesavo učitelji tare Mojsijaso zakono: "Učitelju, kava so phene i amen ladžare!"

⁴⁶ A o Isus vačardale lenđe: "Pharo i tumende e učitelja tare Mojsijaso zakono! So čhuvan pharipe but phare indarimase, a tumen tumaro naj ni manden te crden te pomožin nekase. ⁴⁷ Pharo tumende! So čeren limora e prorokurende, saven tumare kuštika mudarde. ⁴⁸ Golesa sikaven kaj odobrin gova so čerde tumare kuštika: von

* **11,29** znako Avere lafurenar: "Mandol mandar te čerav čudo sar znako kaj aviljem taro Dol." † **11,29** čudura so čerde pe e Jonase e prorokose O Jona sasa proroko ano Stari zavet (dikh Jona 1,7; 2,10; Mt 12,40). Pale trin đive džuvdo ikילו tare bare mačheso vodi, sar o Isus so ka ikljol tar o trito đive taro grobo. ‡ **11,30** Manuša kase o Jona vačardale taro Dol sesa but bilače manuša. Živisade ani Niniva, glavno foro e Asirijako, taj sesa dušmajja e Izraelese (dikh Jona 3). § **11,31** I Carica tari Saba (ko današnje Jemen) putujisada precale 1500 kilometra te šunol e Solomoneso mudrost. Živisada 1.000 berš angleder o Hrist (dikh 1. Car 10,1-13; 2. Dnev 9,1-12). * **11,33** Stihura 33-36 si metafora savasa o Isus vačarol tar po sikajipe kaj o "svetlo" za savo mandol lese sikade te aven poslušna taj te delin le averenar. Vov vačarol tare manuša save ni džanen il ni prihvatin leso sikaipje kaj si gola manuša ani "tama". † **11,38** Pale Jevrejengo adeti trubuja te čerol obredno thojipe pe vasta te bi avena čista anglo Dol.

‡ **11,40** O Isus pučol kava te ukoril e farisejen so ni haljaren kaj gova so isi len ane ille si važno e Devlese. § **11,42** začinura ano original ačhol: "nana taj ruta". * **11,44** Kala limora sesa hunde rupe ko than kaj e muleso telo sasa prahome. Ni sasa len parne bara save e manuša čhuvana pe limora te šaj dičhen pe. Kana e Jevreja phirena precale limora, tegani avena melale palo adeti. Kala neprimetna limora čeren len ne namerno te aven duxovno melale.

mudarde len, a tumen vazden lenđe limora.[†] ⁴⁹ Golese so o Dol an po mudrost vačarol tumendar: 'Ka bičhalav lenđe prorokuren thaj apostoluren, a khonik lendar ka mudarol len, a e dujtonen ka progonin.'

⁵⁰ Tumari generacija ka avol bandi za ko rat e prorokurengo savo thavdija taro čeripe o sveto, ⁵¹ taro Aveljeso rat dži e Zaharijaso rat,[‡] savo mudardo maškaro žrtveniko thaj o sveto than e Hrameso. Va, phenav tumenđe, ka rodol pe tari tumari generacija.[§]

⁵² Pharo tumenđe učiteljuralen tare Mojsijaso zakono! Golese so garaden i klidi taro džanglipe e Devlese carstvose.* Korkore ni den andre ano carstvo, a save manglje te den andre, tumen ni dijen len."

⁵³ A kana o Isus iklilo gothar, lije e učitelja tare Mojsijaso zakono thaj e fariseja te holjavon thaj te pučen le but khanči, ⁵⁴ thaj rodije so te phenol sosa bi bandarena le posle.

12

O Isus sikavol te na ava dujemujenđe

(Mt 10,26-27)

¹ Kana čidije pe but milja manuša, gači kaj lije te uštaven jekh avere, o Isus angleder golestar lija te vačarol pe sikadenđe: "Aračhen tumen taro kvasaco o farisejsko, so si dujemujengo.* ² Golese kaj naj khanči garado so ni ka pučardol, thaj sa so si garado ka šundol angle savorende. ³ Golese so si vačardo ki tomına ka šundol ko svetlo, thaj sa so vačarden čorale ane phangle sobe, ke krovura ka šundol!"

Ma daran, tumen sen dragocena e Devlese

(Mt 10,28-33; 12,31-32; Mk 3,28-29)

⁴ "Al vačarav tumenđe amalalen, ma daran tare kola so šaj mudaren samo o telo, golestar aver khanči našti čeren tumenđe! ⁵ Ka vačarav tumenđe kastar te daran. Daran taro Dol savo šaj mudarol thaj čhudol ani jag savi ni ačhol. Va, phenav tumenđe, Lestar daran!

⁶ Ni li bičindon pandž čiriklja baše duj pare? Thaj ni jekha ni zabistrol o Dol. ⁷ A tumenđe i tumare bala ko šoro si đinde.[†] Golese ma daran. Tumen sen po vredna tare pherdo čiriklja."

Trubul te priznaji e Isuse angle manuša

(Mt 10,32-33; 12,32; 10,19-20)

⁸ "Gija vačarav tumenđe: Savo kate ki phuv priznajil kaj pripadil mande, le me, o Čhavo e Manušeso angle melekura ka priznajiv. ⁹ A savo man čhudol ke kaja phuv me lestar ka odreknama angle Devlese melekura. ¹⁰ Thaj savo vačarol protiv mande, protiv o Čhavo e Manušeso ka oprostil pe lese, a savo vačarol bilačhe taro Sveto Duxo ni ka oprostil pe lese.

¹¹ Thaj kana ka anen tumen anglo sudo ke sinagoge thaj angle šorutne, thaj anglo vlast ma daran sar thaj so ka vačaren il so ka phenen. ¹² Golese kaj ka sikavol tumen o Duxo Sveto ane gova sato so trubul te vačaren."

Paramič taro barvalo bigođako manuš

¹³ Thaj vačarda khoni tare manuša e Isusese: "Učitelju, vačar me phralese te ulavol mancar okova so ačhada amende amaro dad."

[†] **11,48** O Isus ukoril e farisejen thaj e učiteljuren tare Mojsijaso zakono. Von džanen za ko mudaripe e prorokunengo, al ni osudin pe kuštika golese so von mudarde e prorokuren. Avere lafurenar: "Umesto te osudin len, tumen potvrđin thaj složin tumen lenar. Thaj naj sen poslušna baše prorostvura sar von so ni sesa poslušna e prorokurende." [‡] **11,51** O Avelj sasa prvo manuš mudardo ano Stari zavet (1. Mojs 4,1-16) thaj o Zaharija emposlednjo manuš mudardo ano Stari zavet (2. Dnev 24,20-22).

[§] **11,51** Jekhore prorokura saven poštujin si e mule prorokura! Baš sar lenđe kuštika so ni šunde e prorokuren ano Stari zavet, gija kala fariseja thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono ni šunen e Isuse thaj ni ka šunen e apostoluren saven o Isus ka bičhalol. Ka avol krajo za ko strpljenje e Devleso thaj vov ka sudil e Izraela paše sa e berša so čhudije leso lafi. * **11,52** O Isus vačarol tare Devleso čačipe sar te phene kaj si ano čher ke savo e učitelja ni manden te den, al ni mučhen ni averen te avol len klidi (ključo) te šaj den. Akava značil kaj e učitelja ni džanen e Devlese, al ni mučhen ni averen te poznajin e Isuse.

* **12,1** Sar so o kvasaco so širil pe maškar sa o humer, gija lengo licemerje širisajlo maškar sa i zajednica. "Aračhen tumen taro licemerje e farisejengo, savo si sar kvasaco" il "Pazin te na aven licemerna sar o fariseja." Lengo bi šukar ponašanje utičil pe savorende isto gija sar so o kvasaco utičil po humer. [†] **12,7** Šaj pouzdaji amen ano Dol. Vov džanol po but nego amen so džana. Ni džana ni kobor bala isi amen ko šoro, al o Dol gova džanol thaj vadži po but amendar.

¹⁴ Taj o Isus vačarda lese: "Manuša, ko man čuta sudija il delioci pe tumende?"
¹⁵ Taj vačarda savorende o Isus: "Dičen taj aračhen tumen tari pohlepa. I sa gači barvalipe te avol manuše, leso džuvdipe ni avol golestar so isi le."

¹⁶ Taj o Isus vačarda lende jekh paramič: "Nesave barvale manušesi phuv bijanda but bijandipe. ¹⁷ Taj dija gođi ane peste vačarindoj: 'So ka čerav? Naj ane soste te čidav e milajeso čidipe.' ¹⁸ Taj vačarda: 'Džanav! Ak kava ka čerav! Ka rumiv me thana taro điv taj ka čerav po bare, taj gothe ka čidav mo điv taj sa mo šukaripe. ¹⁹ Taj ka vačarav korkoro mande kaj isi man baro barvalipe bute beršende. Ka šaj odmoriv, ka xav, ka pijav, ka veseli man!'

²⁰ A o Dol lese vačarda: 'Bigodaleja! Kaja rat ka lav čo ođi[‡] tutar. Taj kase ka ačhol sa gova so čerdan bući?'

²¹ Gija si kolesa savo čidol pese barvalipe ki phuv, a ni čidol barvalipe savo si šukar e Devlese ane jakha."

Ma daran niose

(Mt 6,25-34)

²² A o Isus pe sikadende phenda: "Golese vačarav tumende: Ma daran za sa e divesa tumare dal ka avol tumen so te xan, ni tumare telose so ka uraven![§] ²³ Golese kaj si o džuvdipe po but taro xape taj tumaro telo po but taro urajipe. ²⁴ Dičen e gavranen!^{*} Sar ni sejn, ni ti čiden, save naj len niti podrumo ni kaj čuven o điv, taj o Dol parvarol len, a kozom sen tumen po vredna lendar? ²⁵ A šaj li neko tumendar golesa so brinil pe barol leso džuvdipe za jekh diva? ²⁶ Kana našti ni gova zala te čeren, sose brinin tumen za ko sa aver?

²⁷ Dičen e luluđa ki livada sar baron! Ni čeren bući, niti suven pese šeja, a me phenav tumende kaj ni o caro o Solomon ane pire barvale šeja naj sasa urado sar jekh lendar. ²⁸ A ako o Dol dol e čarače gija lače šeja ko polje, savı si ađive, a theara čudol pe ani jag, dal ni ka brinil pe tumende vadži pobut? Sose gači zala pačan? ²⁹ A tumen ma brinin tumen isi tumen li so te xan il so te pijen. Ma daran golese! ³⁰ Gija čeren e manuša save ni džanen e Devlese ke kava sveto. Tumaro Dad ano nebo džanol kaj sa gova trubul tumende. ³¹ Nego roden o carstvo e Devleso,[†] taj aver ka dodol pe tumende.

³² Ma daran, me cikne bakre! [‡] Tumaro Dad gova manglja te dol tumen te aven ano carstvo.

³³ Bičinen so isi tumen taj den e čororende! Čeren tumende traste za ke pare save ni phuravon taj barvalipe ko nebo savo ni ka ciknjol. Khoni nakašti avol odori te čorol tumaro barvalipe taj ni jekh moljco ni ka xal len. ³⁴ Golese kaj si tumaro barvalipe, gothe ka avol i tumaro ilo."

Aven džungade pašo dujto avipe e Gospodeso

(Mt 24,45-51)

³⁵ Taj o Isus vačarda lenđe: "Aven spremna taj urade za ki bući,[§] taj tumare svetiljke te aven phabarde, ³⁶ sar manuša save ađučaren pe gospodare savo iril pe taro abav, te aven spremna te putren lese kana resol taj marol ko udar. ³⁷ E sluge save si spremna taj ađučaren pe gospodare te iril pe, ka aven blagoslovime. Čače vačarav tumende o gospodari korkoro ka uravol pe sar sluga, taj ka phenol lende te bešen taj ka avol te kandol len taj ka dol len te xan. ³⁸ O gospodari šaj ka avol ki opaš rat il anglo uštipe taro sojipe.^{*} Blagoslovime si e sluge save ađučaren.

³⁹ A kava džanen: kana bi džanola o čerutno ke savo sato ka avol o čor, ne bi dola te avol leso čer phago. ⁴⁰ Taj tumen aven spremna, golese so me o Čhavo e Manušeso ka avav kana ni ka den gođi an savo sato."

[‡] **12,20** "Odi" (duša) odnosil pe ko džuvdipe e manušeso. Avere lafurencar: "Ka mere erati!" [§] **12,22** O Dol dija tumen i tumaro džuvdipe taj tumaro telo, sigurno šaj pačan lese kaj ka dol tumen i okova so trubul tumende za ko džuvdipe. ^{*} **12,24** E manuša so šunena e Isuse, smatrına sar so e gavranura naj korisna golese so e Jevreja naštine te xan goja vrsta tare čiriklja. [†] **12,31** roden o Carstvo e Devleso Kava značil "dičen šukar an leso carstvo" il "but roden e Devleso carstvo". [‡] **12,32** me cikne bakre Ano original ačhol: Mo cikno stado. O Isus dol vika pe sikaden sar bakren. Sar o čobano so brinil pe pe bakrende, o Dol brinil pe e Isusese sikadende. Avere lafurencar, "Ma brinin tumen. Iako sen zala taj slaba, sar cikne bakre, tumaro Dad ano nebo mandol te dol tumen te živin ano leso carstvo." [§] **12,35** Ano original ačhol: "Tumare glega šeja nek aven phangle ke tumaro kaiši". E manuša indarde glega fistanura taj phandena len ko kaiši te ma bi smetina len dok čerena bući. Avere lafurencar: "Čuven tumare šeja ke tumaro kaiši te šaj te aven spremna te kanden". Il "Aven urade taj spremna te kanden."

^{*} **12,38** Ano original ačhol: "dujto aračhipe (straža), taj ko trito aračhipe."

⁴¹ A o Petar pučlja e Isuse: "Gospod! Vačare li amende e sikadende kaja paramič il savorende?"

⁴² A o Isus vačarda lese: "Savo si pobožno thaj džanglo sluga kas leso gospodari ka čhuvol upreder pe čherese sluge te dol len te xan ko vreme? ⁴³ Blagoslovimo si gova sluga kas o gospodari kana avol aračhol le sar čerol gijate! ⁴⁴ Čače vačarav tumende, o gospodari pe po sa o barvalipe ka čhuvol e sluga. ⁴⁵ Ako vačarol o sluga ane po ilo: 'O gospodari ni ka avol sigate', thaj lol te marol avere slugen thaj e sluškinjen, thaj xal em pijol, thaj matol. ⁴⁶ O gospodari ka avol ano dive kana vov ni adučarol, thaj ano sato kana ni dol godi, ka činol e sluga ke kotora, thaj ka čhuvol le maškar okola save ni pačan ano Dol.

⁴⁷ A kova sluga savo džanglja so leso gospodari mandol, thaj naj spremno, thaj ni čerda pale leso manglipe ka avol but mardo. ⁴⁸ A okova sluga savo ni džanglja e gospodaresi volja, a čerda khanči sose ka avol mardo, ka marol pe le zala. Kase dija pe but, but ka rodol pe lestar. Kase poverimo but, po but ka rodol pe lestar."

E Isuseso vačaripe ka anol maškare manuša ulaipe

(Mt 10,34-36)

⁴⁹ Thaj o Isus vačarda: "Me aviljem te čhudav i jag[†] e sudosi ki phuv. So bi mangava te avol već phabardi! ⁵⁰ Al me trubul te krstima[‡] mučimasa, thaj but mande pharo sa dok ni čerdol gova! ⁵¹ Dal den godi kaj me aviljem te anav mir ki phuv? Na, me aviljem te anav ulaipe maškare manuša. ⁵² Golese od akana ka aven ulade e čherutne: trin manuša ka aven ke mingri rig, a protiv avera duj gola avera trin. ⁵³ Ka uštol o dad protiv o čhavo, thaj o čhavo protiv o dad, i dej protiv i čhej thaj i čhej protiv i dej, i sasuj protiv i bori thaj i bori protiv piri sasuj."

O Isus vačarol e manušende te spremin pe baše okova so ka avol

(Mt 16,2-3; 5,25-26)

⁵⁴ Thaj o Isus vačarda e manušende: "Kana dičhen kaj e kale oblakura čiden pe nakaro zapad tumen phenen: 'Ka dolpese bršind', i gija avol. ⁵⁵ Kana dičhen taro jug phurdol vačaren: 'Ka avol tatipe', thaj gija avol. ⁵⁶ Dujemujende![§] O muj e phuvako thaj nebosu pindžaren, a sar ni pindžaren akala znakura so čerdon akana?*

⁵⁷ Tumen korkore trubul te džanen so si šukar! ⁵⁸ Te khoni tužil tumen zbog o dugo savo ni irisaden thaj indarol tumen ko sudo, odrumal miri tut lesa, te na vucil tut ko sudo, golese so o sudija šaj osudil tut thaj te dol tut ke piro manuš te phandol tut ano phanglipe. ⁵⁹ A ako phandol tut vačarav tuče: Ni ka iklje gothar dok ni počine dži i paluni para.[†]"

13

Savore mora te iri amen e Devlese

¹ Ane gova vreme avile nesave manuša thaj vačarde e Isuseso kaj o Pilat o rimsko upravniko bičhalda te mudaren nesave Galilejcuren. Thaj mudarde len dok prinosisade kurbanen ano jerusalemsko Hram.* ² Thaj o Isus vačarda lende: "Tumen li den godi kaj gola Galilejcura so sesa mudarde si po grešna tare avera Galilejcura? ³ Na! Phenav tumende, i tumen gija ka mudardon ako ni irin tumen e Devlese. ⁴ Il, so si kole dešohtonecar pe kaste pelo o toranj o Siloamsko thaj mudarda len? Tumen li den godi kaj von sesa po grešna tare avera Jerusalmicura? ⁵ Na! Phenav tumende, i tumen gija ka mudardon[†] ako ni irin tumen e Devlese."

O kaš savo ni anol bijandipe: ni ačhilo but vreme pašo pokajipe

⁶ O Isus vačarda lende kaja paramič: "Jekhe manuše sasa smokva sadime an po vinograd. Thaj avilo te dičhol dal anda bijandipe, al ni arakhlja pe late khanči. ⁷ Tegani

[†] **12,49** Me aviljem te čhudav i jag Šaj te značil: 1. O Isus avilo te sudil e manušen, il 2. O Isus avilo te protistil e vernikuren, il 3. O Isus avilo te čerol podela maškar e manuša. [‡] **12,50** krstima Kate o "krštenje" odnosil pe okova so o Isus trubul te trpil. Sar o paj so učarol manuše kana krstil pe, gija e Isuse ka učaren e muke.

[§] **12,56** Dujemujende Gola manuša sesa džangle te pindžaren e znakura kaj avol o bršind il o tato vreme. Al odbisade te priznajin kaj e Isuseso čudura sesa znakura save sikaven kaj si vov kova save o Dol bičhalda te spasil o sveto. * **12,56** Avere lafurencar: "Trubul te džanen o značenje so o Dol čerda kroz mande kala divesa!" [†] **12,59** O Isus vačarda e manušende kaja paramič te upozoril len kaj trubul te mirin pe e Devlesa angleder nego so avol o vreme te osudil len. * **13,1** Ano original ačhol: "o Pilat mešisada e Galilejčurenge rat thaj e kurbanengo".

[†] **13,5** mudardon Kate vačarol pe taro duxovno meripe.

vačarda e manušese savo čerda buči ko vinograd: 'Ak trito berš sar avav thaj rodav bijandipe pi kaja smokva, thaj ni arakhav. Čhin la! Sose te šučarol i phuv?'

⁸ A o manuš so čerol buči ko vinograd vačarda lese: 'Barutneja! Ačhav la vadži kava berš te hunav paše late thaj te čhudav gunoj paše late. ⁹ Šaj ka bijanol aver berš. Ako na, ka čhine la.' "

O Isus sastarol ko savato

¹⁰ Thaj kana o Isus sikavola ani jekh sinagoga ko savato, ¹¹ thaj dikh, sasa gothe jekh džuvli savi sasa bandarde dumesa thaj sasa nasvali taro bilačo duxo dešohto berš, thaj naštine te ačhol šukar. ¹² Thaj kana dikhlja la, dija la vika o Isus thaj phenda lače: "Džuvlije! Oslobođimi san tar čo nasvalipe!" ¹³ Thaj čhuta pe late pe vasta. Thaj i džuvli sigate ispravisajli thaj hvalisada e Devle.

¹⁴ A o vođa tari sinagoga holajlo but sose o Isus sastarda ko savato, thaj vačarda e narodose: "Isi šov ðive ano kurko ke save šaj čerol pe buči! Aven ke gola ðive te sastardon, a na ko savato!"

¹⁵ A o Gospod o Isus tegani vačarda lenđe: "Dujemujenđe! I tumen čeren buči ko savato. Tumen li ni putren tumare guruve il e here tari balija, thaj ni indaren le te pijol paj? ¹⁶ A kala čheja tare Avraamesi kuštik sava o Sotona phanglja ak dešohto berš, sose te na putrol pe ko savato?" ¹⁷ A kana kava šunde ladžajle savore save sesa protiv leste, a sa aver narodo sesa bahtale baše sa e šukar buča o Isus so čerda.

E Devleso carstvo si sar cikno seme savo barol

(Mt 13,31-32; Mk 4,30-32)

¹⁸ A o Isus vačarda lenđe: "Savo si o carstvo e Devleso? Thaj sosa te uporediv le? ¹⁹ Vov si sar seme e goruščikaco, savo lol o manuš thaj čhudol le ano po vrt. Thaj barol thaj čerdol baro kaš, thaj e čiriklja avena te čeren pese thana kaj ka bešen pe leste."

E Devleso carstvo si sar humer savo uštol

(Mt 13,33)

²⁰ Thaj pale vačarda: "Savo si o carstvo e Devleso? Thaj sosa te uporediv le? ²¹ Vov si sar kvasaco savo i džuvli dospil ani bari vangla areša,[‡] sa dži kaj ni šukljol."

Okola save si palal ka aven anglal

²² Thaj o Isus, dok phirda pe dromesa ano Jerusolim, nakhlo maškare forura thaj e gava thaj sikavola e manušen. ²³ Thaj khoni pučlja le: "Gospod, dal samo zala ka aven spasime?"

Thaj o Isus vačarda lenđe: ²⁴ "Trudin tumen te den ko tesno vudar e nebeskoneso, golese kaj but džene ka manden te den, al nakašti. ²⁵ Kana o čherutno phandol e vudara tar po čer, ka avol tumenđe but kasno. Ka ačhen avral, ka čalaven ko vudar thaj ka phenen: 'Gospod! Putar amende e vudara!' Thaj vov ka vačarol tumenđe: 'Ni pindžarav tumen katar sen.'

²⁶ Tegani ka vačaren: 'Amen xaljam thaj piljam tusa, thaj pe amare droma sikadan!'

²⁷ A vov ka vačarol lenđe: 'Vačarav tumenđe: Ni pindžarav tumen katar sen. § Crden tumen mandar save bilačhipe čeren!'

²⁸ Gothe ka roven thaj ka aven but holjame,* kana ka dičhen e Avraame e Isako thaj e Jakove thaj sa e prorokuren ano carstvo e Devleso, a tumen ka aven ikalde avral. ²⁹ Thaj but džene ka aven taro istok, thaj taro zapad thaj taro sever thaj taro jug thaj ka bešen ko astali ano carstvo e Devleso. † ³⁰ Thaj dikh, kola soši akana anglal odori ka aven empalal, a okola save si empalal odori ka aven embare."[‡]

O Isus rovol e Jerusalmese

(Mt 23,37-39)

³¹ Ane gova ðive avile nesave fariseja te phenen e Isusese: "Iklji thaj dža akatar, golese so o caro o Irod mandol te mudarol tut!"

‡ **13,21** Ano original ačhol: "trin mere" (otprilike 40 kile aro). § **13,27** Ni pindžarav tumen katar sen Avere lafurencar: "Naj sen me amala niti me pašutne thaj naj sen akharde ko xape thaj ko pijipe mande." * **13,28** but holjame ko original ačhol: "ka tresin dandencar" † **13,29** But Jevreja save pretpostavisade kaj si kotor tare Devleso carstvo ni ka aven an leste. Al but save naj Jevreja tar e sa e krajura tar o sveto ka aven ano carstvo e Devleso. ‡ **13,30** Ko original ačhol: "But anglune ka aven poslednja, a e poslednja ka aven anglune." Te ave "angluno" sasa but važno. Avere lafurencar: "ka aven em važna ... ka aven em zala važna," il: "O Dol ka vazdol ... O Dol ka ladžarol."

³² Thaj o Isus vačarda lende: "Džan thaj vačaren gole lisicaće:§ 'Ak ikalav e benden thaj sastarav ađive thaj theara, a trito đive ka završiv.'" ³³ Ađive thaj theara thaj prektheara trubul te džav, golese kaj o proroko našti mudardol avral taro Jerusolim.*

³⁴ Jeruslime, Jeruslime, tu savo mudare e prorokuren thaj gađi barencar okolen manušen saven o Dol bičhaldal! Kozom droma mangljem te garavav e čhavoren čiren sar i khanji pe pujoren tari pi phak, thaj ni mangljen! ³⁵ Ak, ka avol tumaro čher pusto,† a me vačarav tumende: Ni ka dičhen ma sa dok ni vačaren: 'Blagoslovimo si kova savo avol ano alav e Gospodeso.' †‡

14

O Isus palem sastarol ko savato

¹ Thaj ke jekh savato o Isus đelo ko jekh šorutno e farisejengo te xal mangro ke leste, thaj savore so sesa gothe dikhlje an leste so ka čerol. ² Thaj dikh, avilo nesavo manuš anglo Isus kase vasta em pingre šuvlile taro paj.* ³ Thaj o Isus pučlja e učiteljuren taro Mojsijsao zakono thaj e farisejen: "Premale Mojsijsao zakono šaj li te sastara ko savato il našti?" ⁴ Von khanči ni vačarde. Thaj o Isus dolda e nasvale manuše, sastarda le thaj phenda lese kaj šaj džal. ⁵ Thaj vačarda lende: "Savo tumendar ni čerol buči ko savatno đive? Te perol čo čhavo il čo guruv ano bunari ni li ka ikale le sigate ano savatno đive?" ⁶ Thaj ni sasa len so te phenen ke lese lafura.

O Isus sikavol taro poniznost

⁷ Kana o Isus dikhlja sa e manušen save avile te xan, sar roden pese šukar thana kaj te bešen anglal, vov vačarda lende kaja paramič: ⁸ "Kana akharen tumen ko abav, ma bešen ke lače anglune thana. So ako si akhardo po baro manuš tutar? ⁹ Te okova manuš so akharda tut te avol thaj te vačarol: 'De gova than kalese.' Thaj ka ladžare tut i ka crde tut ko bilo savo than savo ačhilo savo si em palal.

¹⁰ Gija kana khoni akharol tut ko abav, kana ave beš ko poslednjo than, te vačarol tuće kova so akharda tut: 'Amala! Arakhljam tuće po šukar than.' Tegani ka aven tusa ko baripe kola save bešen tusa ko astali. ¹¹ Golese savo pes vazdol, ka peravol pe, a e perade ka aven vazdime."

¹² Thaj o Isus vačarda okolese so akharda le: "Kana de xamase il račako xape, ma akhar će amalen niti čire phralen, ni će familija, ni će barvalen pašečerutnen, golese so i von tut ka den vika ko xape. ¹³ Gija kana čere abav,† akhar e čororen, e banden, e langalen, e koren. ¹⁴ Len najlen sar te irin tuće. Gija ka ave blagoslovimo, golese so o Dol ka nagradil tut kana ka vazdol e pravedikuren taro meripe."

Savore si akharde ke Devleso xape thaj pijipe, al zala lendar prihvatisade (Mt 22,1-14)

¹⁵ A kana kava šunda jekh tare manuša savo bešlo pašo astali vačarda e Isuse: "Blagoslovimo si kova savo ka xal mangro ano carstvo e Devleso!"

¹⁶ A o Isus vačarda lese: "Jekh manuš čerda baro abav,‡ thaj akharda pherdonen. ¹⁷ Thaj kana sasa o vreme e xamaso, bičhaldal pe sluga te vačarol pe akhardende: 'Sa si postavimo ko astali. Aven!' ¹⁸ Thaj savore lije te vačaren kaj našti te aven, thaj jekh vačarda lese: 'Čindem njiva, thaj džav te dikhav savi si. Moliv tut vačar odori e manušese kaj golese našti te avav.' ¹⁹ Thaj aver phenda: 'Čindem pandž jarmura guruv§ thaj džav te provib len sar orin. Moliv tut vačar odori e manušese kaj golese našti avav.' ²⁰ Trito vačarda: 'Andem mande romnja. Golese našti avav.'*

²¹ Thaj avilo o sluga thaj phenda pe gospodese so phende lese. O Gospod holajlo thaj vačarda pe slugase: 'Dža sigate ke droma e forose, thaj an akari e čororen, e banden, e

§ **13,32** lisicaće Sar lisica, o Irod sasa lukavo thaj štetno, al kukavica thaj beznačajno. * **13,33** E jevrejska šorutne mudarena e manušen save vačarena tar o Dol ano Jerusolim. † **13,35** E Jerusalmiska manuša odbacisade e Isuse sar Mesija. O Dol akana odbacil len i ni ka štitil len više. Pale gova i rimsko vojska uništisada o Jerusolim (70 berš palo Hrist).

‡ **13,35** O Isus palem ka avol ki phuv. Tegani e manuša taro Jerusolim ka pindžaren le kaj si vov Mesija. *

14,2 kase vasta em pingre šuvlile taro paj II: "kas sasa pajalo nasvalipe" † **14,13** abav Ano original ačhol: "gozba" (kaj xal pe thaj pijol pe). ‡ **14,16** abav Ano original ačhol: "gozba" (kaj xal pe thaj pijol pe).

§ **14,19** pandž jarmura guruv "10 guruva" * **14,20** Gola manuša save sesa akharde ko hajipe uvredisade e caro. Taro xape thaj pijipe džanglje vadži angleder, a akana, kana trubuje te džan, von xoxaven thaj ikalen pese lafura. Sose bi neko činola polje savo nikad ni dikhlja il te činol guruv saven ni dikhlja, il te ačhol čere te bi avola stalno pe romnjasa? Dičhen piro barvalipe thaj pe familija sar po važno nego e gospodare. O Isus upozorisada ke pare, barvalipe thaj ki familija nikad ne bi trubula te avol amende po važno taro Dol (dikh: 25-33 po tele).

sakaten, thaj e koren.' ²² Kana gova čerda vačarda o sluga pe gospodese: 'Čerdem sar so vačardan, thaj isi vadži thana.' ²³ A o Gospod vačarda e slugase: 'Ikli ke droma thaj pale ograde thaj čhuv len te aven te pherdol o čher. ²⁴ Golese vačarav tumenđe kaj ni jekh okolendar anglunendar kas akhardem ni ka xal tare abaveso xape.' [†]

So trubul te čere te ave e Isuseso sikado

(Mt 10,37-38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵ Ďele e Isusesa but manuša. Vov irisajlo dikhlja len thaj vačarda lende: ²⁶ "Ako neko mandol te avol mo sikado, trubul te mandol po but man nego[‡] pe da em pe dade, pe romnja thaj pe čhaven, pe phralen, pe phejen, po but nego čak i po džuvdipe. Savo ni čerol gija našti avol mo sikado. ²⁷ Thaj ako khoni mandol te avol mo sikado, mora phiravol po krsto thaj te džal pale mande. §

²⁸ Thaj ko mandol te čerol kula na li angleder ka đinol kozom ka trubul lese, thaj ka dičhol šaj li te završil la?^{*} ²⁹ Te čerda samo o temelji, thaj te ni ačhilo le pare te završil la, savore save ka dičhen gova ka maren muj lesa ³⁰ thaj ka vačaren: 'Kava manuš lija te vazdol i kula, thaj naštine sa čerol la.'

³¹ Il savo caro kana džal te marol pe avere carosa, a angleder golestar ni bešol i ni dičhol dal ka šaj pe deše miljencar te marol pe okolesa so indarol pesa biš milje? ³² Thaj te našti, vov bičhalol manušen ko aver caro, dok si kava dur thaj molil le te mirin pe. ³³ Gija akana khoni tumendar savo ni mučhol sa so isi le našti avol mo sikado."[†]

E Isuseso sikade si sar lon

(Mt 5,13; Mk 9,50)

³⁴ Thaj o Isus vačarda: "O lon si šukar, a kana hasarol po londipe, sosa ka londarol pe? ³⁵ Naj lačo e phuvaće niti gunojese, gijate čhudol pe avral. Kas isi kana te šunol, nek šunol!"

15

Paramič tari hasardi bakri

(Mt 18,12-14)

¹ Thaj pašo Isus čidije pe pherdo carincura thaj but grešnikura te šunen le so sikavol. ² A e fariseja thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono vačarena maškar peste: "Kava džal e grešnikurencar thaj xal lençar."^{*}

³ A o Isus vačarda lende kaja paramič: ⁴ "Ako e manuše isi šel bakre thaj jekh lendar hasardol, so vov ka čerol? Ni li ka ačhavol e enjavardeš thaj enja ki pustinja[†] thaj te džal te rodol gola jekha so hasajli sa dok ni aračhol la? ⁵ Thaj kana aračhol la, čhuvol la radosno ke po piko thaj indarol la čhere. ⁶ Thaj kana avol čhere dol vika pe amalen thaj e pašutnen vačarinđoj: 'Aven radosna mancar! Arakhljem me hasarde bakral!' ⁷ Vačarav tumenđe kaj savore ano nebo ka radujin pe po but pašo jekh grešniko savo iril pe e Devlese nego baše enjavardeš thaj enja čačutne savende ni trubul pokajipe."[‡]

Paramič tari srebrno parava

⁸ O Isus vačarda thaj kava: "Savi goja džuvli sava isi la deš srebrenjakuri pare§, i kana hasarol jekh srebrno parava, ni phabarol i svetiljka, thaj ni šulavol o čher, thaj ni

[†] **14,24** Nesave grčka rukopisura dodajin: "Golese but si akharde, a zala odabirime" (dikh Mt 22,14). [‡] **14,26** Ano original ačhol: "mora mrzin pe" Kana o Isus phenol kaj mora "mrzi", vov koristil hiperbola. Vov phenol kaj Le mora više te manga, nego korkoren amen thaj amare čherutnen. § **14,27** Kaja metafora značil da trubul te pokorin pe e Devlese thaj te aven spremna te patin ko bilo savo način sar te šaj aven e Isuseso sikade. O Isus ni mislil kaj dži jekh hriščanino bi trubula te avol kovimo ko krsto. E Rimljanura često terisade e manušen te indaren pe krstura angleder nego so kovisade len pe lende sar znako da pokorin pe za ko Rim. *

^{*} **14,28** Averčhande: Dok ni džanen kobar gova ka koštil tumen thaj dok naj sen spremna, ma aven pale mande. [†] **14,33** Šukar si te mandol pe te avol pe e Isuseso sikado, al ako khoni mandol te džal palo Isus a te na indarol po krsto i odreknil pe tar sa so isi le, vov si beskorisno sar graditelj savo naštine te završil i kula il o caro savo delo ko maripe ke savo naštine te pobedil. ^{*} **15,2** xal lençar E fariseja ni xalje ane čhera e manušende save ni poštujsade lende stroga zakonura pašo thojipe, thaj dešto kotor thaj xape tari nesavi hrana, golese so darajle kaj ka čerdon e fariseja duxovno melale thaj taro Dol ni ka aven prihvatime. [†] **15,4** ka ačhavol e enjavardeš thaj enja ki pustinja Gova verovatno sasa pašnjako ke savo xalje čar. A paše sesa verovatno i avera čobanura save dikhlje pe gola bakre. [‡] **15,7** enjavardeš thaj enja čačutne savende ni trubul pokajipe O Isus vačarol kaj e fariseja xoxadon kaj den godi kaj lende ni trubul pokajipe. Avere lafencar: "Enjavardeš thaj enja manuša sar e fariseja save den godi kaj si pravredna thaj ni trubun len pokajipe."

§ **15,8** deš srebrenjakuri pare Ano original ačhol: "deš drahme." Tegani jekh drahma sasa jekhe diveseši dnevnica.

rodol šukar sa dok ni aračhol la? ⁹ Thaj kana aračhol la, akharol pe amalinjen thaj e pašečerutjen: I phenol lende 'Radujin tumen mancar! Me arakhljem i srebrno parava so hasardem!' ¹⁰ Gija, vačarav tumenđe kaj i e melekura e Devlese ano nebo ka radujin pe jekhe grešnikose savo iril pe ko Dol."

Paramič taro hasardo čhavo

¹¹ Thaj o Isus vačarol: "Jekhe manuše sesa duj čhave. ¹² Thaj o cikneder vačarda e dadese: 'Dade! Dema so preperol taro amaro barvalipe mande.' Thaj o dad ulada lende o barvalipe.

¹³ Thaj pale nesavo đive, čidija o cikneder čhavo sa piro, đelo ani durutni phuv, odori xalja sa o barvalipe thaj živisada dilikane. ¹⁴ Thaj kana xalja sa e pare, sasa but baro bokhalipe ane goja phuv, thaj ni sasa le so te xal. ¹⁵ Thaj đelo ke jekh manuš thaj rodija bući, thaj gova manuš bičhalda le ane piro polje te aračhol e balen.* ¹⁶ Thaj o čhavo sasa gija bokhalo kaj bi xalja i gova so[†] xan e bale, al khoni ni dija le ni gova.

¹⁷ Thaj kana avilo ane peste, vačarda: Kobor e bučarne ke mo dad isi len so te xan, a me kate merav bokhalo! ¹⁸ Ka džav mande čhere, ke mo dad, pa ka vačarav lese: 'Dade, grešisadem angle tute thaj anglo Dol. ¹⁹ Našti te akhardivav čiro čhavo. Le man sar jekhe tar čire bučarne.'

²⁰ Tegani uštilo em đelo ke po dad. A kana sasa po dur tar po čher, dikhlja le leso dad, thaj pelo lese žal, thaj prastija lija le ani angali thaj čumidija le. ²¹ A o čhavo vačarda lese: 'Dade, grešisadem angle tute thaj anglo Dol! Našti te akhardivav čiro čhavo.'

²² A o dad phenda e slugende pirende: 'Ikalen emšukar fostano thaj uraven le, thaj den le angrustik ko va[‡] thaj pođipe ke pingre!§ ²³ Thaj anen okole terne thule guruve čhinen le, te xa thaj te raduji amen. ²⁴ Golese kaj mingro čhavo sasa mulo thaj irisajlo ko džuvdipe, sasa hasardo thaj akana arakhadilo!' Thaj lije te radujin pe.

²⁵ A leso čhavo o phureder sasa ano polje, thaj kana avilo pašo čher šunda čhelipe thaj bašalipe. ²⁶ Thaj dija vika jekhe sluga thaj pučlja le: 'Sosi gova?' ²⁷ A vov vačarda lese: 'Čiro phral avilo, thaj čo dad čhinda terne thule guruve, so dikhlja le džuvde thaj saste.'

²⁸ Thaj o phureder phral holajlo thaj ni manglja te avol andre. Tegani ikילו leso dad thaj molisada le te dol ano čher. ²⁹ A vov vačarda pe dadese: 'Ak kandav tut sar robo gaći berša, thaj nikad ni phagljem čo lafi, thaj mande ni jekh drom ni dijan ni buzore te radujima me amalencar. ³⁰ A kana avilo čo čhavo savo čo barvalipe čhorda e kurvencar, čhingan lese terne thule guruve.'

³¹ A o dad vačarda lese: 'Mo čhavo! Kaj džav manca san, thaj sa mingro čiro si.

³² Trubul te ave radosno thaj bahtalo, golese kaj čo phral sasa mulo thaj irisajlo ko džuvdipe, sasa hasardo thaj arakhadilo.'"

16

Okola save si verna ane cikne buća ka aven nagradime

¹ O Isus vačarda kaja paramič pe sikadende: "Jekhe barvale manuše sasa jekh upravitelji savo vodila leso barvalipe, savese phende kaj xalja leso barvalipe. ² Thaj akharda le o barvalo thaj vačarda e upraviteljese: 'So šunav kava tutar? Sikav mande o đinipe tar čí bući pe mo barvalipe, golese kaj našti pe mo barvalipe te ave upravitelji.'

³ A o upravitelji vačarda ane peste: 'So ka čerav? O barvalo barutno mingro ka lol mandar i bući. Te hunav našti. Te mangav ladž mande. ⁴ Džanav so ka čerav! Kana ka čerav sa gova ka manden ma savore ane pire čhera* kana ka ačhav bizi bući.'

⁵ Thaj dija vika sa kolen save sesa lese barutnese borči thaj pučlja e prvone: 'Kobor san borči me barutnese e barvalese?' ⁶ A vov phenda: 'Šel bačve[†] taro maslinsko ulje.' Thaj vačarda lese o upravitelji: 'An o lil čiro thaj sigate le thaj pisi pinda.'

⁷ A pale gova e dujtone pučlja: 'Kobor san borči?' A vov vačarda: 'Šel mere điv.'[‡] Thaj vačarda lese: 'Le čiro lil thaj pisi ohtovardeš.'

* **15,15** O Jevrejsko zakono vačarda kaj si e bale melale životinje. Premal kava zakono, e Jevreja ni smisade te xan balano (dikh 2. Mojs 11,7). Golese so o jevrejsko narodo mrzisada e balen em e manušen save arakhlje e balen.

† **15,16** gova so Ano original vačarol: "ljuske tare mahune", gova sesa ljuske tare mahune save baron ko kaš tari rogača. ‡ **15,22** angrustik Angrustik sasa znako taro čast thaj autoritet. § **15,22** pođipe ke pingre Okova savo phiravola sandale sikadola kaj sasa slobodno manuš a na robo. * **16,4** ka manden ma savore ane pire čhera Vov nadil pe kaj gola manuša ka den le bući i aver khanči so lese trubul pašo džuvdipe. † **16,6** Šel bačve Ano original ačhol: "Šel bate". Kava sasa sar 3.000 litre. ‡ **16,7** Šel mere Ano original ačhol: "Šel korova". Kava sasa sar 20.000 kila.

⁸ Thaj o barvalo hvalisada pe bičačutne upravitelje, kobor si džanglo so gija ćerda. Golese kaj e čhave tar kava sveto[§] si po snalazljiva ane buća slična e manušencar save si sar von, nego e čhave e svetlose.* ⁹ Thaj me vačarav tumende: so isi tumen barvalipe kale svetoso den averende te čeren tumende amaleni. Kana ni ka avol tumende više korisno o barvalipe kale svetoso, ka aven primime ane čhera sa e đivesende ano nebo.†

¹⁰ Savo si verno ane cikne buća vov ka avol ke po bare buća verno, thaj ko naj verno ano cikne buća, ane po bare buća ni ka avol verno. ¹¹ Gijate te naj sen verna ane kale svetoso barvalipe, ko ka dol tumen nebesko barvalipe?‡ ¹² Thaj ako ane avereso barvalipe naj san verno, ko ka dol tumen tumaro?

¹³ Ni jekh sluga našti kandol tar jekh drom dujen barutnen. Il jekhe ni ka mande, a dujtone ka mande, il jekhe ka šune, a e dujtone ni ka šune. Našti kanden e Devle thaj o barvalipe.”

¹⁴ A kava so šunde e fariseja, save sesa pohlepna parende, marde muj e Isusesa. ¹⁵ Thaj o Isus phenda lende: “Tumen čeren tumen pravedna angle manuša, al o Dol džanol tumare ile. So si baro ane manušende jakha, ane Devlese jakha si gadno.”

E Devleso zakono vadži važil

(Mt 11,12-13; 5,18, 31-32)

¹⁶ O Isus vačarda: “Sikljona sa e Mojsijaso zakono thaj e lila save pisade e prorokura, sa dži kaj o Jovane o Krstitelj ni avilo. Od tegani vačara o Lačo lafi taro carstvo e Devleso, thaj phena savorende te den ane leste. ¹⁷ Al gova ni značil kaj o Zakono više ni vredil, golese so po loče si te načeni o nebo thaj i phuv nego nesavo slovo andar o zakono te perol.

¹⁸ Sar savo mučhol pe romnja thaj lol avera, preljuba ćerol, savo lol ačhade džuvlja, preljuba ćerol.”§

O barvalo thaj o Lazar

¹⁹ O Isus vačarda vadži jekh paramič: “Nesavo manuš sasa barvalo, savo urado sasa ane barvale šeja, thaj živisada ano barvalipe xalja thaj pilja sa e đivesa. ²⁰ A sasa jekh čororo, leso alav sasa Lazar, savo pašljola angle leso vudar phumbalo. ²¹ Thaj čeznila te čaljol e troškendar so perena tare barvaleso astali, thaj e džukle avena thaj čarena e phumba lese. ²² A kana mulo o čoro, e melekura inđarde le ani angali e Avraamese.* Thaj posle i o barvalo mulo, thaj prahosade le. ²³ Thaj o barvalo sasa ano than kaj sesa e mule† ane muke thaj vazdija pe jakha thaj odural dikhlja e Lazare ani angali e Avraamese.

²⁴ Thaj dija vika: ‘Dade Avraame!‡ Dikh pe mande thaj bičhal e Lazare te čhuvol po naj ano paj, te šudarol mi čhib, golese kaj mučima ane kaja jag.’

²⁵ O Avraam vačarda lese: ‘Čhaveja! Detu gođi kaj ane čo džuvdipe sa sasa tut šukar, a e Lazare sa bilačhipe, thaj akana lese kate šukar, a tu muči tut. ²⁶ Thaj prekale sa gova maškare amende si bari provallija. Kola save manden te načeni katar odori tumende, našti, ni gothar amende te načeni.’

²⁷ Tegani vačarda: ‘Moliv tut, dade Avraame, te bičhale e Lazare ano čher me dadeso. ²⁸ Golese kaj isi man pandž phrala. Nek vačarol lende te ne bi i von avena ke kava than e mučimaso.’

²⁹ Thaj vačarda lese o Avraam: ‘Len isi okova so pisada o Mojsija thaj e prorokura. Len nek šunen.’

³⁰ A vov vačarda lese: ‘Na, dade Avraame! Te avilo lende neko tare mule ka pokajin pe.’

§ **16,8** e čhave tar kava sveto Kate vačarol pe paše nepravedna upravitelja save ni pindžaren il ni daran taro Dol. Avere lafurenar: “manuša tar kava sveto”. * **16,8** čhave e svetlose “Svetlo” kate mandol te vačarol kana sen šukar premale čorore em pomožin lende, von (il o Dol thaj lese anđelura) ka primin tumen an po čher ko nebo.

† **16,9** ka aven primime ane čhera sa e đivesende ano nebo. Kava značil kaj: 1. o Dol, savo si zadovoljno so e parencar pomognin e manušen, il 2. e amaleni, kas pomognisaden tumare parencar, ka adučeren tumen ano nebo.

‡ **16,11** nebesko barvalipe Ano original ačhol: “čačukano barvalipe”. § **16,18** I dži kaj phena e manušende taro carstvo e Devleso, o stiho si primer kaj o Zakono e Mojsijaso vadži vredil.

* **16,22** ani angali e Avraamese Kava phenol kaj o Avraam thaj o Lazar pašlile jekh paš avereste ki gozba, o pašljipe si grčko način sar xan mangro ki svečano gozba. Ano lafi e Devleso o radost ko nebo but droma sikavol pe kala slikasa. † **16,23** Ano original ačhol “Had”. Nazivura “Had” i “Šeol” koristin pe ani Biblija za ko than kaj e mule manušende duše džan kana meren. ‡ **16,24** Akharda le “dade” golese so o Avraam sasa osnivači Jevrejskone nacijako.

³¹ A o Avraam vačarda lese: "Te ni šunde e Mojsija thaj e prorokuren, ni ka šunen ni te uštilo neko tare mule."

17

O Isus vačarol taro oprostipe thaj taro kandipe

(Mt 18,6-7; 15; 21-22; Mk 9,42)

¹ A o Isus e sikadenđe vačarda: "O iskušenje mora te avol, al pharo okole manušese prekal kaste avol o iskušenje. ² Pošukar ka avol lese te umlavol pe e baresa tari vodenica, thaj te čhudol pe ano more, nego te navodil ko greh jekhe tare kala cikne.* ³ Aračhen tumen!" Te čerda bilačhipe čo phral o pobožno, vačar lese kaj gova naj šukar, pa ako pokajil pe, oprosti lese. ⁴ Thaj ako eŧta droma ko đive grešil premal tute, thaj eŧta droma avol tute thaj vačarol: "Kajima", oprosti lese.

⁵ Thaj vačarde e apostolura e Gospodese: "Pher amen pačajmasa."

⁶ A o Gospod vačarda: "Kana bi avola tumen pačajpe gači cikno sar e gorušičako seme, bi vačarena kale dudinkače: 'Ikal tut taro koreno thaj sadi tut ano more!' Ka šunola tumen.

⁷ Savo tumendar ka phenol pe slugase, savo hunol i phuv il aračhol e bakren, kana iril pe andaro polje: 'Av akari, beš te xa mangro'? Na, nijekh tumendar. ⁸ Mesto gova ka vačaren: 'Čer mande te xav! Čhuv tuče i kecelja thaj kande ma dok xav thaj pijav! A pale gova šaj i tu te xa thaj te pije.' ⁹ E slugase ni zahvalil pe o barutno, golese so si gova lesi buči. ¹⁰ Gija i tumen kana šunen e Devle vačaren: 'Naj sam vredna hvalače. Samo sam sluga save čera amari buči.'"

O Isus sastarol dešen gubavcuren

¹¹ Thaj kana đele ano Jerusalem, o Isus nakhlo maškari granica ki phuv Samarija thaj i phuv Galileja. ¹² Thaj kana dija ane jekh foro, arakhlje le deš phumbale (gubavci), save ačhena dur. ¹³ Thaj vazdije po glaso vačarindoj: "Isuse, Gospod! Smiluji tut pe amende!"

¹⁴ Kana o Isus dikhlja len vačarda: "Džan thaj sikaven tumen e sveštenikurende."† i gija phirindoj sastile.

¹⁵ A jekh lendar dikhlja kaj sastilo, irisajlo thaj hvalisada e Devle andaro sa o glaso.

¹⁶ Thaj pelo angle Isuse pingre, thaj zahvalisajlo. Thaj gova sasa Samarijanco.

¹⁷ A o Isus pučlja le: "Na li sastiljen deš džene? Kaj si kola enja? ¹⁸ Sar maškar lende ni arakhlja pe nijekh te iril pe te zahvalil e Devlese, nego samo kava manuš andari aver phuv?" ¹⁹ Thaj vačarda lese: "Ušti thaj dža! Sastarda tut čo pačajpe ane mande."

O Isus upozoril pe sikaden te aven spremna baše lesu dujto avipe

(Mt 24,23-28, 37-41)

²⁰ Pučlje e Isuse e fariseja: "Kana ka avol o carstvo e Devleso?"

A o Isus vačarda lende: "O carstvo e Devleso ni ka avol te dičhol pe jakhencar. ²¹ Ni ka vačarol pe: 'Aktalo kate si', il: 'Odori si' O carstvo e Devleso si maškar tumende."

²² A e sikadenđe phenda: "Ka avol o vreme kana ka manden te dičhen ma barem jekh đive kana me, o Čhavo e Manušeso, ka vladiv sar caro, al nakašti. ²³ E manuša ka vačaren tumende: 'Ak kate si', il: 'Ek odoring!' Al ma ikljen, thaj ma prasten te roden ma. ²⁴ Golese so me o Čhavo e Manušeso kana ka avav sar i munja so strefil andaro nebo, thaj ka svetliv sa so si talo nebo. ²⁵ Al angleder trubul but te avav mučimo, thaj kala kuštika mora čhuden ma pestar.

²⁶ Thaj sar sasa ano vreme e Nojaso gija i ka avol ane đivesa kana me o Čhavo e Manušeso ka avav. ²⁷ Xalje, pilje, lije pe, dije pe dži kova đive dži kana o Noj dija ani barka, thaj avilo o baro paj thaj tasile sa okola save ni sesa ani barka.

²⁸ Gija sasa i ane Loteso vreme kana sasa vov džuvdo. E manuša ano foro i Sodoma xalje pilje, činde, bičinde, sadisade, vazdije čhera. ²⁹ A o dive kana iknilo o Lot andari Sodoma, čalada i jag thaj pele žuta bara save phabon[‡] taro nebo thaj mudarda sa okolen so ačhile ano foro. ³⁰ Gija tar jekh drom kana ka avav me o Čhavo e Manušeso. ³¹ Ane gova đive savo ka avol ko krovo,[§] a lese šeja ano čher andre, ma te uljol te lol len! Savo si ano polje, ma te iril pe ano foro pale pe šeja. ³² Den tumen gođi sar muli e

* 17,2 Kava odnosil pe pe manuša save si vadži cikne ane po pačajpe. † 17,14 sikaven tumen e sveštenikurende e gubavcura trubuje te roden potvrda taro svešteniko kaj sastile tari guba. ‡ 17,29 žuta bara save phabon sumpor

§ 17,31 Lende krovura sesa ravna thaj e manuša šajine te phiren pe lende il te bešen.

Lotesi romni!* ³³ Golese savo dičhol te aračhol po džuvdipe, ka hasarol le, a ko hasarol po džuvdipe, ka aračhol le. ³⁴ Vačarav tumende, ane goja rat kana ka avav, tare duj manuša save pašljon ko than e pašljimaso, jekh ka lol pe, a dujto ka ačhol ko than e pašljimaso. ³⁵ Tare duj džuvlja save meljin ano mlin, jekha ka lol pe, a i dujto ka ačhol. ³⁶ Duj ka aven ki njiva, jekh ka lol pe, dujto ka ačhol.”†

³⁷ Thaj e sikade pučlje e Isuse: “A kaj gova, Gospod?”

A vov vačarda lenđe kaja paramič: “Kaj si mulikano, odori čiden pe e čiriklja save xan mulikano mas.”‡

18

O Isus sikavol te ava ustrajna ani molitva

¹ O Isus vačarda pe sikadende paramič te sikavol len sar trubul te molin pe thaj te ačhen ane gova. ² Vačarda: “Ane jekh foro sasa jekh sudija savo ni darajlo e Devlestar thaj ni marisada e manušenđe. ³ Ane gova foro sasa jekh romni savako rom mulo thaj avola stalno leste thaj vačarola: ‘Dema pravda angle kova savo tužil man!’ ⁴ Vov jekh vreme ni manglja te pomožil laće, al kana nakhlo nesavo vreme vačarda korkoro pese: ‘I ako ni darav taro Dol, thaj ni mariv e manušenđe, ka pomoživ laće. ⁵ Ka braniv kala udovica golese so avol but droma ke mande, te ma avol te dosadił man!’”

⁶ Tegani vačarda o Gospod o Isus: “Šunen so vačarda o bičačutno sudija!* ⁷ A so ka čerol o Dol? Ni li ka branil okolen kas vov birisada save vapin lese rat em dive? Vov li ka ačhavol len te adučaren? ⁸ Vačarav tumende, kaj ka aračhol len. Al me o Čhavo e Manušeso kana ka avav ki phuv ka arakhav li gasavo pačaipe?”

O Isus sikavol te moli ano poniznost

⁹ Tegani o Isus vačarda jekh paramič okolende save dije gođi pese kaj si čačutne, thaj korkore pes dikhlje po baren averendar: ¹⁰ “Duj manuša đele ano Hram te molin pe e Devlese: Jekh fariseji, a dujto carinco. ¹¹ O farisejo ačhilo thaj molisada pestar: ‘Devla! Hvaliv tut kaj najsem sar kala avera manuša: čora, bičačutne, preljubnikura il sar kava o carinco. ¹² Postiv duj droma ko kurko, dav tu dešto kotor tare sa so isi man.’

¹³ A o carinco odural ačhilo, ni manglja ni pe jakha te vazdol ano nebo, thaj čalada pe ano kolin te sikavol kobor lese pharo thaj vačarda: ‘Devla, av milostivno pe mande grešnikose!’ ¹⁴ Vačarav tumende: o carinco đelo čhere opravdimo anglo Dol, a na kava o farisejo. Golese savo pes vazdol, ka paravol pe, a e perade ka aven vazdime.”

O Isus blagoslovil e čhavoren

(Mt 19,13-15; Mk 10,13-16)

¹⁵ Ande anglo Isus thaj e cikne čhavoren te čhuvol pe vasta pe lende thaj te blagoslovil len. A kana dikhlje gova e sikade vačarde lenđe te ni čeren gova. ¹⁶ A o Isus vačarda pe sikadende: “Mučhen e čhavoren ke mande thaj ma ačhaven len, golese so gasavende preperol o carstvo e Devleso! ¹⁷ Čače vačarav tumende, savo ni primil o carstvo e Devleso sar čhavoro, ni ka dol ane leste!”†

Pharo e barvalende te den ano Carstvo e Devleso

(Mt 19,1-30; Mk 10,17-31)

¹⁸ Thaj pučlja e Isuse jekh šorutno: “Učitelju šukareja, so te čerav te avol ma džuvdipe bizo meripe?”

¹⁹ A o Isus phenda lese: “Sose akhare man šukareja?‡ Khoni naj šukar samo o Dol. ²⁰ E Devlese zapovestura džane: ‘Ma čher preljuba’, ‘Ma mudar’, ‘Ma čor’, ‘Ma svedoči xoxavne’, ‘Poštuji će dade thaj će da!’”

²¹ A o šerutno vačarda: “Sa kava čerdem taro mo ternipe.”

²² A kana šunda kava o Isus vačarda lese: “Vadži jekh trubul tut: bićin sa so isi tut thaj de e čororende, thaj ka avol tu barvalipe ko nebo. Thaj posle ava pale mande!” ²³ A kana gova šunda sasa bibahtalo, golese kaj sasa but barvalo i ni manglja te bićinol sa.

* **17,32** Voj okrenisajli thaj dikhlja premali Sodoma thaj o Dol kaznisada la thaj e manušen tari Sodoma. † **17,36** Ane pherdo rukopisura naj kava stih. ‡ **17,37** Kana e manuša dičhen kaj e lešinara čiden pe ko jekh than, džanen kaj odori isi khanči mulo. Ko isto način, savorende ka avol očitno kana e Devleso sudo avol. *

18,6 Avere lafurencar: “Kava sudija sasa nepravedano, al obratin pažnja ke okova so vov odlučisada te čerol!” † **18,17** O Dol zahteval tare manuša te prihvatin leso vlast pe lende sa pouzdanje i poniznost. Avere lafurencar: “ko mandol te dol ano e Devleso carstvo mora te prihvatil le sa pouzdanje i poniznost sar cikno čhavoro.” ‡ **18,19** šukareja O Isus pučlja e manuše te dičhol da li šukar haljarol e Isuseso identitet, odnosno kaj si o Isus Dol. Ako o manuš prihvatil le sar Devle, vov onda ka prihvatil e Isuseso poziv te biknol sa so isi le i te džal pale leste.

²⁴ A kana dikhlja le o Isus kaj sasa bibahtalo, vačarda: "Kobor si pharo te džal pe ano carstvo e Devleso kolende so si barvale!" ²⁵ Poločhe e kamilače te načol maškare kana e suvače nego o barvalo te dol ano carstvo e Devleso!"

²⁶ A kola save šunde le, pučlje le: "A ko šaj te spasil pe?"[§]

²⁷ A o Isus vačarda: "So o manuš dol gođi kaj našti čerol, o Dol šaj čerol."^{*}

²⁸ Thaj o Petar phenda: "Ak, amen sa ačhadam amaro thaj pale tute dža."

²⁹ A o Isus vačarda lende: "Čače vačarav tumenđe: Sa jekh savo ačhada po čher, il e romnja, il e phralen, il e dade thaj pe deja, il e čhaven pašo carstvo e Devleso ³⁰ ka primil akana po but ke akava sveto okolestar so ačhada thaj ka primil džuvdipe bizo meripe ko sveto savo avol."

O Isus vačarol vadži jekh drom tar po meripe

(Mt 20,17-19; Mk 10,32-34)

³¹ Čidija o Isus e dešudujen apostoluren thaj vačarda lende: "Ake dža upre ano Jerusolim. Odori ka čerdol sa okova so e prorokura pisisade ano Sveto lil mandar taro Čhavo e Manušeso. ³² Kaj ka den ma ke manuša save ni džanen e Devlese,[†] thaj ka maren muj mancar, ka ladžaren ma thaj ka čhungaren ma. ³³ Thaj ka šibin ma thaj ka mudaren ma a o trito dive ka uštav tare mule."

³⁴ Thaj e sikade khanči ni haljarde tar gova so vačarda o Isus. O značenje tar kala lafura sasa lendar garado thaj ni džanglje so sasa lende vačardo.

O Isus sastarol e kore manuše

(Mt 20,29-34; Mk 10,46-52)

³⁵ A kana o Isus reslo pašo foro Jerihon, jekh koro manuš savo bešindoj mangjarola ko drom. ³⁶ Thaj kana o koro šunda kaj pherdo manuša načhen, pučlja: "So si gova?" ³⁷ Thaj vačarde lese kaj načol o Isus taro foro Nazaret. ³⁸ Thaj o koro dija vika: "Isuse, Čhaveja e Davideso,[‡] smiluji tut pe mande." ³⁹ Thaj nesave manuša save đele anglo Isus phende lese te na dol vika gači, thaj vov pozurale dija vika: "Čhaveja e Davideso, smiluji tut pe mande!"

⁴⁰ O Isus šunda le thaj ačhilo thaj vačarda te anen e kore manuše paše leste. Kana ande le pučlja le o Isus: ⁴¹ "So mande te čerav tuče?"

A vov vačarda: "Gospod! Mangav te dikhav!"

⁴² A o Isus phenda lese: "Čo pačaipe sastarda tut. Ake, dikh!" ⁴³ Thaj sigate dikhlja, đelo palo Isus thaj hvalisada e Devle. Thaj savore save dikhlje kava hvalisade e Devle.

19

O Zakej o carinco prihvatisada e Isuse

¹ Thaj kana dija o Isus ano foro Jerihon, dok nakhlo gothar, ² avilo nesavo manuš so akhardola Zakej, savo sasa šerutno e carincurengo, thaj sasa barvalo. ³ Thaj manglja te dičhol e Isuse, te dičhol ko si vov, thaj naštine tare but manuša, golese kaj o Zakej sasa cikno. ⁴ Thaj prastaja po anglal, uštulo pi divljo smokva te dičhol le, golese kaj džanglja kaj o Isus ka načol gothar.

⁵ Thaj kana avilo o Isus ke gova than, dikhlja le upre, thaj vačarda lese: "Zakej! Ulji sigate! Ađive trubul te avav gosto ane čo čher."

⁶ Thaj o Zakej sigate ulilo taro kaš, thaj anda le an po čher radosno. ⁷ Thaj savore, kana dikhlje kava, vačarde maškar peste kaj ne bi trubula te avol ano čher e grešnikose.^{*}

⁸ A o Zakej ačhilo thaj vačarda e Gospodese: "Gospod! Ak opaš mo barvalipe ka dav e čororende, thaj ako nekas phabardem ka iriv lese štar droma po but."

§ 18,26 E Jevreja mislisade kaj o manuš čerdilo barvalo golese so o Dol blagoslovisada le golese sosi gova manuš pravedno. Mislisade kaj e čorore manuša verovatno ni sesa pravedna. I kana e manuša, save šunde e Isuse, šunde kaj naj moguće e barvale manušese te dol ano carstvo e Devleso, predpostavise kaj e čorore manuša našti te nadin pe kaj o Dol ka spasil len taro sudo. ^{*} **18,27** So o manuš dol godi kaj našti čerol, o Dol šaj čerol. Ano original ačhol: "So si nemoguće e manušende, e Devlese si moguće." [†] **18,32** Ke Rimljanura [‡] **18,38** O Isus sasa potomko e Davideso, o izraelsko emvažno caro. "Čhavo e Davideso" sasa titula/naziv za ko Mesija. ^{*} **19,7** E Jevreja mrzisade e carinikuren thaj dije godi kaj nijekh manuš ne bi trubula te družil pe lencar.

⁹ A o Isus vačarda lese: "Avilo ađive spasenje kale čherese,† golese kaj si i kava čhavo e Avraameso!‡ ¹⁰ Golese kaj me o Čhavo e Manušeso aviljem te rodav thaj te spasiso so si hasardo."§

Kas isi ka dol pe lese, kas naj ka lol pe lestar
(Mt 25,14-30)

¹¹ But manuša gova šunde thaj o Isus vačarda lenđe jekh paramič, golese kaj sesa pašo Jerusolim, thaj dije gođi kaj akana ka avol o carstvo e Devleso.* ¹² Thaj o Isus vačarda gijate: "Jekh manuš tari prešundi familija delo ani durutni phuv te postavin le za ko caro,† thaj te iril pe. ¹³ Angleder so delo akharda dešen piren slugen thaj dija len po opaš kila srebro,‡ thaj vačarda lenđe: 'Trgujin sa dži kaj ni avav.' ¹⁴ A e manuša tar lesi phuv mrzisade le thaj bičhalde pe manušen te vačaren e po bare carose: 'Ni manga vov te caruil pe amende.'

¹⁵ Thaj kana irisajlo sar caro, vačarda te akharen okolen slugen kase dija e srebrenjakuri, te dičhol so čerde. ¹⁶ Tegani avilo o angluno thaj vačarda: 'Barutneja! Čerdem deš droma po but nego so dijan ma.' ¹⁷ Thaj vačarda lese o caro: 'But šukar. Tu san šukar sluga! Kana sana mande šukar ko cikno ak dav tut te ave pe deš forura embaro.'

¹⁸ Thaj avilo o dujto thaj vačarda: 'Barutneja! Čerdem pandž droma po but nego so dijan ma.' ¹⁹ O caro vačarda: 'Šukar! Tu av embaro pe pandž forura.'

²⁰ O trito avilo thaj vačarda: 'Barutneja! Ake čo rupunipe. Garadem le ano kotor e šejengo ²¹ golese kaj daraljem tutar. Golese kaj san zuralo manuš. Le so naj čiro, thaj čide so ni sejisadan.'§

²² A o caro vačarda lese: 'Pale će lafura ka sudiv tut, bi lačheja slugo! Džangljan kaj sem zuralo manuš, kaj lav okova so naj mingro, thaj čidav so ni sijisadem? ²³ Pa sose ni dijan mo srebro,‡ thaj trgovcurenđe, thaj me kana ka avav ka čidav gova kamatencar?' ²⁴ Thaj vačarda averenđe so ačhile angle leste: 'Len gova rupunipe lestar thaj den le okolese so isi le pandž kile srebrenjakuri.'

²⁵ Thaj vačarde lese: 'Barutneja! Le isi le pandž kile srebro.'*

²⁶ A o caro vačarda lenđe: 'Golese kaj vačarav tumende kole so isi ka dol pe lese, a kole so naj ka lol pe lestar i okova zala so isi le. † ²⁷ A kolen me dušmajen, save ni manglje te avav lengo caro pe lende, anen len akari, thaj čhinen len angle mande.' "

O Isus avol ano Jerusolim sar Mesija
(Mt 21,1-11; Mk 11,1-11; Jn 12,12-19)

²⁸ Thaj kana vačarda lenđe gova o Isus delo anglal, thaj delo upre ano foro Jerusolim. ²⁹ Kana avile pašo gav Vitfaga thaj o gav Vitanija pašo bregu savo akhardola Maslinsko, bičhalda pe dujen sikaden. ³⁰ Thaj vačarda lenđe: "Džan ane gova gav angle tumende, thaj ka aračhen cikne here phanglo pe savo nijekh manuš ni uklilo.‡ Putren le thaj anen le. ³¹ Thaj ako khoni pučol tumen: 'Sose putren le?', gija vačaren lese: 'E Gospodese trubul.' "

³² Kana đe, arakhlje sar so vačarda lenđe o Isus. ³³ A kana putarde e cikne here pučlje len e manuša kaso sasa o cikno her: "Sose putren e cikne here?"

³⁴ A von vačarde: "E Gospodese trubul." ³⁵ Thaj ande le ko Isus, thaj čhute pe fostanura po cikno her, thaj bešjarde e Isuse pe leste.

† **19,9** Avilo ađive spasenje kale čherese Avere lafurenar: "O Dol spasisada e manušen save živin an kava čher."

‡ **19,9** kava čhavo e Avraameso Avere lafurenar: "manuš savo isi le pačaipe savo sasa e Avraame." § **19,10** so si hasardo Kava značil: "golese so grešisade e manuša crdije pe taro Dol". * **19,11** akana ka avol o carstvo e Devleso E Jevreji pačaje kaj o Mesija ka uspostavil o carstvo čim resol ano Jerusolim. Avere lafurenar: "kaj o Isus ka počnil te vladil pe Devleso carstvo". † **19,12** Kava si slika taro po cikno caro savo džal ko po baro caro. O po baro caro ka dol e po cikne carose autoritet te vladil pe lesi phuv. ‡ **19,13** Ano original ačhol: 10 mine (svakonese jekh mina, so ke goja doba sasa otrilike trine čhonendi plata).

§ **19,21** le so naj čiro, thaj čide so ni sejisadan Kava sasa verovatno izreka. Manuš savo lol taro than kaj garavol il tari banka okova so garada, il savo lol okova savo khoni aver sadisada si metafora nekase ko koristil e manušen save čeren phare buća. * **19,25** Ano original ačhol: deš mine. † **19,26** Avere lafurenar: "Sa okola save koristin ko šukar okova so dol pe lende, ka dol pe lende po but ... taro manuš savo ni koristil šukar okova so dol pe lese, ka lol pe lestar..." ‡ **19,30** savo nijekh manuš ni uklilo Ponekad rodije pe životinje pe savende khoni ni uklilo golese kaj von si prikladna e Devlese il e carose (dikh 4. Mojs 19,2; 5. Mojs 21,3; 1. Sam 6,7).

³⁶ Thaj kana đelo o Isus nakaro Jerusolim, e manuša čhute pe fistanura ko drom te den čast e Isusesese. ³⁷ Kana avilo pašo than kaj počnil o brego o Maslinsko, lije but sikade te radujin pe thaj te hvalin e Devle tare sa o glaso baše čudesura so dikhlje. ³⁸ Vačarde: "Blagoslovimo o caro

savo avol ano alav e Gospodeso!

Mir ko nebo

thaj slava e Devlese ko učipe!"

³⁹ Thaj nesave fariseja save sesa maškare manuša vačarde lese: "Učitelju! Vačar će sikadenđe te na phenen gova!"

⁴⁰ Thaj o Isus vačarda lende: "Phenav tumende, ako von ni vačaren, e bara ka vačaren!"

O Isus rovol e Jerusalemesese kaj ni pindžarda le

⁴¹ Thaj kana avilo o Isus pašo Jerusolim dikhlja o foro thaj ruja lese. ⁴² Vačarda: "O, so bi mangava i tu adive te džane so ka anol će mir![§] Akana si kasno i o mir garado tutar. ⁴³ Golese kaj ka aven e đivesa kana e dušmanura ka vazden tuće bare duvara, ka opkolin tut thaj ka čičiden tut tare sa e riga. ⁴⁴ Ka peraven tut thaj ka mudaren kolen save bešen ane tute. Thaj ni ka ačhaven nijekh bar ko leso than, golese kaj ni džangljan o vreme kana avilo tute o Dol."^{*}

O Isus ni dol te bičinen ano Hram

(Mt 21,12-17; Mk 11,15-19; Jn 2,13-22)

⁴⁵ Thaj kana dija ano Hramo o Isus lija te tradol okolen save bičinenane leste. ⁴⁶ Vačarda: "Ano Sveto Lil ačhol: 'Mo čher ka avol čher e molitvako', a tumen čerden le čher kaj garaven pe e čora.'"[†]

⁴⁷ Thaj o Isus sikada ano Hram sa jekh đive. Thaj e šorutne e sveštenikurende, e učitelja tare Mojsijaso zakono katane e manušenđe šerutnencar dikhlje sar te mudaren e Isuse. ⁴⁸ Al ni arakhlje so te čeren lese, golese kaj sa e manuša džana pale leste, thaj šunde sa lese lafura.

20

E Isuseso vlast

(Mt 21,23-27; Mk 11,27-33)

¹ Jekh đive kana o Isus ano Hramo sikada e manušen thaj vačarda o Lačo Lafi, avile e šorutne sveštenikura, e učitelja tare Mojsijaso zakono, thaj e phuredera. ² Thaj pučlje le: "Vačar amende kotar tuće pravo kava te čere? Ko dija tut kava pravo?"

³ A o Isus vačarda lende: "I me tumen ka pučav. Vačaren mande: ⁴ O Dol li vačarda e Jovanese te krstil e manušen, il e manuša vačarde lese gova te čerol?"

⁵ Thaj von vačarde maškar peste: "Te vačardam kaj si taro Dol, ka vačarol sose ni pačajam e Jovane. ⁶ A te vačardam kaj si tare manuša, savore ka čhuden bara pe amende, golese kaj savore pačaje kaj o Jovane o Krstitelj sasa proroko." ⁷ Thaj von vačarde e Isusesese: "Ni džana ko dija pravo e Jovane te krstil."

⁸ A o Isus vačarda lende: "Ni me ni ka vačarav tumende kotar mande kava pravo."

O Isus barabil e jevrejskone vođen e bilačhe manušencar saven isi vinograd

(Mt 21,33-46; Mk 12,1-12)

⁹ Thaj o Isus lija te vačarol kaja paramič: "Jekh manuš sadisada drakha ane vinograd, thaj iznajmisada e manušenđe i phuv te čeren bući gothe, a vov đelo ko foro te bešol pherdo berša. ¹⁰ Thaj kana barili i drakh, bičhaldal pe sluga ke gola manuša te čiden o kotor taro bijandipe e drakhako so lese preperol. A e manuša save čerde bući ki drakh marde le, thaj bičhalde le čuće vastencar. ¹¹ Thaj bičhaldal avere sluga, a i gole marde thaj ladžarde thaj bičhalde le čuće vastencar. ¹² Thaj bičhaldal tritone; a le ratvarde le, thaj tradije le.

¹³ Tegani o manuš kasi sasa i drakh vačarda: 'So te čerav? Te bičhalav me mangle čhave, šaj le ka poštujin.'

[§] 19,42 O Isus sikavol pi žal kaj e manuša taro Jerusolim propustisade i prilika te aven mirime e Devlesa. ^{*} 19,44

Kala stihura opisin i opsada, kaj i vojska opkolil o foro savo isi le duvara. Kana i vojska opkolil o foro, e manuša našti ikljen lestar i khoni našti pomožil lende. O Isus predvidisada kaj gova ka avol ano Jerusolim ano budućnost, thaj gija i sasa. Ke 70. berš palo Hrist, i rimsko vojska opkolisada o Jerusolim thaj mudarda buten manušen. [†] 19,46

O Isus ukorisada e manušen save bičinenane golese so uniština i svrha tar e Devleso hram. O Dol manglja e manuša te molin pe an leso Hram, al e manuša so bičinenane koristisade le sar pijaco. Von xoxavena sa e manušen gija so rodena lendar više pare e stvarurende so trubula lende paši kurbanu.

¹⁴ A e manuša save čerde buči ki drakh kana dikhlje lese čhave, vačarde jekh averese: 'Kava si leso čhavo. Aven te mudara le te ačhol gova amende so si leso!' ¹⁵ Taj ikalde le avral tare drakha taj mudarde le.

So den gođi so ka čerol o manuš so si lesi drakh kale manušende kana ka šunol so čerde? ¹⁶ Ka avol taj sa ka mudarol e bučarnen, taj i drakh ka iznajmil averende."

A kala save šunde vačarde e Isuse: "Ma te dol o Dol gova te avoli!"

¹⁷ A o Isus dikhlja ane lende taj vačarda: "A so ačhol ano Sveto Lil: 'O bar so čhudije e manuša save vazden e duvara čerdilo em glavno bar taro ugao?'"

¹⁸ Savo perol pe gova bar, o bar ka phadol le ke kotora, a ako perol gova bar pe nekaste ka mudarol le."

¹⁹ Taj dikhlje e šorutne e sveštenikurende taj e učitelja tare Mojsijaso zakono ane gova sato te vazden po va pe leste, al darajle tare but manuša, golese kaj haljarde kaj o Isus kaja paramič vačarol lendar.

E sveštenikura manglje te bunin e Isuse gija so pučlje le taro porez

(Mt 22,15-22; Mk 12,13-17)

²⁰ E učitelja tare Mojsijaso zakono taj e šorutne sveštenikura dikhlje po Isus taj bičhalde ke leste špijunuren, save čerde pe čačutne, te bi dolen e Isuse kaj vačarol khanči bilače te bi dena le ko rimsko upravitelji. ²¹ Taj pučlje e Isuse: "Učitelju! Džana kaj šukar vačare taj sikave, taj ni diče ko, nego čače sikave o drom e Devleso. ²² Vačar amende trubul li te da o porezi e carose il na?"*

²³ A o Isus dikhlja lengo lukavstvo taj vačarda lende: ²⁴ "Sikaven mande jekh srebrno para[†] savesa počinen o porezi. Kaso muj si kate ke pare taj kaso alav?"

A von savore vačarde: "E caroso."

²⁵ A vov vačarda lende: "Den so si e caroso e carose, a so si e Devleso den e Devlese."

²⁶ Taj naštine te aračhen khanči bilače ane lese lafura angle manuša, taj divisajle pašo leso vačaripe, taj khanči ni vačarde.

E manuša saven o Dol dičhol sar dostojna, ka ušten tare mule

(Mt 22,23-33; Mk 12,18-27)

²⁷ Gija avile nesave sadukejura[‡] save vačarena kaj khoni ni ka uštol tare mule, taj pučlje e Isuse: ²⁸ "Učitelju! O Mojsije amende dija zakono kana merol nekaso phral, taj ačhaval romnja a ni sasa len čhave. Gova manuš trubul te lol pe phralese romnja te šaj bijanol čhave savese ka preperol sa o barvalipe e muleso taj te phiravol leso alav. ²⁹ Sesa epta phrala, a angluno lija romnja taj mulo bize čhave, ³⁰ taj o dujto lija la, taj vov mulo, ³¹ taj o trito lija la, i gija so epta. Taj ni ačhade čhaven pale peste, taj savore mule. ³² Taj empalal muli i romni. ³³ Kana ka ušten e mule, kasi romni ka avol golese kaj sasa so eptanen romni?"

³⁴ Taj o Isus vačarda lende: "Manuša kale svetose len pe taj den pe. ³⁵ A okolen saven o Dol dičhol sar dostojna te ušten tare mule, taj ka aven džuvde an kova sveto savo avol, ni ka len pe taj ni ka den pe. ³⁶ Golese kaj nakašti ni meren, golese kaj ka aven sar melekura. Von si e Devlese čhave, golese so o Dol ka vazdol len tare mule. ³⁷ A kaj e mule ka ušten, taj i o Mojsije vačarda ando Sveto Lil so pisil taro grmo savo phabol. Gothe vov e Gospod dol vika sar Devle e Avraameso taj Devle e Isakoso taj Devle e Jakoveso. ³⁸ A o Dol naj Dol e mulengo nego e đuvdengo, golese so si lese savore džuvde."*

³⁹ A nesave učitelja tare Mojsijaso zakono vačarde e Isuses: "Učitelju! Šukar vačardan." ⁴⁰ Darajle taj khoni ni tromaja te pučol le khanči.

O Hristo si po baro taro caro o David

(Mt 22,41-46; Mk 12,35-37)

* **20,22** Nadisajle kaj o Isus ka vačarol il "va" il "na." Te vačarda "va," onda e Jevreja ka aven holjame pe leste so vačarol lende te počinen o porezi za ko strano vlast. A te vačarda "na," onda e verska anglune šajine vačaren e Rimljanurende kaj o Isus sikavol e manušen te phaden e rimska zakonura. † **20,24** Ano original ačhol "denar", rimska srebrnjakuri pare. ‡ **20,27** sadukejura Glavno jevrejsko versko taj političko grupa. Prihvatisade samo anglune pandž knjige tari Purani Sovli (Stari Zavet) i ni veruisade ano džuvdipe palo meripe. § **20,28** te šaj bijanol čhave savese ka preperol sa o barvalipe e muleso taj te phiravol leso alav Ano original ačhol: "vadžija porod pe phralese." * **20,38** Sar kala manuša fizički mule, von mora te aven vadži uvek duhovno džuvde. Avere lafurencar: "nego o Dol okolende kaso duho si vadži džuvdo, iako šaj lengo telo si mulo golese so lengo duxo vadži živil ane Devleso prisutnost."

⁴¹ Taj o Isus pučlja len: "Sar gova šaj vačaren kaj si o Hristos čhavo e caroso e Davideso? ⁴² Kana korkoro o David vačarol ane po psalm savo ačhol ano Sveto Lil: 'Vačarda o Gospod e Gospodese mingrese:

Beš ko počasno than paše mande†

⁴³ dži kaj ni pašlarav e dušmanen tale pingre čire.'

⁴⁴ O David akharda e Hriste Gospod, pa sar šajine te avol lesa čhavo?" ‡

O Isus upozoril pe sikaden te arachen pe tare učitelja tare Mojsijaso zakono
(Mt 23,1-36; Mk 12,38-40; Lk 11,37-54)

⁴⁵ Taj angle sa e manuša, o Isus vačarda pe sikadende: ⁴⁶ "Aračen tumen tare učitelja tare Mojsijaso zakono save manden te džan ane bare fostanura, taj roden e manuša te pozdravin len taj te den len poštujipe ke trgura taj te ačhaven lende anglune thana te bešen ke sinagoge taj ke abava, ⁴⁷ save ko xoxaipe len o imanje e udovicengo, xoxavne taj dugačko molin pe e Devlese. Von ka aven but osudime."

21

I udovica dija sa so isi la e Devlese
(Mk 12,41-44)

¹ Taj ano Hramo o Isus dičhola sa e barvalen sar čhuvan daro e Devlese ani hramsko riznica. ² Taj dikhlja jekha čora udovica sar čhuta duj em cikne pare.* ³ Taj vačarda: "Čače, vačarav tumende, kaja čorori udovica čhuta po but e Devlese savorendar! ⁴ Golese kaj savore lendar čhute so sasa len pobut, a voj gija čorori, sa dija so sasa la."

O Isus vačarol tar okova so ka avol e Hramesa
(Mt 24,1-22; Mk 13,1-20)

⁵ Taj kana nesave sikade lije te vačaren taro Hramo kaj si lačhardo lače barencar taj ukrasurencar save e manuša dije e Devlese, a o Isus vačarda: ⁶ "Ka avol o dive tare sa kava so dičen ni ka ačhol ni bar po bar. Sa ka avol crdimo."

⁷ A e sikade pučlje le: "Učitelju, kana ka avol gova? Save znakosa ka sikadol gova so ka avol?"

⁸ A o Isus vačarda lende: "Aračen tumen ma te xoxaven tumen! Golese kaj but ka aven ane mingro alav i ka phenen pese da si Mesija† vačarindoj: 'Avilo o vreme!' Ma pačan an lende.

⁹ A kana šunen za ko maripe taj pobune, ma daran. Golese so sa gova trubul te avol, al o krajo ni ka avol sigate."

Znakura taj progonstvo save ka aven

¹⁰ Tegani o Isus vačarda lende: "Ka maren pe e manuša e manušenar taj o carstvo po carstvo ka uštol. ¹¹ Taj i phuv ka tresil pe, taj ka avol bokhalipe taj nasvalipe ke but thana ki phuv. Ka aven bare znakura ko nebo savendar e manuša ka pherdon dar.

¹² A angleder sa golestar ka dolen tumen, taj ka traden tumen, taj ka den tumen ke sudije e sinagogende taj ka phanden tumen ano phanglipe. Ka indaren tumen angle carura taj angle vladara golese so sen me sikade. ¹³ A gova ka avol tumende te bi vačarena lende mandar. ¹⁴ Ma daran so ka phenen kana ka trubul te branin tumen. ¹⁵ Golese so ka dav tumen lafura taj mudrost savače nakašti te protivil pe nijekh manuš. ¹⁶ A ka izden tumen i tumare dada, tumare deja taj phrala taj tumare pašutne taj amala. Nesave tumendar ka mudaren. ¹⁷ Taj savore ni ka manden tumen golese so sen me sikade. ¹⁸ Al o bal tumare šorestar ni ka perol.‡ ¹⁹ Ako ni ačhon te pačan an mande, ka avol tumen džuvdipe bizo meripe."

O uništipe e Jerusalemeso
(Mt 24,15-21; Mk 13,14-19)

²⁰ O Isus vadži vačarda: "A kana dičen kaj o Jerusalem opkolimo e vojskasa te džanen kaj avilo o vreme te avol pusto. ²¹ Tegani e manuša save si tari Judeja nek našen ke

† **20,42** Beš ko počasno than paše mande Ano original ačhol: "ki desno strana mandar". ‡ **20,44** Sar o David akharda e Mesija "Gospod", gova značil kaj o Hrist si po baro taro David i naj samo e Davideso potomko. * **21,2** Ano original ačhol "lepton". Lepton sesa pare tare em cikno vrednost. † **21,8** Ano original ačhol: "ke mo alav i ka phenen 'Me sem' " ‡ **21,18** Al o bal tumare šorestar ni ka perol O Isus vačarol taro emcikno kotor ko telo e manušeso. Ke gova način naglasil pe kaj ni trubul te brinin pe pašo lengo sigurnost. I te nesave lendar ka meren, golese kaj si lese sledbenukura, lende telura palem sigurno ka ušten tare mule ko dive bizo meripe ko buduče sveto. Golese paše lese sledbenukura o meripe nak khanči sostar te daran.

bregura. Taj e manuša save si taro Jerusalm nek ikljen avral, taj save si avral ma te irin pe an leste. ²² Golese kaj gola đivesa ka avol e Devlesi kazna, savasa ka pherdol sa okova so si pisimo ano Sveto Lil. ²³ Al pharo e khamnjende taj kolende save den čuči ane gola đivesa! Golese kaj ka avol baro bilačhipe ki phuv, taj bari holi pe kala manuša. ²⁴ Von ka mudarden kalen manušen e oštrone mačosa, taj ka indaren len ano phanglipe maškare sa e manuša ki phuv. Taj o Jerusalm ka uštaven e manuša save ni džanen e Devlese sa dok ni načhol o vreme lengo.”

O Isus vačarol kaj ka iril pe ki phuv
(Mt 24,23-35; Mk 13,21-31)

²⁵ Vadži o Isus vačarda: “Taj ka aven e znakura ano kham taj ano čon taj ane čerenja, a ki phuv e manuša ni ka džanen so te čeren tari dar golese so o more ka šundol but taj e talasura. ²⁶ E manuša ka meren tari dar taj taro ađučaripe so ka avol e svetosa, golese kaj e neboso zuralipe ka tresil pe. ²⁷ Tegani me, o Čhavo e Manušeso, von ka dičhen man sar avav pe oblakura e zuralimasa taj ani bari slava. ²⁸ A kana ka lol te avol gova, ušten taj vazden tumare šore, golese kaj tumaro Osloboditelji avol tumende.”

Paramič tari smokva
(Mt 24,32; Mk 13,28)

²⁹ Taj o Isus vačarda lende i paramič: “Dičhen pi smokva taj sa e kašta. ³⁰ Kana dičhen kaj ikljen e luluđa lende džanen kaj paše si o milaj. ³¹ Gijate tumen kana dičhen kaj sa avol gija sar so phendem, džanen kaj si paše o carstvo e Devleso. ³² Čače vačarav tumende, kaj kaja generacija ni ka načhol dok sa kava ni avol. ³³ O nebo taj i phuv ka načhen, a mo lafi ni ka načhol.”

Aven džungade
(Mt 24,36-51; Mk 13,32-37)

³⁴ Pale gova o Isus vačarda: “Al aračhen tumen ma tumare ile te aven opteretime ano halanipe taj matipe taj e brigencar kale svetose, taj ma gova đive te resol tumen tari jekh drom. ³⁵ Golese so ka avol sar zamka pe sa e manuša so živin pi kaja phuv. ³⁶ Golese aven džungade sa o vreme taj molin tumen te bi šaj crdena tumen taro sa o bilačhipe so akana avol, taj te ačhen bizi lađ ano radujipe angle mande, anglo Čhavo e Manušeso.”

³⁷ O Isus svako đive sikada ano Hram a i rat suta ko brego e Maslinako. ³⁸ Taj sa e manuša avena sabalin ke leste te šunen le ano Hram.

22

O Juda mandol te izdol e Isuse
(Mt 26,1-5, 14-16; Mk 14,1-2, 10-11; Jn 11,45-53)

¹ Paše sasa e bare đivesa tare bikvasacoso mangro savo akhardol Pasha. ² Taj e šorutne e sveštenikurende taj e učitelja tare Mojsijaso zakono vačarde maškar peste sar te mudaren e Isuse, al darajle e manuša te na bunin pe.

³ Tegani o Sotona dija ano Juda Iskariotsko, savo sasa jekh tare dešuduj apostolura. ⁴ Đelo taj vačarda e šorutnencar e sveštenikurencar taj e hramese zapovednikurencar sar ka izdajil e Isuse. ⁵ Taj von radujisajle, taj vačarde e Judase kaj ka počinen lese gova. ⁶ Taj o Juda dija po lafi. Taj vov rodija šukar vreme te predol e Isuse dok ni sesa gothe but manuša.

Angluno đive tare bikvasacose mangre
(Mt 26,17-19; Mk 14,12-16)

§ **21,32** kaja generacija Isi različita načinura te razumin kava: 1. kaja generacija značil okola save sesa ano vreme dok o Isus vačarda, a gova značil kaj o uništipe o Jerusalm taj avera znakura save ka anen ova generacija znači one koji su bili živi u vrijeme dok je Isus govorio, a to znači da će se uništenje Jerusalem taj avera znakura save ka anen dži e Hristeso iripe ka počnin te avol dži kaj si džuvde. 2. kaja generacija značil manuša save si bi šukar taj suprostavin pe e Isusese, a gova značil kaj uvek isi manuša save ni pačan ano Dol save ka suprostavin pe e Isusese sa dži kaj vov iril pe ki phuv; 3. kaja generacija značil “kaja rasa” taj odnosil pe pe Jevreja, so značil kaj i jevrejsko rasa ni ka načhol angleder so o Isus iril pe, il 4. kaja generacija značin manuša save ka živin ano vreme taro krajura, i gova značil kaj, kana ka aven kala događajura save si spomenutime ane stihura 25-26, o Isus ka iril pe pi phuv pašo džuvdipe kale genaracijako.

⁷ Thaj avilo o angluno ðive e bikvasacose mangrengo, ke savo trubuja te ðinolo pe o pashalno bakroro, ⁸ o Isus vaçarda e Petrese thaj e Jovanese: "Džan thaj çeren amende Pasha te šaj te xa."

⁹ A von puçlje le: "Kaj mande te çera la?"

¹⁰ A o Isus vaçarda: "Kana ka den ano foro, ka araçhen manuše savo inðarol ano khorro paj. Džan pale leste ane savo çher vov džal, ¹¹ thaj puçen gole çherutne: 'O učitelji puçol an savi soba šaj xal i Pasha pe sikadencar?' ¹² Thaj vov ka sikavol tumende bari upruni soba savi si postavimi. Gothe çeren i Pasha." ¹³ Thaj o Jovane thaj o Petar ðele ano foro i arakhlje sar so vaçarda lende o Isus, thaj gothe çerde i Pasha.

Poslednjo večera kaj o Isus çerol Nevo Savezo

(Mt 26,20-30; Mk 14,17-26; Jn 13,21-30; 1. Kor 11,23-25)

¹⁴ Thaj kana avilo o sato, o Isus bešlo ki sinija, pe dešudujen apostolurenar. ¹⁵ Thaj vaçarda lende: "But mangljem te xav kaja Pasha tumencar angleder so ka avav mudardo. ¹⁶ Golese vaçarav tumende kaj od akana ni ka xav i Pasha dok ni pherdol ano carstvo e Devleso."*

¹⁷ Thaj lija o tahtaj e moljasa thaj dija hvala e Devlese, thaj vaçarda: "Len thaj ulaven la maškare tumende. ¹⁸ Vaçarav tumende, od akana ni ka pijav i mol sa dok ni avol o carstvo e Devleso."

¹⁹ Thaj lija o mangro, dija hvala, thaj phaglja le thaj ulada e sikadende vaçarindoj: "Kava si o telo mingro savo dol pe tumende. Kava çeren te den tumen godi mandar." ²⁰ A palo hajipe lija o tahtaj e moljasa thaj vaçarda: "Kava tahtaj si mo rat, rat taro nevo savez savo çordol tumende.

²¹ A ak mo izdajniko bešol mancar kate ki sinija. ²² Thaj me o Čhavo e Manušeso mora te merav sar so si phendo, al pharo e manušese savo ka izdol man!" ²³ Thaj e sikade lije maškar peste te puçen pe ko bi çerola gova lendar.

Savo si em baro ano carstvo e Devleso trubul te kandol

(Mt 20,25-28; 19,28; Mk 10,42-45)

²⁴ Thaj lije te çeren ðingara maškare peste ko lendar bi avola em baro. ²⁵ A o Isus vaçarda lende: "E carura tar kaja phuv gospodarin pe pire manuša thaj isi len vlast pe lende. Von korkore pese vaçaren kaj si 'manuša save but den šukaripe'. ²⁶ A tumen ma çeren gijate! Nego ko si tumendar em baro te avol em cikno, thaj savo si voda nek avol kova savo kandol. ²⁷ Golese ko si embaro? Kova savo bešol ko astali i savo kandol? Naj li kova savo bešol ko astali? A me sem maškar tumende okova so kandol. ²⁸ A tumen sen gola save ačhile mancar ane mo bilaçhipe. ²⁹ Thaj ačhavav tumende o carstvo sar mo Dad so ačhada mande ³⁰ te xan thaj te pijen ko astali mingro ane mingro carstvo, thaj te bešen ko tron thaj te sudin pe dešuduj plemenura e Izraelese."

Ispunil pe ano Sveto Lil so si pisimo taro Isus

(Mt 26,31-35; Mk 14,27-31; Jn 13,36-38)

³¹ Thaj vaçarda o Isus: "Simone! Simone! Ak o Sotona mandol te sežil tumen sar so sežil pe o ðiv.† ³² A me molisaljem tuće čo paçaipe ma te ačhol. A tu kana ka iri tut ke mande, te zurave će phralen!"

³³ A o Petar vaçarda lese: "Gospod! Spremno sem ano phanglipe thaj ano meripe tusa ka džav!"

³⁴ A o Isus vaçarda lese: "Vaçarav tuće, Petre! Aðive ni ka ðilabol o bašno dok tu trin droma ni vaçare kaj ni pindzare man."

³⁵ Thaj vaçarda lende: "Kana bičhaldem tumen bize kese parenar, thaj bize traste thaj bizo poðipe, so naj sasa tumen?"

A von vaçarde lese: "Khançi."

³⁶ A o Isus vaçarda lende: "A akana kas isi kesa te lol la! Gijate i pi torba! A kas naj mačo nek biknol po fostano thaj nek činol pese.‡ ³⁷ Golese vaçarav tumende kaj trubul te pherdol okova so ačhol ano Sveto Lil mandar: "Thaj e manuša dikhlje le sar jekhe

* **22,16** I Pasha dola godi e izraelskone narodo pe gova sar o Dol ikalda len andaro ropstvo andaro Egipto kana dije kurbano cikne bakrore thaj çhute leso rat ke vudara pire çherende. Ko slično naçin, o Isus si e Devleso cikno bakroro thaj e Isusese ratesa oslobodil pire narodo taro ropstvo e grehosu. O Isus palem ka avol thaj ka vladil sar caro, a pale gova e vernikura ka çeren baro xape thaj ka slavin e Devle save ikalda len. † **22,31** O beng manglja te crdol len taro Isus, sar o gavutno manušo so crdol o ðiv tari ljuska. ‡ **22,36** Kana e sikade lije te vaçaren o Lafi e Devleso, o Isus sasa popularno, thaj e manuša pherde ileša çerena gostoprinstvo kolende save vaçarena e Isuseso haberi. E buća akana promenisañle akana but manuša suprostavin pe e Isusese thaj lese haberese, pa e sikade mora te araçhen pe thaj te aven spremna paše pire potrebe thaj i zašita.

manuše lendar save phađen o zakono.' Golese sa so pisisade e prorokura mandar ka avol sa čače."

³⁸ A von vačarde lese: "Gospod! Ak isi amen duj mačura."

A vov vačarda lende: "Šukar si!"[§]

O Isus molil pe ki Maslinsko gora

(Mt 26,36-46; Mk 14,32-42)

³⁹ Taj iklindoj gothar, pale po adeti, delo ko Maslinsko brego. A pale leste dele e sikade lese. ⁴⁰ Taj kana resle o Isus vačarda lende: "Molin tumen te ma peren ano iskušenje!"

⁴¹ Taj rcdijape lendar gači kobar šaj te čhudol pe bar, thaj pelo ke pe koč em molisajlo e Devlese: ⁴² "Dade! Te mangljan le mandar te ma pijav tar kava tahtaj e bilačhomaso. Al nek avol sar tu so mande, a na sar so me mangav." ⁴³ Tegani sikadilo lese o meleko taro nebo thaj zurada le. ⁴⁴ A kana dolda le bari muka, but pozurale molisajlo, a znoj leso sasa sar kaplje taro rat save perena ki phuv.* ⁴⁵ Pali molitva uštilo thaj avilo ke pe sikade, thaj arakhlja len sar soven taro pharipe kobar sasa lende. ⁴⁶ Taj o Isus vačarda lende: "Sose soven? Ušten, molin tumen e Devlese te ma peren ano iskušenje!"

O Juda izdol e Isuse

(Mt 26,47-56; Mk 14,43-50; Jn 18,3-11)

⁴⁷ Taj dok o Isus vačarda, e manuša, thaj o Juda, jekh tare dešuduj sikade, avena kare leste. Avilo o Juda pašo Isus thaj čumidija le.† ⁴⁸ A o Isus vačarda lese: "Judo! Čumidimasa li izdaji man, e Čhave e Manušese?"

⁴⁹ A kana e sikade dikhlje so čerdol, vačarde "Gospod! Te maramen li? Isi amen mačura." ⁵⁰ Taj čalada jekh tare sikade e sluga e šorutnese e sveštenikurende, thaj čhinda leso desno kan.

⁵¹ A o Isus vačarda: "Mučhen len! Nek čeren gova!" Thaj dolda leso kan thaj sastarda le. ⁵² A o Isus vačarda e manušende so avile pale leste, e šorutne sveštenikurende, e zapovednikurende e hramese thaj e phurederende: "Aviljen pale mande sar po čor čhurenar thaj kaštencar te dolen ma! ⁵³ Sose ni dolden ma dok sema ano Hram? Svako dive sema tumencar odori. Al akana si tumaro sato, kana i sila e kalimasi vladil."‡

O Petar odreknil pe taro Isus

(Mt 26,67-75; Mk 14,66-72; Jn 18,15-18, 25-27)

⁵⁴ Kana dolde e Isuse, indarde le ke šorutne sveštenikoso čher. A o Petar odural delo pale lende. ⁵⁵ A e stražara phabarde jag ani avlin, bešle savore katane, thaj o Petar bešlo lencar. ⁵⁶ Dikhlja le jekh sluškinja sar bešol paši jag, thaj dikhlja nakar leste thaj vačarda: "Kava sasa lesa!"

⁵⁷ A vov xoxada vačarinđoj: "Džuvlije! Me ni pindžarav le!"

⁵⁸ Nekobor pale gova pindžarda le aver thaj vačarda: "Tu san jekh lendar!"

A o Petar vačarda: "Manušeja, naj sem."

⁵⁹ Taj kana nakhlo paše jekh sato nesavo manuš uporno vačarda taro Petar: "Čače thaj kava manuš sasa lesa. Galilejco si!"

⁶⁰ A o Petar vačarda: "Manušeja! Ni džanav so tu phene!" Thaj sigate dok vov vačarda o bašno dilabija. ⁶¹ Taj irisajlo o Gospod thaj dikhlja e Petre, thaj o Petar dija pe godi so vačarda lese: "Ađive ni ka dilabol o bašno dok tu trin droma ni vačare kaj ni pindžare man." ⁶² Taj o Petar iklilo avral thaj zurale ruja.

⁶³ A e čuvara lije te maren e Isuse thaj te maren lesa muj. ⁶⁴ Taj učarde lese jakha thaj marde le thaj pučlje le: "Prorokuji ko čalada tut?" ⁶⁵ Taj but avera bilače buča vačarde pe leste.

O Isus angle jevrejska vođe

(Mt 26,59-66; Mk 14,55-64; Jn 18,19-24)

⁶⁶ Taj kana sasa sabalin, čidije pe e narodna phuredera, thaj e šorutne e sveštenikurende thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono. Ande e Isuse angle bare manuša ⁶⁷ vačarinđoj: "Tu li san o Hristo? Vačar amende."

§ 22,38 Šukar si Značenjura save šaj te aven si: 1. von isi len dovoljno mačura, avere lafurenar: "Akana isi amen dovoljno mačura", il 2. O Isus mandol te prestanin te vačaren golestar kaj isi len mačura: "Dosta vačarden tare mačura." Kana o Isus vačarda lende kaj trubul te činjen pese mačura, vov vačarda lende tare opasnostura savencar ka aračhen pe. Vov ni manglja čače von te činjen mačura em te maren pe. * 22,44 An nesave purane grčka rukopisura naj 43. i 44. retka. † 22,47 Nekobor purane rukopisura dodajin: "Golese kaj gija dija znako: 'Kas čumidav gova si.'" ‡ 22,53 sila e kalimasi vladil značil "vreme kaj o Sotona delujil".

A o Isus vačarda lenđe: “Ako i vačarav tumenđe, ni ka pačan ma. ⁶⁸ Te pučljem tumen khanči, ni ka vačaren mande. ⁶⁹ Al od akana me, o Čhavo e Manušeso, ka bešav ko časno than pašo Zuralo Dol.”

⁷⁰ Savore vačarde: “Tu li san o Čhavo e Devleso?”

A o Isus vačarda lenđe: “Korkore vačarden kaj sem me.”

⁷¹ A von vačarde: “So trubul amen po but dokazura? Golese kaj korkore amen šundam tare leso muj.”

23

Inđarde e Isuse ko Pilat thaj ko Irod

(Mt 27,11–14; Mk 15,1–5; Jn 18,28–37)

¹ Tegani sa e bare manuša e jevrejska uštile thaj inđarde e Isuse ko Pilat, o rimsko upravniko. ² Thaj lije te vačaren bilače e Isusestar: “Arakhljam le sar xoxavol amare manušen, thaj ni dol te počinen o porezi e carose, a pese vačarol kaj si o Hristo, caro.”

³ A o Pilat pučlja le: “Tu li san o caro e Jevrejengo?”

A o Isus irindoj vačarda lese: “Gija si sar so tu vačare.”

⁴ A o Pilat vačarda e šorutne sveštenikurenđe thaj e manušenđe: “Me ni arakhav nisavo bandipe ane kava manuš.”

⁵ A von dije zori vačarindoj: “Vov pire sikaimasa e manušen bunil ki sa i phuv e jevrejendi. Počnisada ki Galileja thaj avilo sa dži kate ano Jerusalim!”

⁶ Thaj kana šunda o Pilat, pučlja: “Vov li si tari Galileja?” ⁷ Thaj kana šunda o Pilat kaj si o Isus tari Galileja bičhalda le ko Irod, golese so o Irod vladisada ani Galileja. A vov sasa an gola đivesa ano Jerusalim.

⁸ Kana dikhlja o Irod e Isuse sasa but radujimo, golese kaj odavno manglja te dičhol le, golese kaj but šunda lestar, thaj dija gođi kaj o Isus ka čerol nesavo čudo angle leste.

⁹ Thaj o Irod pučlja baše but buča, a o Isus khanči ni vačarda lese. ¹⁰ A e šorutne e sveštenikurenđe thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono ačhile, thaj baro bilačipe vačarde lestar. ¹¹ A o Irod thaj lese vojnatura ladžarde le thaj asaje e Isusesse, urade le ano carsko fostano, thaj bičhalda le palal ko Pilat. ¹² Thaj ane gova dive mirisajle o Pilat thaj o Irodo maškare peste, a angleder golestar sesa ane čingara.

E Isuse osudin ko meripe

(Mt 27,15–26; Mk 15,6–15; Jn 18,39–19,16)

¹³ A o Pilat čidija e šorutnen e sveštenikurenđe thaj e barutnen thaj e manušen thaj ¹⁴ vačarda: “Anden mande kale manuše thaj phenen kaj e manušen bunil. Ake me angle tumende pučljem le, thaj ni arakhav ni jekh bandipe so tumen čuven pe leste. ¹⁵ A i o Irod ni arakhlja bandipe pe leste, golese bičhalda le palal amende, thaj ak khanči ni čerda te mudardol. ¹⁶ Golese ka šibi le thaj ka mukha le.” ¹⁷*

¹⁸ A e manuša sa dije vika vačarindoj: “Le kale a muk amende e Varava!” ¹⁹ (O Varnava sasa čhudimo ano phanglipe golese so čerda pobuna ano Jerusalem thaj mudarda nekas.) ²⁰ A o Pilat vadži jekh drom vačarda kaj bi vov mučhola e Isuse. ²¹ A von dije vika: “Čhu le ko krsto, čhu le ko krsto!”

²² Thaj o Pilat trito drom vačarda: “Savo bilačipe vov čerda? Me khanči ni dikhav sose bi mudardol, gija ka šibiv le thaj ka mukhav le.”

²³ A e manuša ni ačhile te vazden po glaso thaj manglje te čuven e Isuse ko krsto. I lendi vika sasa po zurali thaj po zurali. ²⁴ Thaj golese o Pilat vačarda te avol sar so e manuša manden. ²⁵ Thaj mukhlja e Varnava, savo sasa ano phanglipe paši pobuna thaj pašo mudaripe, a e Isuse dija lenđe sar so manglje.

E Isuse čuven ko krsto

(Mt 27,32–44; Mk 15,21–32; Jn 19,17–27)

²⁶ Thaj kana inđarde e vojnatura e Isuse, dolde nesave Simone tari Kirina† savo avola taro polje, thaj chute pe leste o krsto te phiravol le palo Isus. ²⁷ A palo Isus đe le pherdo manuša, thaj džuvlja save ruje thaj žalisade le. ²⁸ A o Isus okrenisajlo premal lende thaj vačarda: “Čhejalen taro Jerusalim! Ma roven pale mande. Roven pale tumende thaj pale tumare čhava. ²⁹ Golese dikh, aven e đivesa‡ ane save ka vačaren: ‘Blagoslovime kola džuvlja save našti bijanen, thaj e vođa save ni bijande, thaj e čučende save ni

* **23,17** An nesave purane grčka rukopisura ačhol: “A trubuja ko prazniko te mečhen jekhe phangle manuše” (dikh Mt 27,15; Mk 15,6). † **23,26** Foro ani severno Afrika ‡ **23,29** Gasavo vreme avilo 70 berš palo Hrist. I Rimsko vojska opkolisada thaj uništisada o Jerusalim thaj mudarda buten.

dije čuči!'³⁰ Tegani ka vačaren e planinēde: 'Peren pe amende!', thaj e bregurenēde: 'Učharen amen!' ³¹ Golese kaj ako akana čerol pe kava e zelenone kaštesa, so ka avol e šučē kaštesa?''*

³² Inđarde duje bilače manušen katane e Isusesa te aven mudare. ³³ Thaj kana avile ke kova than savo akhardola kokalo e šoreso,† gothe čhute ko krsto e Isuse thaj e duje bilače manušen, jekhe tari desno rig e Isusesi a avere ki levo rig.

³⁴ A o Isus vačarda: "Dade! Oprosti lende, golese kaj ni džanen so čeren."‡ Thaj e vojnikura čhudije o kocka thaj ulade maškar peste leso fostano.

³⁵ But manuša ačhile thaj dikhlje sa gova, a e barutne marde muj thaj vačarde: "Averen spasisada, so ni spasil korkoro pes akana, te si vov o Hristo, birimo e Devleso."

³⁶ A e vojnikura marde muj lesa, thaj avile paše leste thaj dije le šut. § ³⁷ Thaj vačarde e Isusesa: "Te san tu caro e Judejako, spasi korkoro tut." ³⁸ A sasa pe leste upre pisimo* kala lafura: "Kava si caro e Jevrejengo."

³⁹ A jekh tare bilače manuša so sesa ko krsto e Isusesa marda muj thaj vačarda lese: "Te san tu o Hristo spasi tut thaj amen!"

⁴⁰ A o dujto ko krsto so sasa dija vika pe leste thaj vačarda: "Tu li ni dara taro Dol? Kana san i tu korkoro gija osudimo? ⁴¹ Amen sam čače osudime, golese sam kate amare bučēde, a vov nisavo greh ni čerda." ⁴² Thaj vačarda e Isusesa: "Isuse, detu gođi pe mande thaj av mande milostivno kana ka vladi sar caro."†

⁴³ Thaj vačarda lese o Isus: "Čače vačarav tuče: ađive ka ave mancar ano raj."

E Isuseso meripe

(Mt 27,45-56; Mk 15,33-41; Jn 19,28-30)

⁴⁴ A sasa popodne kana peli i rat ki sa i phuv dži ke trin popodne, ⁴⁵ golese so kalilo o kham. A i hramsko fironga‡ pharadili ke opaš. ⁴⁶ Thaj o Isus dija vika ande sa o glasno: "Dade! Ane čire vasta mukhav mo duxo." Thaj gole lafurenar mulo.

⁴⁷ A kana dikhlja o kapetano so sasa, lija te hvalil e Devle thaj vačarda: "Čače kava manuš sasa čačukano pobožno manuš!" ⁴⁸ Thaj sa e manuša save čidije pe te dičhen kava, kana dikhlje so sasa, irisajle thaj mardepe ane pire kolina tari žal. ⁴⁹ A kola so džanglje e Isuse thaj e džuvlja so avile lesa tari Galileja ačhile po dur thaj dikhlje kava.

E Isuse čhuvan ani limori

(Mt 27,57-61; Mk 15,42-47; Jn 19,38-42)

⁵⁰ Sasa jekh manuš palo alav Josif, savo sasa jekh tare bare manuša e jevrejēde. Sasa šukar manuš thaj čače pobožno ⁵¹ tari Arimateja, foro e Judejako. Vov ni složisajlo golesa so čerde e Isusesa, thaj adučarda o carstvo e Devleso. ⁵² Đelo ko Pilat thaj rodije o telo e Isuseso. ⁵³ Thaj o Josif uljarda e Isuseso telo taro krsto thaj pačarda le čaršafesa, thaj čhuta le ano limori savo sasa hundo ano bar,§ ane savo khoni naj sasa čuto. ⁵⁴ Čerda gova jekh đive anglo savato,* a o savato lija te ikljol.

⁵⁵ A e džuvlja save avile e Isusesa andari Galileja, đele palo Josif i dikhlje o limori i sar čhute e Isuseso telo. ⁵⁶ Irisajle čhere te čeren o miris thaj so te mačhen e Isuseso telo. Kana sa čerde, već avilo o savato i naštine čeren khačhi gova đive pale Mojsijaso zakono.

24

E Isuseso uštipe tare mule

(Mt 28,1-10; Mk 16,1-8; Jn 20,1-9)

§ **23,29** An gova buduče vreme čhavore ano Jerusalim ka trpin ke strašna načinura. Tegani o narodo ka mislin kaj si bolje e manušēde save najlen čhave. Naj len tuga kana dičhen sar lende čhave patin il meren. * **23,31** Šuko kaš phabol po sigate taro zeleno kaš. Phabaripe si metafora za ki patnja il i kazna. O Isus sasa sar zeleno kaš golese so ni zaslužisada te phabol (trpil). Manuša save odbacisade e Isuse sesa sar šučē kašta. Zaslužisade te phabaren pe (patin) zbog pe grehura. † **23,33** Golgota ‡ **23,34** A o Isus vačarda: "Dade! Oprosti lende, golese kaj ni džanen so čeren." Ane nesave purane grčka rukopisura ni ačhol kaja rečenica. § **23,36** dije le šut O šut sasa jeftino pijipe savo e obična manuša pilje. E vojnikura asaje e Isusesa gija so dije le jeftino pijipe nekase ko vačarol pese kaj si caro. * **23,38** Ane nesave rukopisura ačhol: kaj si pisimo ko grčki, latinski thaj jevrejski † **23,42** Ano original ačhol: "Detu gođi mande, Isuse, kana ka ave ane čo carstvo" ‡ **23,45** firongaKaja fironga sasa bari pre kale 25 metra visoko thaj odbisada o sveto than taro avera thana ano hram. § **23,53** E jevreja ponekad koristisade e stene sar limora, čerena sa rupe andral i phandena o limori bare baresa. * **23,54** đive kana e manuša spremina pe za ko jevrejsko đive te odmorin pe, đive e savatoso.

¹ Ko angluno ðive palo savato, rano sabalin avile e dzuvlja ko limori, thaj ande mirisura save erde ² thaj arakhlje o bar* crdimo taro limori. ³ Dije andre thaj ni arakhlje o telo e Gospodeso e Isuseso. ⁴ Thaj dok pulje pe so sasa gova, dikh, duj manuša ačhile angle lende ane sjajna fostanura. ⁵ E dzuvlja but darajle thaj perade pe ore tele nakari phuv. Thaj e duj manuša pulje e dzuvljen: "Sose roden e dzuvde maškar e mule? ⁶ Naj kate. Utulo tare mule! Den tumen goði so vaarda tumende dok vadi sasa ani Galileja: ⁷ 'Me o havo e Manušeso trubul te avav dindo ane vasta e manuende e grenonende thaj ka čhuvan ma ko krsto thaj trito ðive ka utav.' "

⁸ Thaj dije pe goði so vaarda lende o Isus. ⁹ Thaj irisajle taro limori thaj vaarde sa e deujekhe apostolurende thaj savorende averende. ¹⁰ A gola dzuvlja sesa i Marija taro foro Magdala, i Jovana, i Marija, i Jakovesi dej thaj avera save vaarde kava e apostolurende. ¹¹ Thaj e apostolurende kala lafura sesa sar xoxaipe thaj ni pačaje e dzuvljende. ¹² Al o Petar uštulo thaj prastaja ko limori. Kana telilo, dikhlja samo o arai savo ahilo, thaj ðelo thaj čudisajlo ane peste so sasa gova.

O Isus sikadilo e sikadende ko drom ano Emaus

¹³ Ane gova ðive duj e Isuseso sikade ðele ano gav savo akhardola Emaus thaj vov sasa dur taro Jerusalem deujekh kilometra.† ¹⁴ Thaj phirindoj vaarde maškar peste sa okova so sasa. ¹⁵ Thaj dok vaarde maškar peste thaj pulje khani jekh avere, korkoro o Isus avilo paše lende, thaj ðelo lençar. ¹⁶ Al lende jakhende ni sasa mukhlo te pindaren le.

¹⁷ A o Isus pulja len: "Sostar gova vaaren maškar tumende phirindoj?" Ačhile i tunisajle.

¹⁸ A jekh ko alav o Kleopa, vaarda e Isuseso: "Tu li san jedino abandija ano Jerusalem savo ni unda so sasa kala ðivesa odori?"

¹⁹ Thaj o Isus pulja len: "So sasa gova?"

Thaj von phende lese: "Gova so erdilo e Isuseso taro Nazaret. Vov sasa zuralo proroko ano vaaripe thaj ano eripe anglo Dol thaj angle manuša. ²⁰ Amare orutne sveštenikura thaj amare avera vladara dije le te avol osudimo ko meripe thaj hute le ko krsto. ²¹ Amen nadisajlam kaj vov ka ikalol o Izrael. Ake trito ðive sar sasa sa gova. ²² Thaj bunisade amen nesave dzuvlja maškar amende. Save sesa sabalje ko limori, ²³ al ni arakhlje e Isuseso telo odori. Avile thaj phende amende kaj dikhlje e melekuren save phende lende kaj si o Isus dzuvdo. ²⁴ Tegani nesave amendar ðele ko limori thaj dikhlje kaj si o limori uo, sar so vaarde e dzuvlja, al ni dikhlje e Isuse."

²⁵ A o Isus vaarda lende: "O bigoðae manualen! Pharo tumende te paan so vaarde e prorokura ano Sveto Lil! ²⁶ Ni li von vaarde kaj o Hristos ka nahol sa gova bilahipe angleder so o Dol ka proslavil le?"§ ²⁷ Thaj lija te objasnil lende o Isus sosi pisimo taro Hrist, so pisada o Mojsije thaj sa e prorokura ano Sveto Lil.

²⁸ Thaj kana avile pašo gav ane savo ðele, o Isus erda pe kaj mandol te džal po dur lençar. ²⁹ Thaj von ačhade le vaarindoj: "A amençar! Nakhlo o ðive, thaj i rat lija te perol!" Ahilo thaj dija lençar ano her. ³⁰ Thaj kana sasa lençar ko astali, o Isus lija o mangro, blagoslovisada le thaj phaglja le thaj dija len. ³¹ Tegani lende jakha putajle, thaj pindarde le. Thaj sigate hasajlo.

³² Thaj von vaarde jekh averese: "Ni li phabile amare ile kana o Isus phirindoj vaarda amende ko drom thaj kana objasnisada amende o Sveto Lil?" ³³ Thaj uštile ane gova sato thaj irisajle ano Jerusalem. Arakhlje e deujekhen apostoluren sar been savore thaj save sesa lençar. ³⁴ Thaj e deujekh sikade vaarde lende: "ae uštulo o Gospod, thaj sikada pe e Simonese!" ³⁵ Thaj kala duj sikade so sesa ko drom pašo Emaus vaarde so sasa, thaj sar pindarde e Isuse kana phaglja o mangro.

*O Isus sikadol pe sikadende
(Jn 20,19–23)*

³⁶ A kana von gova vaarde, o Isus tar jekh drom ahilo maškare lende thaj vaarda lende: "Mir tumende." ³⁷ A von darajle thaj sesa bunime golese kaj dije goði kaj dičhen duxo. ³⁸ Thaj vaarda lende: "Sose daran? Thaj sose ni paan? ³⁹ Dičhen me vasta thaj me pingre! Me sem gova! Dolen man thaj ka dičhen! Golese kaj e duxo naj telo

* **24,2** o bar Kava sasa baro, isklesimo, okruglo bar gai baro kaj šajine te phandol o limori. Kana bi crdena le, but mura bi trubuna te bi crden le taro than. † **24,13** Ano original ahol: "ovardei stadijumura" ‡ **24,21** ikalol oslobodil il otkupil il izbavil il spasil. (Dikh "otkupipe, te otkupil pe" ano rečnik.) § **24,26** Kava odnosil pe ke Isuseso poetak te vladil i te primil o čast thaj i slava.

thaj kokala sar so dičhen man isi!" ⁴⁰ Thaj dok vačarola sa gova sikada pe vasta thaj pe pingre save sesa kovime ko krsto.*

⁴¹ Sesa gija začudime em radosna kaj naštine pačan thaj pučlja len: "Isi li tumen khanči xamase?" ⁴² A von dije le kotor peče mače. ⁴³ Thaj lija o Isus em xalja angle lende.†

⁴⁴ Thaj vačarda lenđe: "Kava si okova sostar vačardem tumenđe kana sema tumencar, kaj trubul te avol sa so pisime mandar ano zakono e Mojsijaso thaj ane Lila save pisade e prorokura thaj ane psalmura." ⁴⁵ Tegani putarda lenđe jakha te haljaren o Sveto Lil. ⁴⁶ Thaj vačarda lenđe: "Gija si pisimo ano Sveto Lil, kaj trubul o Hristos te mudardol thaj te uštol tare mule ko trito đive. ⁴⁷ Thaj an lesa alav ka vačarol pe sa e manušenje, počnindoj taro Jerusalam, kaj trubul te pokajin pe te bi o Dol oprostila lende grehura. ⁴⁸ A tumen sen kola save dikhlje sa kava so sasa.

⁴⁹ Thaj dikh, me ka bičhalav o Sveto Duxo pe tumende sar mo Dad so obečisada. A tumen ačhen ano foro ko Jerusalam sa dok o Dol ni bičhalol pe tumende pi zor!"‡

O Isus iril pe ano nebo

(Mk 16,19–20; Buča 1,9–11)

⁵⁰ Thaj o Isus inčarda len dži ko gav i Vitanija. Gothe vazdija pe vasta thaj blagoslovisada len. ⁵¹ Thaj sar blagoslovisada len lija te crdol pe lendar, thaj lija te uštol ko nebo. ⁵² Thaj von pele ke pire koča anglo Isus, tegani irisajle ano Jerusalam radosna. ⁵³ Thaj sesa stalno ano Hram thaj slavisade e Devle. Amin.

* **24,40** sikada pe vasta thaj pe pingre save sesa kovime ko krsto Ano original ačhol: "sikada pe vasta thaj pe pingre". Ke vasta thaj ke pingre vadži ačhile lese ožiljkura tare eksera save čhute le ko krsto. † **24,43** Gova čerda te sikavol lende kaj naj duxo, golese kaj e duxura ni xan. ‡ **24,49** Ano original ačhol: "dok naj sen urade e silasa". Devlesi sila ka učarol len ko isto način sar e šeja so učaren e manuše. Goleša ka dobin sila taro Sveto Duxo sar bi šajine te svedočin averende taro Isus.